

Annemieke Benschop & Ton Nabben

Trends in gebruik van alcohol,
tabak, cannabis en andere drugs.

Antenne 2020

Gooi en Vechtstreek

MET ANTENNE NL CORONA SPECIAL SURVEY

Antenne Gooi en Vechtstreek 2020

In Antenne Gooi en Vechtstreek wordt jaarlijks het gebruik en de markt van alcohol, tabak, cannabis en andere drugs in de regio beschreven. Trends en ontwikkelingen worden in kaart gebracht op basis van (1) interviews met professionals over de leefwereld en het middelengebruik van verschillende groepen (risico)jongeren, (2) een survey met vragenlijsten over het gebruik van genotmiddelen, en (3) testuitslagen van bij de Hilversumse testservice aangeleverde drugs.

Het coronajaar 2020 was uniek voor de Antenne monitor, met een speciale landelijke online Antenne NL Corona Special survey, en professionals die in videocalls vertellen over groepen jongeren die uit het zicht zijn geraakt. Dit leverde een hoop nieuwe vragen op. Werd met de drooglegging van de horeca ook minder alcohol gedronken? Wat deden Gooise inwoners die drugs gebruiken toen nachtleven en festivals werden opgeschort? Waren er veranderingen in aanbod, kwaliteit of prijzen van drugs? En wat doen coronaverveling, stress en behoefte aan een uitlaatklep met jongeren in kwetsbare omstandigheden?

Het antwoord op deze en andere vragen vind je in dit rapport. Want ook in een pandemie valt er nog genoeg te vertellen over middelengebruik en drugsmarkt in Gooi en Vechtstreek.

ANTENNE GOOI EN VECHTSTREEK

2020

TRENDS IN GEBRUIK VAN ALCOHOL, TABAK, CANNABIS EN ANDERE DRUGS

MET ANTENNE NL CORONA SPECIAL SURVEY

Annemieke Benschop

Urban Vitality – Faculteit Gezondheid

Ton Nabben

Urban Governance & Social Innovation – Faculteit Maatschappij en Recht

Antenne Gooi en Vechtstreek 2020 is uitgevoerd door de Hogeschool van Amsterdam, in opdracht van Jellinek Preventie, met medewerking van Dirk J Korf en Judith Noijen.

Omslagontwerp: Anne Toledo

Omslagfoto: Tim Marschall / Unsplash

Benschop, A. & Nabben, T. (2021) *Antenne Gooi en Vechtstreek 2020: Trends in gebruik van alcohol, tabak, cannabis en andere drugs*. Hogeschool van Amsterdam.

© 2021

Overname van informatie uit deze rapportage is toegestaan onder voorwaarde van correcte en volledige weergave van de uitkomsten met bronvermelding.

INHOUD

I	Intro	4
II	Panel professionals.....	9
III	Coronasurvey	25
IV	Markt.....	74
V	Samenvatting.....	88
VI	Bijlagen	92

I INTRO

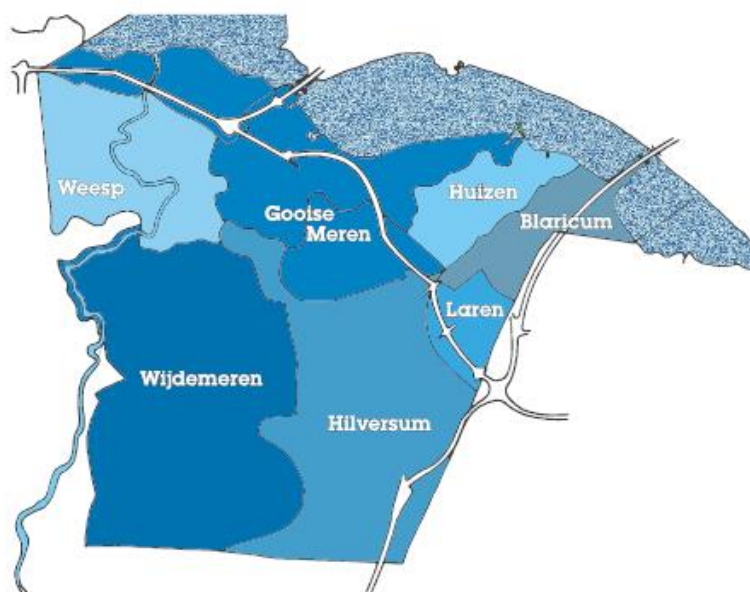
Een bijzonder jaar	5
1 Antenne Gooi en Vechtstreek	5
2 Cijfers Gooi en Vechtstreek	6
2.1 Algemene bevolking	7
2.2 Middelbare scholieren	8
3 De volgende hoofdstukken	8

Een bijzonder jaar

Het is nog te vroeg om te weten hoe het coronajaar 2020 uiteindelijk de geschiedenisboeken ingaat, maar voor de Antenne monitor was het een uniek jaar. Clubs gingen dicht, festivals vonden geen doorgang meer, en cafés waren tussen twee lockdowns in het voor- en najaar slechts beperkt open. Hoe is het de inwoners van Gooi en Vechtstreek vergaan met een afwezig uitgaansleven, in de wetenschap dat normaliter een aanzienlijk deel van het middelengebruik hier plaatsvindt? Verschoof het gebruik naar andere settings? Werd er minder of juist meer gebruikt? Dit is in een speciale online survey onderzocht. En het panel van professionals is gevraagd hoe de (risico)jongeren in de regio de coronamaatregelen hebben beleefd.

1 Antenne Gooi en Vechtstreek

De regio Gooi en Vechtstreek is een samenwerkingsverband van de gemeenten Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Weesp en Wijdmeren.

Figuur 1.1: Gemeenten in Gooi en Vechtstreek ¹

Antenne Gooi en Vechtstreek is het 'zusje' van Antenne Amsterdam, dat al meer dan vijftwintig jaar trends op de hoofdstedelijke drugsmarkt volgt.² Antenne brengt jaarlijks op basis van kwalitatieve en kwantitatieve gegevens het middelengebruik van jongeren en

¹ Bron: Regio Gooi en Vechtstreek (2017) *Dit is Regio Gooi en Vechtstreek - Zo werken wij*.

² Zie: www.hva.nl/antenne-amsterdam.

jongvolwassenen in kaart. Sinds 2017 wordt de methodiek van Antenne ook toegepast in de regio Gooi en Vechtstreek.³

Om zicht te krijgen op het gebruik van tabak, alcohol en andere drugs onder jongeren en jongvolwassenen in de regio Gooi en Vechtstreek zijn drie deelonderzoeken uitgevoerd: een panelstudie, een survey en analyse van laboratoriumuitslagen van de drugstestservice.

Door middel van interviews met een **panel** van professionals, aan de hand van een topiclijst over (risico)jongeren, vrije tijd en middelengebruik, wordt een algemeen beeld geschetst van de leefwereld van jongeren in Gooi en Vechtstreek.

De panelstudie levert rijke verhalen over jongeren in de regio, maar kan geen precieze cijfers leveren over het middelengebruik. Daartoe omvat Antenne Gooi en Vechtstreek ook een jaarlijkse **survey** onder specifieke groepen jongeren of jongvolwassenen. In voorgaande edities waren dat club- en cafébezoekers en jongeren in de jeugdzorg. In 2020 konden vanwege de coronapandemie geen specifieke groepen op locatie worden benaderd en is in plaats daarvan een online survey uitgevoerd waar iedereen van 16 jaar en ouder aan mee kon doen.

Andere kwantitatieve gegevens in Antenne Gooi en Vechtstreek komt uit analyses van de testresultaten van drugs die door gebruikers worden aangeboden bij de Hilversumse **drugstestservice**. Deze gegevens zijn afkomstig van een selecte groep gebruikers en daarom op zichzelf niet representatief voor de gehele gebruikerspopulatie of drugsmarkt, maar zij kunnen wel aanwijzingen verschaffen over (trends in) het gebruik in de regio.

2 Cijfers Gooi en Vechtstreek

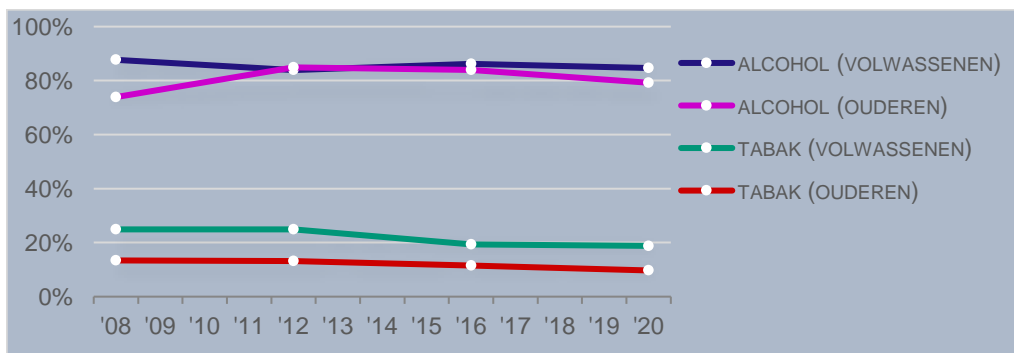
Om een breder beeld te krijgen van de gebruikerspopulatie in Gooi en Vechtstreek zijn additionele onderzoeken geraadpleegd. Hieronder volgt een kort overzicht met cijfers over (1) middelengebruik onder de algemene bevolking en (2) middelengebruik onder scholieren en studenten.⁴

³ Luijk SJ, Nabben T & Korf DJ (2018) *Antenne Gooi en Vechtstreek 2017*. Bonger Instituut voor Criminologie. | Korf DJ, Benschop A & Nabben T (2019) *Antenne Gooi en Vechtstreek 2018*. Universiteit van Amsterdam / Hogeschool van Amsterdam / Jellinek. | Benschop A & Nabben T (2020) *Antenne Gooi en Vechtstreek 2019*. Hogeschool van Amsterdam / Jellinek.

⁴ Deze cijfers zijn ook in de voorgaande Antenne Gooi en Vechtstreek terug te vinden. Wanneer in de toekomst nieuwe rapportages beschikbaar komen, zullen de gegevens worden aangevuld en geactualiseerd.

2.1 Algemene bevolking

Sinds 2012 voert de GGD Gooi en Vechtstreek vierjaarlijks een gezondheidsonderzoek uit onder inwoners van 19 jaar en ouder in de regio, als onderdeel van de landelijke 'Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen'. Eerder (in 2004 en 2008) werd ook al een gezondheidsenquête gehouden onder volwassenen (19 t/m 64 jaar) en ouderen (65+ jaar) in deze regio. Onderdeel van deze gezondheidsonderzoeken zijn vragen over het gebruik van tabak en alcohol. Beschikbare cijfers uit de periode 2008-2020 zijn opgenomen in *Figuur 1.2*.

*Figuur 1.2: Middelengebruik algemene bevolking*⁵

Volgens de meest recente meting van 2020 rookt 19% van de volwassenen en 10% van de ouderen in Gooi en Vechtstreek. Alcohol drinken doet 85% van de volwassenen en 79% van de ouderen. Voor beide groepen geldt dat het aandeel rokers en drinkers groter is onder mannen dan onder vrouwen. Ten opzichte van de voorgaande meting van 2016 daalde het aandeel drinkers onder ouderen (maar niet onder volwassenen); het aandeel rokers bleef gelijk.

Naast drinken in het algemeen, wordt ook gekeken naar 'zwaar' en 'overmatig' alcoholgebruik.⁶ In 2020 kan 9% van de volwassenen als zware drinker en 18% als overmatige drinker worden aangemerkt. Onder ouderen liggen deze percentages respectievelijk op 5% en 26%. Hoewel het aandeel overmatige drinkers onder volwassenen en ouderen daalde ten opzichte van 2016, liggen de percentages in Gooi en Vechtstreek nog steeds hoger dan de landelijke cijfers.⁵

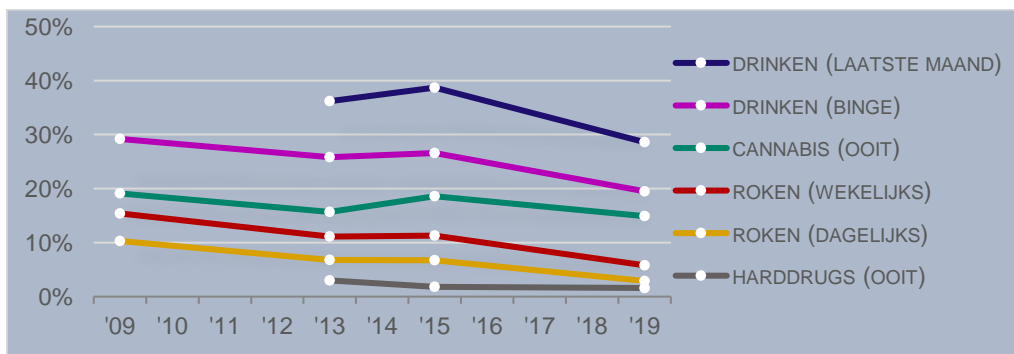
⁵ Bron: *Cijferboek Gezondheidsmonitor 2020*, GGD Gooi en Vechtstreek.

⁶ Gebruikt overmatig alcohol (richtlijn van 2006): voor mannen meer dan 14 glazen per week en voor vrouwen meer dan 7 glazen per week (nieuwe norm voor 'gewoontedrinkers' met een hoge consumptie). Drinkt zwaar: minimaal 1x per week 6 glazen alcoholische drank op één dag voor mannen en minimaal 1x per week 4 glazen alcoholische drank voor vrouwen. Bron: *Cijferboek Gezondheidsmonitor 2020*, GGD Gooi en Vechtstreek.

In 2020 is ook gevraagd naar cannabis, lachgas en harddrugs. Het afgelopen jaar gebruikte 11% van de volwassenen cannabis, 2% lachgas en 7% harddrugs als xtc, cocaïne, amfetamine, LSD, GHB, ketamine, 2C-B. of truffels/paddo's. Bij ouderen ligt het gebruik van deze middelen onder de 1%.

2.2 Middelbare scholieren

De Gezondheidsmonitor Jeugd (voorheen Emovo) levert cijfers over jongeren uit de tweede klas (12 tot 15 jaar) en vierde klas (14 tot 17 jaar) van het voortgezet onderwijs in Gooi en Vechtstreek. Van de metingen van 2009/2010, 2013/2014, 2015/2016 en 2019/2020 zijn cijfers beschikbaar. In de monitor komen vragen aan bod over het gebruik van tabak, alcohol, cannabis en harddrugs. Onder middelbare scholieren in de tweede en vierde klas van 2019/2020 rookt 6% wekelijks en 3% dagelijks. Verder dronk 29% de laatste maand alcohol en 20% minimaal vijf glazen alcohol bij een gelegenheid (binge drinken). Ooit-gebruik van cannabis is 15% en ooit-gebruik van harddrugs (xtc, cocaïne, paddo's, amfetamine, LSD, GHB of heroïne) minder dan 2%.

Figuur 1.3: Middelengebruik scholieren (2^e en 4^e klas voortgezet onderwijs) ⁷

Vergeleken met 2015/2016 wordt er minder gerookt en gedronken, maar ten opzichte van de landelijke cijfers scoren scholieren in Gooi en Vechtstreek (nog altijd) hoger op het gebruik van tabak, alcohol en drugs.

3 De volgende hoofdstukken

De resultaten van de panelinterviews met professionals worden in **hoofdstuk II** uitgebreid besproken. **Hoofdstuk III** toont de bevindingen van de survey en in **hoofdstuk IV** worden de cijfers van de drugstestservice gepresenteerd. In **hoofdstuk V** vatten we de belangrijkste bevindingen samen. De tabellen met cijfers van de survey en de drugstestservice zijn te vinden in **VI bijlagen**.

⁷ Bron: *Tabellenboek Gezondheidsmonitor Jeugd 2019-2020*, GGD Gooi en Vechtstreek.

II PANEL PROFESSIONALS

1	Professionals en leefwereld van jongeren	10
2	Werkveld, groepen en problematiek	10
2.1	Groepen en kenmerken	11
2.2	Leefgebieden, domeinen en risicofactoren	14
3	Uitgaan en middelengebruik	17
3.1	Alcohol	18
3.2	Cannabis	20
3.3	Overige middelen en markten	21
4	Samenvatting	22

1 Professionals en leefwereld van jongeren

In de vierde meting van Antenne Gooi en Vechtstreek zijn wederom professionals geïnterviewd aan de hand van gespreksthema's (topiclijst) over de leefwereld, vrijetijdsbesteding en middelengebruik van (risico)jongeren in de regio.

Naast het benoemen en duiden van verschillende risicogroepen, is het belangrijk om een goede mix te houden van professionals (frontwerkers) die dicht bij de leefwereld van jongeren staan. De professionals zijn in het najaar van 2020 geïnterviewd; midden in de coronacrisis. Vanuit verschillende perspectieven vertellen professionals welke impact dat heeft gehad op het leven van jongeren, hun school, werk en vrijetijdsbesteding en eventueel op het middelengebruik.

2 Werkveld, groepen en problematiek

Er zijn zeven professionals geïnterviewd (6 via videocall/telefonisch en 1 face-to-face) in Gooi en Vechtstreek. We beginnen eerst met een kort overzicht van de verschillende werkvelden van de professionals (gebruikte namen zijn pseudoniemen).

We namen dit jaar afscheid van Hamid (jongerenwerker) en Rob (drugsvoorlichter), en verwelkomen Jolijn (jongerenwerker) en Steef (jeugdboa).⁸

Jongerenwerker (Jolijn) werkt in een team van jeugdwerkers in vijf wijken. In de wijk waarover ze vertelt wonen relatief veel jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond, plus een groepje statushouders uit circa vijftien gezinnen.

Bij de **jeugdboa** (Steef) draait het vooral om handhaving, alhoewel de uitdaging is om ook een vertrouwensband met jongeren op te bouwen. Hij bezoekt (ook in de avonduren) hotspots (na klachten/meldingen van bewoners) en probeert verder zo gevarieerd mogelijk zijn rondes te doen om voor jongeren onvoorspelbaar te blijven. Daarnaast is hij betrokken in het integraal overleg en basis handhavingstaken.

Politiefunctionaris Arne werkt als operationeel expert jeugd bij de politie en vertelt vooral over straatgroepen. In sommige delen van Hilversum is vaker sprake van overlast, dat soms uitmondt in drugshandel en (zwaardere) vermogenscriminaliteit die regio-overstijgend is.

⁸ Hamid, ambulante jongerenwerker, bleek moeilijk bereikbaar voor een interview en Rob, voorlichter en kenner van de Gooise cannabiscultuur heeft bij zijn voorlichtingsactiviteiten vooral contact met schoolklassen, maar daarbuiten onvoldoende zicht op jonge blowers in Gooi en Vechtstreek.

Securitycoördinator (evenementen) Cecil heeft sinds corona beduidend minder uren gedraaid in het uitgaansgebied op de Groest. Alleen in de zomermaanden tussen de eerste en tweede coronagolf was er sprake van enige hectiek. Net als bij de andere collega's merkt ze dat jongeren vaker protest aantekenen en zich verzetten tegen coronagerelateerde maatregelen.

Jongerencoach en talentontwikkelaar Merel is met haar aanpak een nieuwe weg ingeslagen en oogst daar veel lof voor. Het klassieke buurt- en jongerenwerk is te statisch en ze vindt het een uitdaging om met jongeren met verschillende (culturele) achtergronden te werken aan projecten die ze zelf hebben gekozen. Ze hoopt dat jongeren hun verborgen talenten leren ontdekken, maar ook oog krijgen voor anderen in hun team die ze anders niet zo snel zouden ontmoeten.

Horecahost en beveiliging Karel is begonnen als kroegportier op de Groest waar hij veel collega's en jongeren uit die periode heeft leren kennen. Zijn huidige werk als host in een coffeeshop doet hij met evenveel toewijding. Hij gaat er prat op dat hij de meeste klanten kent.

Maatschappelijk schoolwerker Ninette werkt op een school met een regionale functie. Vanwege corona heeft ze veel minder contact met jongeren waardoor het vergeleken met vorig jaar (toen er 200 zaken bij circa 100 jongeren speelden) moeilijker was om de getroebleerde 'binnenwereld' te peilen. Ze ziet zichzelf als een *troubleshooter* tegen wie leerlingen alles in vertrouwen kunnen zeggen. Het helpt dat ze niet direct verbonden is aan het onderwijs.

2.1 Groepen en kenmerken

De panelleden komen in aanraking met groepen jongeren die verschillende werelden vertegenwoordigen, maar niet per se een afspiegeling zijn van de doorsnee jeugd in Gooi en Vechtstreek. Ninette ontfermt zich over scholieren bij wie het (even) tegenzit, terwijl Arne, Steef en Cecil jongeren met een straatattitude in het vizier hebben. Naast het inwinnen van informatie over dingen die spelen, is ook het opbouwen van vertrouwen belangrijk. Jolijn biedt als jongerenwerker een luisterend oor aan jongeren die stress hebben over hun thuissituatie, terwijl Karel goed geïnformeerd wil blijven over zijn clientèle die cannabis koopt. Merel ten slotte heeft de meeste eer van haar werk wanneer jongeren ook elkaar stimuleren binnen hun zelfgekozen projecten.

De panelleden hebben contact met een bont gezelschap aan cultuurtjes (o.a. blowers, skaters, hiphoppers, 'rich kids', jeugdige delinquenten en uitgaanders) die de regio rijk is. De grenzen tussen de groepen liggen in het dagelijks leven niet zo vast als hier misschien

wordt gesuggereerd. Veel groepen zijn fluïde, veranderen van karakter, versmelten met elkaar of verdwijnen simpelweg. Wat typisch voor Gooi en Vechtstreek geldt, is dat het ertoe doet waar je bent opgegroeid. De verhalen doen soms cliché aan als het gaat over 'kakkers' afkomstig uit de 'betere delen' in het Gooi: de zuiperijen, de Porsche-dichtheid, de mannen in rode broeken, en de sjiek die pronkt met Rolexen. "Liever verwend dan verwaarloosd", klinkt het weleens met de rollende r. Want 'kaker' kun je niet worden; het zit in de familie en is nu eenmaal genetisch bepaald. De professionals zijn bekend met de bravoure en soms brutale mentaliteit van de meer gegoede jeugd die zich verder weinig in hanggroepen laten zien. Waarom zouden ze ook, als ze beschikken over voldoende privéruimte in de eigen thuishaven.

De verhalen van de professionals geven een beeld van de groepen. Een overzicht van de groepen waarover de professionals vertellen is ook te vinden in *Figuur II.1* op pagina 23.

Karel (coffeeshophost) begroet elke dag een gemêleerd gezelschap die de shop bezoekt. "Het is de hele tijd 'hoi, hai, dag-dag' en de hand opsteken naar voorbijgangers. Ik knoop praatjes aan en luister als iemand zijn hart wil luchten. Het tonen van betrokkenheid vind ik belangrijk." Naast de Nederlandse klanten, zijn ook jonge Roemenen en Polen goed vertegenwoordigd. De meesten werken een korte periode als bouwvakker. Er komen ook artiesten, rappers en influencers. Sommigen zelfs met de Ferrari of Porsche. De clientèle is hier minder gesegregeerd dan in een doorsnee Goois café, weet hij. "Alles komt hier: van notaris tot elektricien."

Merel (jongerencoach) begeleidt ca. 100 jongeren (14-25 jaar) in haar 'cross-culturele' werklab. Sinds corona heeft ze het drukker dan ooit. Veel ideeën van jongeren zijn geboren uit nood. Iedereen is bezig met het verzinnen van creatieve oplossingen. Maar ze merkt dat de frustratie groeit. Als talentontwikkelaar is ze niet getraind in hoe jongeren deze crisis psychologisch ervaren. Dat een vrij forse groep depressieve klachten ervaart, verbaast haar niet. "In het begin (eerste golf in het voorjaar) zag ik vooral jongens *struggelen* met de veranderende omstandigheden; bij de tweede golf lijken de meiden het zwaarder te hebben."

Steeff (jeugdboa) vertelt over een paar moeilijke groepen van jonge mannen (12-19 jaar) waarmee hij het contact probeert aan te knopen. Hij probeert zo open en eerlijk mogelijk met ze te communiceren. "Een goede basis- en grondhouding is belangrijk", vindt hij. Hij bestrijdt dan ook het idee dat jeugdboa's, in tegenstelling tot jongerenwerkers, geen goede band met jongeren kunnen hebben. Door het 'lezen' van een groep leert hij veel over de dynamiek. Zit er een opjutter tussen? Hoe kan hij diens invloed afzwakken als hij met de groep praat? "De uitdaging is om in contact te blijven en de negatieve respons zo klein

mogelijk te houden.” Dat valt nog niet mee, want door sociale media zijn groepen minder hecht en meer fluïde geworden. Een reden ook dat de politie de oorspronkelijke categorisering van hinderlijke, overlastgevende en criminele groepen heeft losgelaten, omdat de straatpraktijk een andere dynamiek laat zien. “Want hoe duid je een groep die gewoon aan het chillen is?”, zegt Steef. Ook de werkwijze is veranderd, nu hij als jeugdboa met andere partners (o.a jongerenwerk, zorg, etc.) een bredere aanpak nastreeft.

Arne (jeugdexpert politie) heeft door corona minder zicht op een jeugdgroep die ‘onderwater’ is gegaan. Bij een andere groep (centrum) is hij betrokken geweest bij een ketenaanpak in verband met vernielingen en overlast op hangplekken in de nachtelijke uren.

Ninette (maatschappelijk werk) werd op een andere manier geconfronteerd met de gevolgen van corona. Toen de school dichtging, raakte ze het zicht kwijt op de kwetsbare groep leerlingen. Eén dag in de week kon ze er fysiek zijn voor leerlingen die op een of andere manier knel kwamen te zitten. De ondersteunende onlinegesprekken vindt ze verre van optimaal. Normaal krijgt ze van mentoren namen door van leerlingen met een hulpvraag. Maar sinds corona was dat niet meer zo vanzelfsprekend. Ze vertelt over de eerste chaotische coronagolf.

“Alles moest organisatorisch worden omgegooid en het welzijn van leerlingen schoot erbij in. Navraag bij mentoren leverde weinig op. Deze zagen vooralsnog geen problemen in de eerste maand, terwijl er wel studenten verdwenen. Ook ouders hadden niet alles door. De slimmeriken logden wel in maar gingen, zonder dat de leraar het door had, andere dingen doen. Ook docenten moesten bijleren. Hoe ga je om met het motivatiegebrek van studenten? Langzaam werd het duidelijk dat de opleidingen spookstudenten moeilijk konden bereiken.”

De grootschaligheid van de mbo-school (6.000 studenten, 91 opleidingen) werkte dit deels zelf in de hand. Pas na een maand kwam er wat zicht op de uitvallers die zich niet gemeld hadden bij de zorgcoördinatoren. Voor sommige leerlingen was de chaos aanleiding om ‘onder te duiken’. Velen werden vanwege exceptionele omstandigheden gematst met een bindend studieadvies, maar wel met de opmerking dat ze in het volgende studiejaar weer flink aan de bak moesten.

Merel (talentontwikkelaar) is op het moment dat we haar in het najaar van 2020 spreken somber over haar groep. Ze doen wel heel veel creatieve dingen op sociale media, maar ze vindt dat de oudere generatie onderschat welke impact deze crisis heeft op hun denken, gevoelens en gedrag. “Je kunt niet meer alleen spreken over kwetsbare jongeren, maar over kwetsbare leefomstandigheden.” Het zicht op betere tijden is vertroebeld en dat vergroot de onzekerheid. Voor jongeren die sowieso een minder gestructureerd leven leiden, is een oplossing voor hun beperkende leven en arme sociale contacten een flinke

aderlating. Merel ziet dat het nieuwe normaal op school voor sommigen een strijd is in de omschakeling naar meer thuisonderwijs. Niet iedereen zit in een ideale situatie en/of heeft voldoende discipline om gestructureerd te werken voor langere tijd.

De kerngroep waar jongerenwerker Jolijn over vertelt bestaat uit 15 Marokkaans-Nederlandse buurtjongens (15-19 jaar) met daaromheen een schil van nog eens 15 jongens, waar minder intensief contact mee is.

2.2 Leefgebieden, domeinen en risicofactoren

De groepen waarover professionals spreken verblijven in de (semi-)openbare sfeer (hanggroepjes, skaters, etc.), privésfeer (thuisfeestjes) of institutionele sfeer (scholieren, jongerenwerk, talentenlab). Hun problematiek verschilt al naar gelang hun afkomst en/of de groep waar ze deel van uitmaken. De professionals benoemen verschillende probleemvelden die zich in het coronajaar hebben uitvergroot.

Om het alcohol- en drugsgebruik bij jongeren van een context te voorzien zijn de professionals (voor zover mogelijk) ook bevraagd over de risicofactoren in de *directe omgeving* van de jongeren (o.a. gezin en ouders, leeftijdsgenoten, culturele achtergronden en psychosociale problemen), en risicofactoren in hun *sociale omgeving* (o.a. sociaaleconomische status, armoede en buurtkenmerken).

2.2.1 Directe omgeving

Er zijn jongeren die opgroeien in arme eenoudergezinnen of waar thuis spanningen zijn (o.a. schuldsanering) die in het coronajaar voor (nog) meer stress hebben gezorgd. Vanuit het politieperspectief vertelt Arne over de impact hiervan op gezinsrelaties; oplopende spanningen en stress waardoor jongeren vaker uitwijken naar de straat. Hij ziet ook meer 'GGZ-klantjes op drift' nu de instellingen minder greep hebben op deze groep. Dit leidt tot meer overlast op straat. "De contacten verlopen digitaal, maar daar vaart deze groep niet wel bij." De Groest is weliswaar uitgestorven, zegt Arne, maar er is een andere dynamiek in de breedte ontstaan. Handhaving en toezichthouders zien dat een deel van de jeugd minder onderwijs volgt en vaker op straat is. Hoewel het afzetten tegen ouders en gezag een beetje bij de jeugd hoort, ondermijnt een gebrek aan dagbesteding de focus op onderwijs. Ninette (maatschappelijk schoolwerker) heeft in haar *caseload* leerlingen die opgroeien in gezinnen met psychosociale problemen en/of waar een gebrek aan veiligheid en geborgenheid is.

"Ik heb een pool van 400 studenten. Een deel meldt zichzelf aan of komt binnen via mentoren. Ik spreek één dag in de week met 15 leerlingen. Ik zie mijzelf als een poortwachter die eerst een beeld van de problematiek wil krijgen alvorens ik tot actie overga. Ik werk onder meer

samen met Veilig Thuis (kinderen die te maken krijgen met huiselijk geweld) en zit in een taskforceclub in de regio. De school biedt nu noodopvang voor circa 40 studenten die niet thuis terecht kunnen. Maar ik denk dat het slechts een tip van de ijsberg is. Een groot deel schaamt zich om contact op te nemen en is bang dat ik doorverwijs naar Veilig Thuis. Een meisje dat pas tot moes geslagen werd door haar vader, blijft uit medelijden toch loyaal omdat hij zijn baan kwijt is geraakt.”

Er zijn meer zorgen over leerlingen die lijden onder huiselijk geweld, kampen met depressieve gevoelens en eenzaamheid. Tegelijkertijd is het moeilijker geworden om leerlingen door te verwijzen naar jeugdzorg. Alles gaat stroperiger, de wachtlijsten voor een intakegesprek bij de GGZ zijn gegroeid. “Sommige leerlingen zitten zo in nood dat ze het niet meer zien zitten.” Tijdens de coronaperiode kwam er ook een groep in beeld die niet eerder bekend was: ouders die werkloos werden, vaders aan de drank, meer spanningen in klein behuisde gezinnen. Maar ook leerlingen met voorheen goede studieresultaten (ondanks de problemen thuis) die het zwaar hadden. Er zijn meer aanvragen voor budget coaching en leerlingen hebben moeite met het vinden van een stage. Sommigen zijn hun baantje kwijt of hebben ouders die de schoolboeken en computers niet meer kunnen betalen.

Vanuit cultureel perspectief ziet Merel leerlingen afhaken die in een soort vacuüm terecht zijn gekomen en geen grip meer hebben op de lesstof en huiswerkopdrachten. Er treedt ook sociale erosie op. “Peers hebben elkaar nodig om zich te kunnen spiegelen. Nu er minder sociaal verkeer is, staat alles onder druk.” Het geeft Merel extra voldoening als er toch groepjes zijn die tegen de stroom in projecten verzinnen. Eentje gaat over dromen met als motto: ‘droom je met ons mee’. Jongeren wordt gevraagd wat hun dromen zijn in een tijd dat ze op non-actief staan.

Ook Jolijn ziet hoe funest de gevolgen van corona bij haar groep uitpakken. Ze ziet een complete verveling, meer baldadigheid, gebrek aan concentratie en financiële problemen door verlies van baantjes. Er is meer schooluitval en de stagekansen zijn verkleind.

2.2.2 Sociale omgeving

Een deel van de jongeren groeit op in een (kansarme) volksbuurt of probleemwijk en/of komt uit een gezin met een meervoudige problematiek. Jongerenwerker Jolijn schetst haar groep in een notendop.

“Ze komen uit lage middenklasse families en een klein deel groeit op in een alleenstaand gezin. Ze zijn geboren en getogen in de buurt, gaan naar dezelfde school en zijn heel loyaal naar elkaar. Door het cultuurverschil voelen ze onbegrip en denken ze dat ze nergens bij horen. Jongeren die hoger zijn opgeleid staan wel meer open voor andere meningen. Er zijn vaak spanningen tussen de regels thuis en de vrijere moraal op straat. Door de polarisatie in

de wijk wordt veel problematiek in de beschuldigende sfeer op hen afgeschoven. Het contact met wijkagenten en jeugdboa's is goed. Ze zijn alleen niet happig op uniformen die niet empathisch reageren."

Omdat er bijna elke dag nieuwsberichten zijn over jongeren en sociale media, racisme of steekpartijen, vindt Jolijn het belangrijk dat er groepsgesprekken zijn over actuele thema's. Er is loyaliteit naar elkaar, maar er zijn ook onderwijsverschillen tussen jongeren, de families waar ze opgroeien en hoe daar gedacht wordt over actuele maatschappelijke issues. Veel jongeren met buitenlandse wortels voelen zich in het defensief gedrukt omdat ze vaak alleen maar aangesproken worden op criminaliteit en overlast, hoofddoekjes, terrorisme, drillrap of radicale moskeeën. Jolijn: "Zo'n discussie over die Franse leraar die onthoofd werd, kan ik voeren en zelfs met cartoons erbij. Ze staan juist erg open om hierover te praten."

Bij sommige professionals is er ook zorg over jongeren die optrekken met deviante leeftijdsgenoten. Zeker in coronatijd neemt de kans op ontsporing toe als ze voor langere tijd optrekken met jongeren die al iets op hun kerfstok hebben. Jeugdboa Steef maakt zich druk om jongeren met een psychische stoornis en/of gedragsprobleem. Vooral bij de LVB-jongeren is er sprake van een hoog schoolverzuim en -uitval en 'roofdieren' op straat die ze lokken met 'klusjes'. Jolijn begeleidt een paar jongeren waar een integrale jeugd aanpak voor gold. De jongeren dreigden te worden beïnvloed door een groep die hoger in de criminele pikorde staat. De gesprekken gaan over groepsgeweld, het gebruik van messen. Via TikTok en Snapchat kan ze beter volgen wat er onderling speelt en of er vetes worden uitgevochten. Maar de groep laat zich niet zo snel de les lezen. "Ze zijn erg statusgevoelig, juist omdat ze dat niet hebben. Ze hebben vaak een grote mond naar gezag."

Dat corona iets met jongeren doet, merkt ook Cecil (handhaver) die vaker 'opgefokte jongeren' treft die hun ongenoegen uiten over het beleid. Het contact met handhaving is geïntensiveerd. Tegelijkertijd is het rustiger op straat. In de zomer zwollen de straatgroepjes aan met soms opstootjes tot gevolg, zoals bij de invoering van de avondklok. Maar in het najaar draait de handhaving op minimale capaciteit. "Disco's zijn gesloten en een deel van de jeugd duikt de bossen in. Er zijn meer vernielingen aan auto's uit frustratie met de opgelegde beperkingen." Cecil zegt dat er ook meer briefings met de politie zijn als gevolg van moeilijk gedrag bij burgers. Ze gaat vaker mee ter ondersteuning van de politie. Arne (politie) bevestigt dit beeld. De politie heeft de handen vol doordat er meer spanningen zijn op straat. Niet iedereen kan begrip opbrengen voor de extra maatregelen. "Mensen zijn het zat. We hebben meer meldingen over hoogoplopende discussies die soms ontaarden in vechtpartijen. Er zijn meer korte lontjes. Iemand die aan

een ander vraagt of ie in zijn ellenboog kan hoesten, kan zo een grote bek terugkrijgen. Het is de weg van de lange adem.”

Over hoe jongeren deze implosie van hun leven ervaren en welke gevolgen dit heeft voor de toekomst is nog niet helemaal duidelijk, maar de professionals zijn er niet gerust op. Zeker omdat ze in de eigen omgeving al een groep jongeren zien die kampen met psychosociale problemen en zorgen hebben over hun opleiding en toekomst.

Zorgen in het onderwijs

De coronamaatregelen hebben het mbo en hoger onderwijs op zijn kop gezet. Ruim 1,3 miljoen studenten en 150.000 medewerkers werden in het voorjaar geconfronteerd met onderwijs op afstand. Minister van Onderwijs Ingrid van Engelshoven schetste eind november 2020 een verontrustende stand van zaken in een brief aan de Tweede Kamer.⁹ Studenten hebben het psychisch zwaar, docenten ervaren hoge werkdruk en studievertraging ligt op de loer in het mbo en hbo. Vooralsnog is de schade aan de kwaliteit van het onderwijs beperkt, maar er zijn grote zorgen over verdere gevolgen van de coronacrisis. Verschillende onderzoeken laten volgens de minister inmiddels zien dat studenten vaker stress en depressieve klachten ervaren dan voor de coronacrisis. Thuis studeren vinden ze zwaar en ze zijn bang voor de toekomst van hun studieverloop. Ook docenten zijn niet blij met het lesgeven op afstand: de werkdruk neemt toe en ze missen het contact met de studenten.

Bovenstaand beeld wordt ook in Gooi en Vechtstreek herkend. Er treedt studievertraging op bij jongeren die een praktijkgerichte mbo-opleiding volgen. Er zijn te weinig stageplekken, terwijl de studiekosten doorlopen. Het welzijn van studenten wordt er niet beter op zolang de coronamaatregelen van kracht blijven. Merel vindt dat partijen in de regio nu moeten gaan nadenken welke impact de crisis heeft, speciaal bij jongeren. “Hoe kun je nu al anticiperen op de verwachte moeilijkheden van een nieuwe doelgroep die dreigt te ontstaan?” Ze vindt dat er te weinig oog is voor de ‘sociale pauzestand’ waarin jongeren verkeren. De kwetsbaarheid van scholen in coronatijd laat ook zien hoe veel opvoedingstaken bij de scholen zijn komen te liggen.

3 Uitgaan en middelengebruik

De professionals hebben voornamelijk zicht op alcohol- en cannabisgebruik en minder op andere middelen omdat dit deels buiten hun werkveld gebeurt op evenementen en in clubs buiten de regio. In Antenne Amsterdam zien we dat het middelengebruik vooral bij studenten een hoge vlucht neemt. Jongeren die gaan studeren verlaten vaak Gooi en Vechtstreek. De informatie over middelengebruik komt professionals wel ter ore, maar dan

⁹ Van Engelshoven, IK (24 november 2020) *Monitoring gevolgen COVID-19 in mbo en ho* [Kamerbrief #31524-479].

uit de tweede hand. Qua uitgaan was er in 2020 weinig te beleven in Gooi en Vechtstreek. Op de Groest was het een 'doeie boel' en alle zomerfestivals werden afgelast.

Overigens greep de Gooise politie wel een paar keer in op illegale raves in de omgeving. Arne vertelt over een recente rave in een snelwegtunnel in aanleg, waar een paar honderd jongeren op afkwamen. Het feest haalde nog het nationale nieuws. De ravers kwamen van heinde en verre; niet alleen uit Hilversum. Ook in Laren werd een feest onder een viaduct opgerold. Hier werd de politie getipt door een toevallige passant. Sinds corona zijn er ook meer meldingen van burgers over thuisfeestjes. Er is ook wrevel bij mensen die zich aan de strenge regels houden, terwijl er bij de burens een hele feestploeg over de vloer is. Dit soort meldingen kan de politie goed af, zegt Arne, maar bij een rave van een paar honderd mensen moeten agenten uit omliggende gemeenten assisteren om de feestmeute te verjagen. Wegens een tekort aan capaciteit kan er niet worden beboet. Huisfeesten zijn wat dat betreft overzichtelijker. Bij het ingaan van nieuwe maatregelen voelen sommigen de behoefte om op de valreep nog loos gaan. Een enkele keer neemt de politie de geluidsapparatuur in beslag als waarschuwen niet helpt.

Net als in Antenne Amsterdam heeft ook in Gooi en Vechtstreek de witte jeugd meer ervaring met alcohol en drugs dan jongeren met een migratieachtergrond. Jongeren zonder migratieachtergrond komen eerder in aanraking met middelen en/of met andere groepen die gebruiken bij het uitgaan. In de vorige Antennes zagen professionals duidelijke scheidslijnen tussen drinkers, blowers en jongeren die ook experimenteren met ecstasy, GHB en cocaïne. Merel, talentcoach, denkt dat het ook een kwestie van geld is. Jongeren uit de meer bemiddelde buurten gaan vaker stappen, uit eten en naar zomerfestivals, alhoewel uitgaan in 2020 weinig voorstelde. Een belronde langs haar groep leverde bij Merel een beeld op dat er wel meer thuis- en cocktailfeestjes zijn, maar dat dit erg afhankelijk is van de thuissituatie.

3.1 Alcohol

In de vorige metingen (2017-2019) stelden professionals dat het draagvlak voor preventieactiviteiten rond alcohol het meeste effect zal sorteren als ook de ouders het breed willen ondersteunen.¹⁰ Zolang ouders zelf niet het goede voorbeeld geven, geven ze

¹⁰ De GGD is in 2019 een nieuwe campagne 'Hier fix je NIX' gestart, die het tij moet keren dat jongeren al voor hun 18^e met alcohol beginnen. Het initiatief wordt door sportclubs, horeca, winkels en scholen in de regio ondersteund met als doel dat de beschikbaarheid van alcohol vermindert en minderjarigen nergens meer alcohol kunnen krijgen. Met de campagne wordt volgens de GGD de hele omgeving betrokken en er zijn speciale pakketten voor ouders.

ook geen duidelijk signaal naar hun kinderen, en zullen resultaten naar verwachting achterblijven.¹¹ Zeker vanuit de wetenschap dat de alcoholcultuur diepgeworteld is in de Gooise jeugdcultuur. Ook in de nieuwe meting worden de professionals bevraagd over het alcoholgebruik in hun werkveld.

Het preventie- en handavingsplan constateert dat het naleven van de leeftijdsgrens door alcoholverstrekkers weinig verbeterd is.¹² Boa's doen zelden 'heterdaad' constatering en omdat zij door hun bekendheid in de regio moeilijk anoniem kunnen opereren en slechts op een beperkt aantal momenten kunnen controleren bij een alcoholverstrekker. Geconcludeerd wordt dat de huidige toezichtmethoden noodzakelijk blijven maar ook effectiever moeten.

Nederlandse jongeren zonder migratieachtergrond hebben ruime ervaring met alcohol vergeleken met jongeren van niet-westerse komaf. Professionals, waaronder de politie, herkennen het beeld dat alcohol niet zelden een stoorzender is bij problemen op straat, maar weten ook dat ouders met een royaal drinkpatroon nogal eens laconiek kunnen reageren als ze op het alcoholgebruik van hun kroost worden aangesproken.

Maar hoe dan ook, vanwege de coronabeperkingen kon je soms een kanon afschieten op de Groest op momenten dat het anders druk was. Dit betekende ook dat het in het uitgaansgebied veel rustiger was. Geen minderjarigen die in de buurt van het horecagebied blijven plakken, geen opgeschoten jeugd, openbare dronkenschap en opstootjes tussen beschonken lieden in de nachtelijke weekenduren. Van de zogenaamde 'rijke alcoholcultuur' was volgens Cecil weinig meer te merken, wat haar werk wel weer saaiër maakte.

Meer alcohol op straat

Ninette heeft door de coronabeperkingen minder intensief contact met leerlingen en dus ook minder zicht op het drinkgedrag. Ze krijgt wel signalen dat er bij sommige leerlingen thuis sterke drank is aangetroffen, mogelijk als middel tegen stress, verveling en eenzaamheid. De politie ziet meer alcoholgebruik op straat, maar grijpt pas in als het echt mis gaat. Ook Cecil ziet meer groepjes met alcohol in het centrum en de oude haven, maar ook jongeren die aan de wandel zijn met flessen bier en sterker. In de zomerperiode kwamen grotere groepen bijeen met drank. Ook jeugdboa's merken de effecten van corona, met meer balorigheid en onrust, en moeten vaker optreden. Jolijn ziet veel minder

¹¹ De alcoholconsumptie bij Gooise volwassenen en ouderen (65+) ligt boven het landelijke gemiddelde. Onder volwassenen in de regio drinkt 18% overmatig alcohol, onder ouderen is dat 26%. In de algemene Nederlandse bevolking zijn deze cijfers respectievelijk 16% en 18%. Bron: [Cijferboek Gezondheidsmonitor 2020](#), GGD Gooi en Vechtstreek.

¹² Regio Gooi en Vechtstreek (2020) [Preventie- en Handavingsplan alcohol en drugs 2021 t/m 2024](#).

alcoholgebruik bij jongeren met buitenlandse wortels, waar naar schatting minder dan een kwart drinkt. Het zijn vooral hoger opgeleide jongeren binnen deze groep die drinken en lossen omgaan met hun geloof. Ze blijven wel op hun hoede vanwege het taboe.

3.2 Cannabis

Een deel van de Gooise inwoners (jong en ouder) gebruikt cannabis en de blowcultuur bestaat inmiddels uit verschillende generaties. De oorspronkelijk wat tegendraadse cultuuruiting is door de normalisering in de loop der jaren wat afgesleten. Zeker nu ook sjiek volk over de vloer komt in coffeeshops. De regio telt zo'n zeven coffeeshops die volgens de politie voor weinig overlast zorgen.

Relaxte en gestreste blowers

Jongeren blowen om te ontspannen, als ze met vrienden zijn, luisteren naar muziek of een serie kijken. Er wordt op feestjes gebloed, maar ook thuis door wie de slaap niet kan vatten. Er zijn veel redenen waarom jongeren cannabis gebruiken. Sommigen vinden de roes van cannabis prettiger dan die van alcohol. Karel weet dat een deel van zijn klandizie cannabis ook als panacee gebruikt ter bestrijding van pijnklachten of een onrustige geest. Van een paar bezoekers met PTSS-symptomen weet hij dat ze beter kunnen ontspannen met cannabis. Net als bij alcohol gebruiken sommigen cannabis tegen stress of spanningen in de relatiesfeer, zoals bij een klant die een keer per week komt shoppen. Het coronajaar lijkt weinig impact te hebben op de clientèle. De loop blijft er de goed in. "Het is niet drukker of stiller geworden", zegt Karel die het wel betreurt dat door corona niemand binnen mag smoken. Hij herinnert zich nog de commotie toen de overheid aankondigde dat naast de horeca ook coffeeshops hun deuren moesten sluiten. In een mum van tijd stond er een rij tot aan het einde van de straat. Zelfs de burens liepen uit voor dit ongewone schouwspel. Het verbaasde hem wel dat hij maar een handvol klanten herkende. Het verhaal deed de ronde dat alleen deze shop nog open zou zijn. De shop ging vervroegd dicht toen de situatie onbeheersbaar dreigde te worden. Per slot van rekening wil Karel ook een goede band met de burens houden. We maken ook nog een praatje met de verkoper die weet te vertellen dat blowers doorgaans stabiele gebruikers zijn. "Stoppers zijn er ook, maar die komen meestal na een paar maanden weer terug." Het is zoals de mens in elkaar zit, denkt de verkoper. "Er komen wel eens gestreste klanten binnen die blij zijn als ze weer wat te roken hebben." Het verschil met een kroegbezoeker die een snelle borrel wil is niet groot, denkt hij. Beiden hebben baat bij een kalmerende roes.

Veel klanten roken dagelijks voor 5-10 euro. Cakejes en muffins zijn populair bij klanten die niet roken. Bij blowers is de potente haze het meest populair, maar er is ook een groeiende markt voor mildere wietsoorten (lagere concentratie THC). De hasj is duurder geworden

sinds corona. Het vpen wordt langzaam populairder omdat de high prettiger is zonder tabak, maar volgens klanten ook minder schadelijk voor het lichaam. Door de stormachtige ontwikkelingen op de Amerikaanse cannabismarkt staat er nu ook Amerikaanse marihuana (indica) op de menulijst.

Minder zicht op cannabisgebruik

In tegenstelling tot de bezoekersschare waarover Karel vertelt, ziet Cecil vooral minderjarige blowers (14-15 jaar) tijdens haar ronde in het Gooi. Door de corona hangt er meer jeugd op straat en op andere tijden. De kleine groepjes (4 á 5 jongeren) zijn in de zomermaanden groter geworden. Het profiel is vaak een etnische blend van vooral jongens. Dit beeld komt overeen met wat Steef op straat ziet. “Blowen is door alle lagen heen.” Sommige jongeren beginnen al op vroege leeftijd te experimenteren. Daar wordt ‘heel luchtig’ over gedaan, vindt hij en denkt dat er bij sommigen sprake is van een onderliggend probleem waar ze niet over praten. “Wie al meerdere joints op jonge leeftijd gebruikt, zit vaak in de knoei met zichzelf.” Merel weet van haar jongerenpool dat sommigen uit verveling in dit coronajaar meer zijn gaan gamen en/of blowen. “Hun creativiteit dooft en ze voelen dat ze stil staan. Het leidt tot passiviteit en sociaal isolement.” Ninette (maatschappelijk schoolwerk) is er eveneens niet gerust op, maar geeft ook toe dat ze nu minder zicht heeft op het gebruik van cannabis. “Normaal heb ik op school in de ‘straat’ [centrale hal] contact met ze. Schiet ik ze even aan en peil ik vlug hoe het gaat.” Ninette ervaart het als een grote beperking dat veel contacten verwaterd zijn. Vorig jaar vertelde ze over een groepje getroebleerde scholieren dat fors blowde (soms al voor schooltijd) met onvoldoende controle over het blowgedrag. Ze heeft geen idee hoe het nu met deze groep gaat. De summiere informatie die ze wel geeft is een beeld van jongeren die door stress en zorgen meer zijn gaan blowen. Onder andere om in slaap te kunnen vallen.

3.3 Overige middelen en markten

Jongvolwassenen die willen experimenteren met drugs doen dit vaak buiten Gooi en Vechtstreek; in Utrecht bijvoorbeeld, maar vooral in het Amsterdamse uitgaansleven. In groepjes vertrekken ze dan naar clubs, raves of festivals om aldaar **ecstasy/MDMA** te gebruiken, soms in combinatie met andere middelen (o.a. amfetamine, ketamine en lachgas). Maar er zijn ook privéfeestjes in het Gooi waar deze middelen voorbijkomen, plus **cocaïne**, dat toch eerder als een thuis- dan een festivaldrug wordt gezien. De professionals hebben minder kijk op deze groep.

Door corona lag het uitgaansleven in 2020 overal stil met als gevolg dat ecstasy – na cannabis het meest populaire middel – maar weinig werd gebruikt. De thuisgebruikers van

cocaïne (eerder oudere twintigers en dertigers) blijven zo nu en dan gebruiken. De cocaïnemarkt in de Gooi en Vechtstreek wordt bestierd door bezorgers die solo of bij een bezorglijn werken. De handel wordt met auto's en brommers op privéadressen afgeleverd, maar soms ook op straat.

Enkele professionals vermoeden dat er meer **lachgas** wordt gebruikt, zowel in de privésfeer als op straat. Lachgas wordt soms in (geparkeerde) auto's gebruikt uit grote flessen. Cecil heeft een paar keer gedrag gezien van zwalkende jongeren. Maar feitelijk kan ze daar weinig aan doen. Jolijn ziet meer gebruik en is verbaasd dat zelfs 15-jarigen het wel eens doen op straat. Het gaat daarbij vooral om kleine patronen. Jolijn denkt dat meer jongeren zich door corona vervelen en op zoek gaan naar kicks.

Steeff weet dat een deel van de jeugd experimenteert met alcohol, cannabis en lachgas en sommigen ook 'zwaardere drugs'. Door middelengebruik kan de sfeer veranderen van gemoedelijk naar rumoerig en baldadig of vernielzucht. Op dat soort momenten is het de kunst om met een zo openlijk mogelijk vizier de groep aan te spreken. In wijken met meer polarisatie komen meer overlastmeldingen binnen van buurtbewoners die vermoeden dat jongeren op straat iets kwaads in de zin hebben of staan te blowen, terwijl dit lang niet altijd wordt geconstateerd.

4 Samenvatting

Zeven professionals zijn geïnterviewd over de leefwereld van (risico)jongeren in de regio Gooi en Vechtstreek. Zij vertellen over groepen die verschillend van aard, leeftijd en grootte zijn en die elkaar op verschillende plekken in de openbare, privé en institutionele sfeer treffen. Een overzicht van deze professionals en de groepen jongeren waarover zij verhalen, staat weergegeven in *Figuur II.1*.

De professionals hebben gezien hoe de coronacrisis een zware wissel getrokken heeft op het alledaagse leven van jongeren. In het veiligheidsdomein zagen politie, security en jeugdboa's vaker groepen jongeren op straat, maar ook op andere momenten dan gewoonlijk. Sommige groepen groeiden flink in de zomermaanden. Veel activiteiten in de vrije tijd (o.a. uitgaan, sport, cursussen) gingen niet door, waardoor jongeren vaker hun heil op straat zochten. Maar ook vanwege spanningen thuis, uit frustratie en verveling. Er waren meer meldingen van overlast; een deel van de jeugd ging in discussie over (nieuwe) maatregelen in de openbare orde. Het soms openlijke gebruik van alcohol en cannabis (ook vanwege sluiting uitgaansleven) viel op, maar tegelijkertijd wordt toegegeven dat groepen jongeren uit het zicht zijn verdwenen en men geen idee heeft over hun middelengebruik.

GROEPEN/DOMEINEN	KENMERKEN	PROBLEMATIEK
Coffeeshophost		
Blowers in de regio	Twintigers (multicultureel)	Recreatief en problematisch gebruik (ca. 5-10%)
Boa-coördinator		
Straat (sub)groepen	Gemengde groepjes 12-19 jaar (n=40)	Overlast
Jongerenwerker		
Straat- en hanggroep Statushouders	Niet-westerse jongens 15-19 jaar (n=15)	Thuisproblematiek, overlast, PTSS, criminaliteit
Jongerencoach		
Subculturen: 'kakkers', rappers, skaters	Gemengde multiculturele groepen 13-25 jaar (n=40)	Alcohol en drugsgebruik
Politie (jeugd)		
Twee groepen in Hilversum (Centrum & Zuid)	Jonge mannen 16-26 jaar	Overlast, lichte delicten, drugshandel
Beveiliger horeca		
Uitgaansgebied en hangplekken	Uitgaansjeugd en hangjeugd	Overlast, openlijk drinken en blowen, intimidatie andere bezoekers
Maatschappelijk schoolwerker		
Mbo	Ca. 100 scholieren, meerderheid niet-westers	Thuis- en psychosociale problematiek, blowen, LVB- en beïnvloeding

Figuur II.1: Overzicht professionals en groepen jongeren

Professionals in het sociaal-culturele domein tonen zich bezorgd over de onveilige thuissituatie bij (kwetsbare) jongeren. De kleine behuizing en baanonzekerheid bij ouders leiden tot stress en beïnvloeden de schoolprestaties. Een groeiende groep kampt met psychosociale problemen en jongeren in het praktijkonderwijs hebben zorgen over het vervolg van hun opleiding en de toekomst. De kans op ontsporing neemt toe bij jongeren die veelvuldig optrekken met criminele leeftijdsgenoten.

Het alcoholgebruik is bij jongeren zonder migratieachtergrond meer gangbaar en is een voortzetting van de Gooise drinkcultuur. Sommige professionals zien vaker groepjes jongeren in het publieke domein en op meer locaties dan normaal het geval. Door een gebrek aan vrijetijdsbesteding en een intensiever contact met elkaar wordt er netto meer alcohol gedronken om de tijd ter verdrijven. Anderzijds zijn jongeren aanzienlijk minder uitgegaan. Op het thuisgebruik is onvoldoende zicht, alhoewel er wel op thuisfeesten wordt gedronken.

In sommige groepen is cannabis populairder dan alcohol. Verschillende professionals denken dat er meer geblowd wordt in groepen die harder worden getroffen door de negatieve effecten (school, gezinssituatie) van corona. Het gebruik van cannabis kan een vlucht zijn tegen de verveling en geeft een verhoogd risico bij jongeren in kwetsbare omstandigheden.

Het uitgaansleven speelde in 2020 een marginale rol, waardoor er waarschijnlijk ook minder ecstasy werd genomen, aangezien jongeren dit vooral als een uitgaansdrug

beschouwen. Overigens waren er in sommige circuits wel meer privéfeesten waar cocaïne en ook andere middelen (o.a. ketamine en lachgas) werden gebruikt.

III CORONASURVEY

1	Antenne NL Corona Special	26
1.1	Dataverzameling	26
1.2	Vragenlijst	27
1.3	Rapportages	28
1.4	Gooise deelnemers	29
1.5	Focus op deelnemers die gebruiken	33
2	Tijdlijn	34
2.1	Alcohol	36
2.2	Tabak	38
2.3	Cannabis	39
2.4	Medicijnen	41
2.5	Andere drugs	41
2.6	Gamen en gokken	42
2.7	Gooi en Vechtstreek vs. de rest van Nederland	43
3	Veranderpatronen	44
3.1	Alcohol	45
3.2	Tabak	51
3.3	Cannabis	55
3.4	Medicijnen	59
3.5	Andere drugs	60
3.6	Gamen	64
3.7	Gokken	65
3.8	Combinaties	66
3.9	Gooi en Vechtstreek vs. de rest van Nederland	68
4	Samenvatting	70
4.1	Tijdlijnen	70
4.2	Veranderpatronen	71
4.3	Gooi en Vechtstreek vs. de rest van Nederland	73

Een bijzonder jaar, een bijzondere survey. In plaats van de gebruikelijke Antenne survey, waarbij vragenlijsten op locatie worden uitgezet, is in 2020 gekozen voor een speciale online versie. We beschrijven in dit hoofdstuk achtereenvolgens **(1)** hoe het onderzoek is uitgevoerd en wie er aan het onderzoek deelnamen, **(2)** tijdlijnen over het gebruik van genotmiddelen, gamen en gokken in de verschillende fasen van coronatijd, en **(3)** individuele veranderpatronen op basis van verschillen tussen gebruik vóór en tijdens coronatijd. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een **(4)** samenvatting. Tabellen behorende bij dit hoofdstuk zijn te vinden in *VI Bijlagen*.

1 Antenne NL Corona Special

De Antenne survey levert cijfers over middelengebruik, gebruikspatronen en gebruikersprofielen onder specifieke groepen. In 2017 waren dat clubbezoekers in Hilversum, in 2018 cafébezoekers in Hilversum, Bussum en Huizen, en in 2019 jongeren in de jeugdzorg in de hele regio. Het oorspronkelijke plan was in 2020 een nieuwe doelgroep aan te boren, te weten sportclubs. Maar voor de dataverzameling van start kon gaan, bereikte de coronapandemie Nederland en moesten sportclubs in maart wegens de ‘intelligente’ lockdown hun deuren sluiten. Tegelijkertijd met de sportclubs gingen ook cafés en clubs dicht en werden feesten en festivals afgelast. Daardoor raakte een belangrijke doelgroep van Jellinek Preventie, namelijk uitgaanders, uit het zicht. Zouden zij bij gebrek aan uitgaansgelegenheden nuchter door het leven gaan? Of nu misschien juist meer behoefte hebben aan genotmiddelen? Maar ook niet-uitgaanders werden getroffen door ingrijpende maatregelen, waaronder thuiswerken, onderwijs op afstand en sociale isolatie. Hoe zouden mensen in het algemeen in die situatie omgaan met drinken, roken, blowen, gamen, gokken en drugs? Om zicht te houden op eventuele veranderingen in middelengebruik in coronatijd is daarom in korte tijd de online *Antenne NL Corona Special* survey opgezet. Door een vinger aan de pols te houden, werden professionals in staat gesteld gerichte voorlichting en hulpverlening aan te sluiten bij veranderingen in middelengebruik.

1.1 Dataverzameling

De *Antenne NL Corona Special* survey werd op 12 mei 2020 gelanceerd en bleef tot en met 17 januari 2021 online. De survey was niet alleen toegankelijk voor inwoners van Gooi en Vechtstreek; iedereen van 16 jaar en ouder mocht de Nederlandstalige vragenlijst invullen. De link naar de survey werd in de regio verspreid via Jellinek Preventie, maar ook landelijk via koepelorganisatie Verslavingskunde Nederland (VKN) door diverse andere preventie-instellingen. Wervingsmethoden waren ondermeer gerichte advertenties op social media

platforms (bijv. Instagram), berichten op websites, in nieuwsbrieven en online magazines (bijv. HvanA), en het delen van de link via communicatiekanalen van verschillende interventies en projecten (bijv. Unity). De werving kon gericht zijn op (wisselende) specifieke groepen of gebruikers (bijv. studenten of uitgaanders), maar er was geen vooraf gedefinieerde doelgroep; ook mensen die geen genotmiddelen gebruiken konden meedoen en de link kon via-via breed verspreid worden.

1.2 Vragenlijst

De vragenlijst bevatte vragen over demografische gegevens en het gebruik van alcohol, tabak, cannabis, medicijnen, andere drugs, gamen en gokken. Frequentie en hoeveelheid van drinken, roken en blowen werd gevraagd over de huidige week, de maand daarvoor en de pre-corona maand (voor de eerste lockdown: 17 feb 2020 t/m 15 mrt 2020). Gebruik van medicijnen, andere drugs, gamen en gokken werd gevraagd over de huidige maand en het pre-corona jaar (15 mrt 2019 t/m 15 mrt 2020). Voor alcohol, tabak, cannabis en andere drugs werd ook gevraagd naar redenen voor huidig gebruik en eventuele redenen voor verminderd gebruik. En voor alcohol, cannabis en andere drugs tevens naar setting van gebruik.¹³

Voor het geval de vragenlijst emoties, vragen of zorgen oproep over het eigen of andermans middelengebruik, werd aan het einde van de vragenlijst verwezen naar diverse aanbieders van informatie, advies en hulp.

AVG

Voor dit onderzoek werden de richtlijnen van de algemene verordening gegevensbescherming (AVG) gevolgd. Deelname aan het onderzoek bestond uitsluitend uit het invullen van een online vragenlijst. Deelnemen was vrijwillig en stoppen kon op elk moment, zonder opgaaf van redenen en zonder enig gevolg. De vragenlijst was anoniem; naam of andere direct identificerende gegevens werden niet gevraagd en IP-adres werd niet geregistreerd.

Deelnemers konden zich opgeven voor een mailinglijst om herinnerings- en nieuwsberichten over het onderzoek te ontvangen. Het e-mailadres werd opgeslagen in een afzonderlijk gegevensbestand en kon niet worden gekoppeld aan de antwoorden in de vragenlijst. Via een reply konden respondenten geven hun e-mailadres te verwijderen. Na afloop van het onderzoek werd het e-mailbestand vernietigd.

De verzamelde gegevens werden bewaard op beveiligde netwerken van Qualtrics (surveyprogramma) en HVA en waren alleen toegankelijk voor de onderzoekers. Gegevensbestanden werden niet gedeeld met derden. In (tussentijdse) rapportages

¹³ Zie 1.1 *Surveymethode* (pag. 95) in VI *Bijlagen* voor meer uitleg.

werden uitsluitend geaggregeerde, niet tot individuele personen herleidbare resultaten gepresenteerd.

Bij de start van de vragenlijst werd het onderzoek toegelicht, benadrukt dat deelname anoniem en vrijwillig was, en uitgelegd wat met de geleverde informatie werd gedaan.

Door op OK te klikken gaven deelnemers toestemming hun antwoorden te gebruiken voor het onderzoek.

1.3 Rapportages

Om preventieprofessionals op de hoogte te houden van de actuele situatie, zodat het aanbod in kon spelen op veranderende behoefte, werden resultaten van de coronasurvey regelmatig intern gedeeld met alle deelnemende preventie-instellingen in het land. Dit gebeurde middels 'dashboards' waarin instellingen geaggregeerde cijfers van hun eigen regio per demografische groep konden inzien. Daarnaast werden geselecteerde resultaten via periodieke infographics (*Figuur III.1*) landelijk openbaar gemaakt.

Een deel van de resultaten (tot oktober 2020) is tevens gebruikt in een wetenschappelijk artikel voor een speciale uitgave over *Drug and Behavioral Addictions During Social-Distancing for the COVID-19 Pandemic* van het internationale online tijdschrift *Frontiers in Psychiatry*.¹⁴

¹⁴ Benschop A, Van Bakkum F & Noijen J (2021) [Changing patterns of substance use during the coronavirus pandemic: self-reported use of tobacco, alcohol, cannabis, and other drugs](#). *Front. Psychiatry*, 12: 633551.

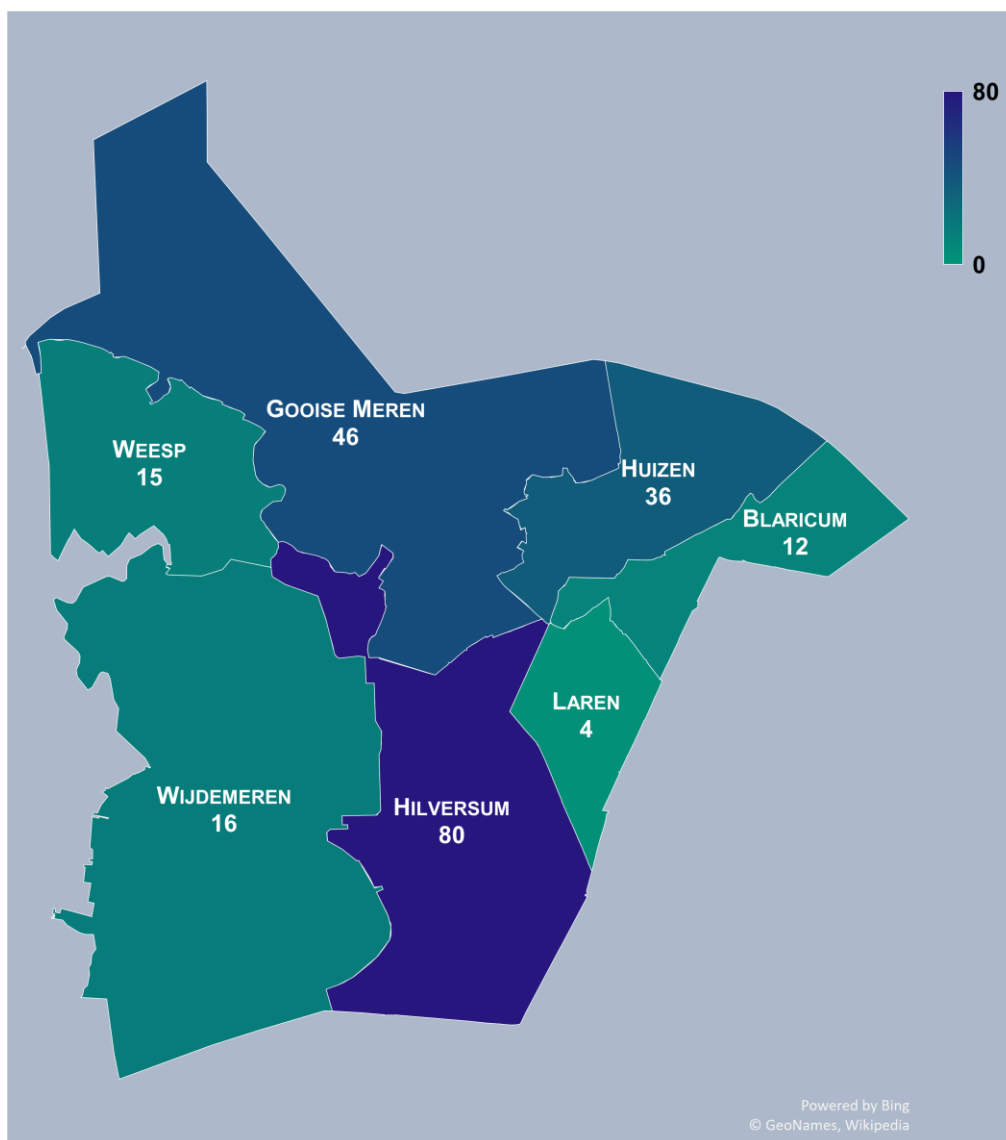

Figuur III.1: Infographics

1.4 Gooise deelnemers

In totaal werd de *Antenne NL Corona Special* vragenlijst 7.980 keer ingevuld, door mensen uit Texel tot Maastricht en uit Terneuzen tot Groningen. Voor dit rapport zijn hieruit de vragenlijsten geselecteerd van deelnemers uit de regio Gooi en Vechtstreek.

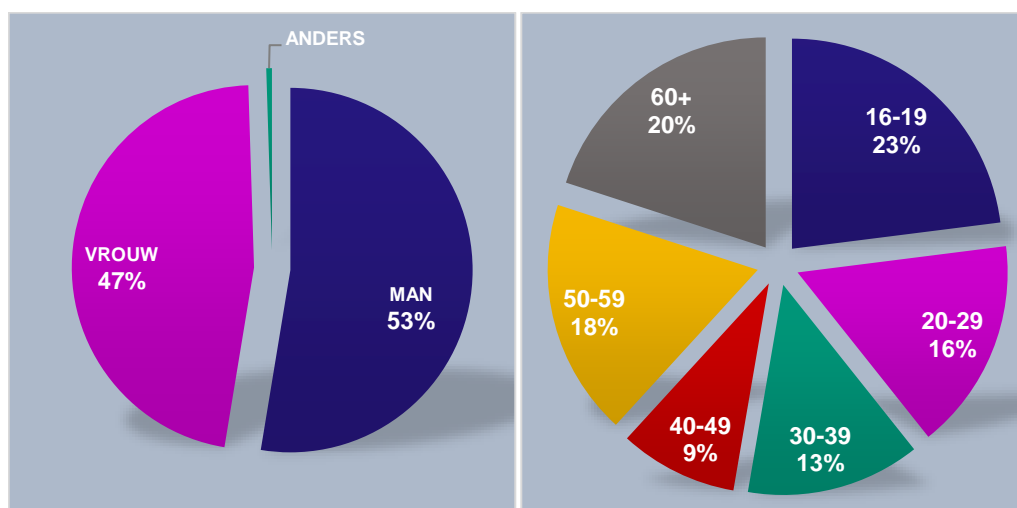
Er hebben **209 inwoners van Gooi en Vechtstreek** meegedaan aan de survey; de meesten uit de gemeenten Hilversum, Goose Meren en Huizen (*Figuur III.2*). Om de situatie langere tijd te kunnen volgen was herhaalde deelname mogelijk en werden mensen die zich hadden opgegeven voor de mailinglijst ook regelmatig uitgenodigd om weer mee te doen. De Gooise deelnemers vullen de vragenlijst in totaal 226 keer in.

Figuur III.2: Aantal deelnemers per gemeente

Geslacht en leeftijd

De leeftijd van de Gooise deelnemers loopt uiteen van 16 tot en met 82 jaar. Jongeren onder de twintig, twintigers, dertigers, veertigers, vijftigers en zestigplussers zijn min of meer gelijk verdeeld. Mannen vormen een kleine meerderheid.

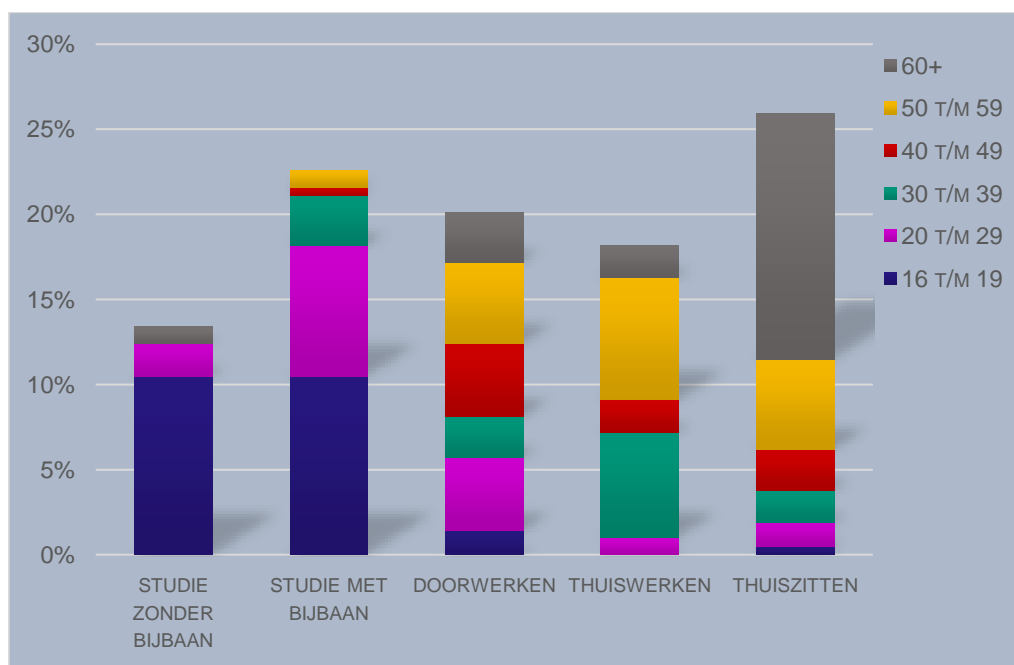
Figuur III.3: Geslacht en leeftijd

Dagbesteding

Ruim één op de drie volgt een opleiding: 12% gaat naar de middelbare school, 7% naar mbo, en 17% naar hbo of universiteit. Op het moment van deelname had 33% geen baan of eigen bedrijf (meer) en bij 7% lag het (meeste) werk stil. Degenen die wel werk hadden, werkten vaker op locatie (40%) dan vanuit huis (21%). Opleiding en werk staan niet los van elkaar want veel scholieren en studenten hebben een bijbaan. Op basis van de combinatie van opleiding en werk kunnen grofwerk vijf typen dagbesteding worden onderscheiden:

- Studie zonder bijbaan: volgt een opleiding en werkt niet (**13%**)
- Studie met bijbaan: volgt een opleiding en werkt daarnaast op locatie of thuis (**23%**)
- Doorwerker: volgt geen opleiding en werkt op locatie (**20%**)
- Thuiswerker: volgt geen opleiding en werkt vanuit huis (**18%**)
- Thuiszitter: volgt geen opleiding en heeft geen baan/bedrijf of het werk ligt stil (**26%**)

Tot welke van deze groepen iemand behoort hangt sterk samen met leeftijd. Jonge scholieren of studenten (onder de twintig) hebben vaak geen bijbaan, oudere studenten (twintigers) vaak wel. Dertigers werken relatief vaak vanuit huis en thuiszitters zijn vaak zestigplussers.

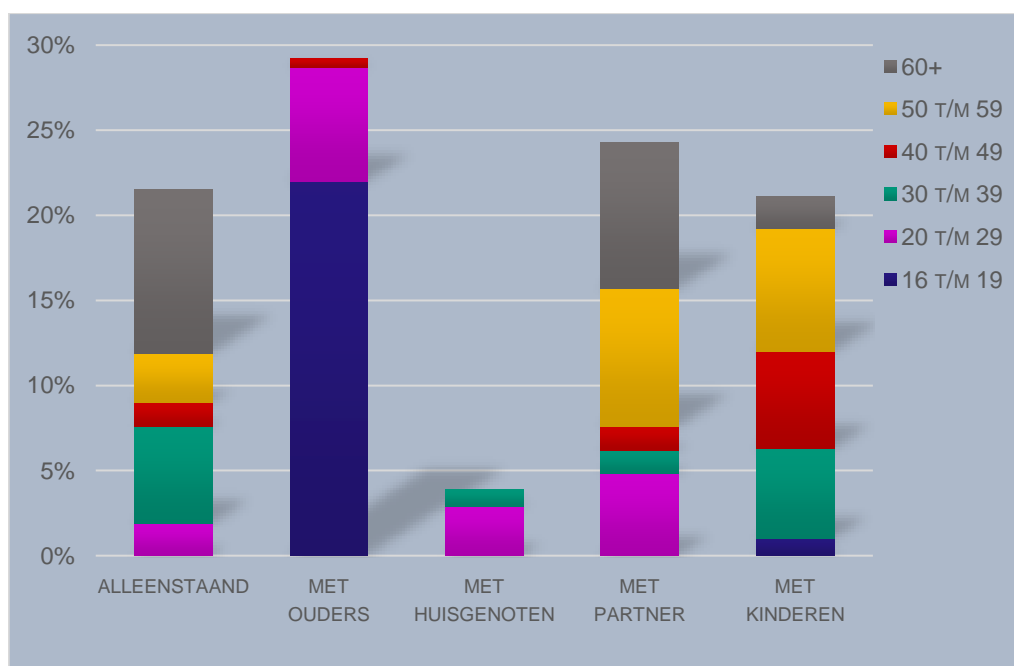
Figuur III.4: Dagbesteding en leeftijd

Huishouden

Op de vraag "Met wie woon je samen?" konden mensen kiezen uit één of meer van de volgende personen: ouder(s) (en eventuele broers of zussen), partner, kind(eren) van 0 t/m 17 jaar, kind(eren) van 18 jaar en ouder, huisgenoten, anders, niemand. Op basis van de antwoorden is een indeling gemaakt in vijf typen huishouden:

- Alleenstaand (**22%**)
- Met ouders (en evt. broers/zussen, partner, huisgenoten of anderen, maar geen kinderen) (**29%**)¹⁵
- Met huisgenoten (geen ouders, partner, kinderen of anderen) (**4%**)
- Met partner (geen ouders, kinderen, huisgenoten of anderen) (**24%**)
- Met kinderen (en evt. ouders, partner, huisgenoten of anderen) (**21%**)¹⁶

Ook de woonsituatie hangt sterk samen met de leeftijd. Jongeren onder de twintig wonen vaak bij ouders, veertigers relatief vaak met kinderen, en zestigplussers relatief vaak alleen.

Figuur III.5: Huishouden en leeftijd

Drie leeftijdsgroepen

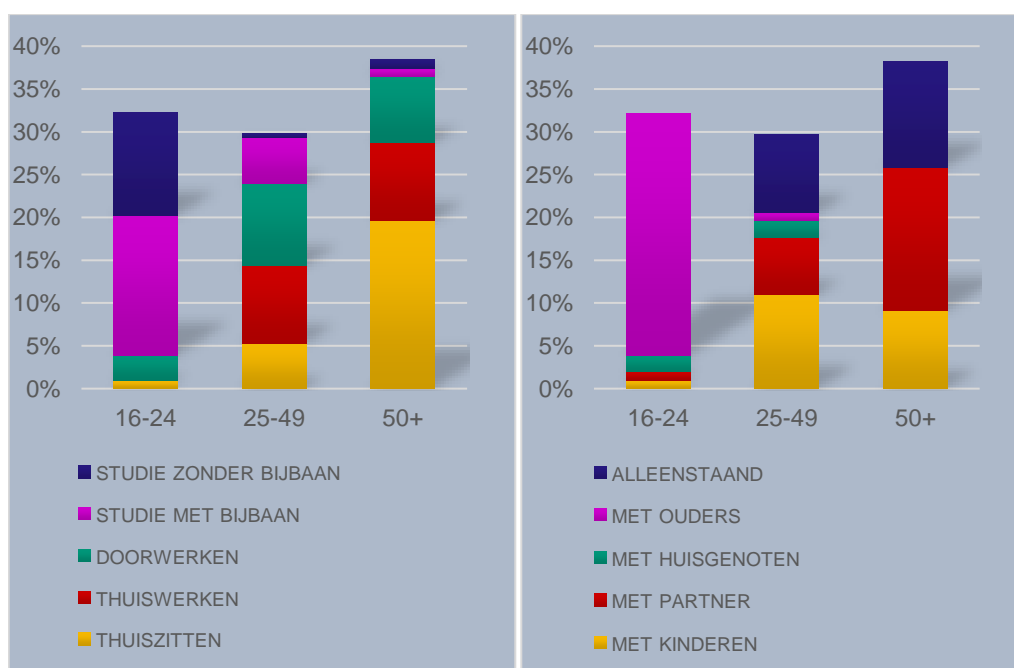
Op basis van de combinatie van studie, werk en woonsituatie kunnen allerlei verschillende groepen worden onderscheiden en vergeleken: uitwonende studenten, thuiswerkers met kinderen, alleenstaande werklozen, enzovoorts. Maar het aantal Gooise deelnemers is te klein om veel groepen te onderscheiden. Daarom worden in het verdere hoofdstuk vergelijkingen gemaakt tussen drie leeftijdsgroepen, met (zoals hiervoor bleek) ook kenmerkende dagbesteding en huishouden:

- **Jongvolwassenen (16-24 jaar) 32%:** voornamelijk scholieren en studenten, meestal thuiswonend.
- **Volwassenen (25-49 jaar) 30%:** voornamelijk werkenden (op locatie of vanuit huis), vaak met thuiswonende kinderen.

¹⁵ Inclusief met oma (1x) en afwisselend met moeder en huisgenoten (1x).

¹⁶ Voornamelijk (ook) minderjarige kinderen (33 van 44).

- **Ouderen (50+ jaar) 38%:** vaak zonder werk en samenwonend met partner of alleenstaand.

Figuur III.6: Drie leeftijdsgroepen – dagbesteding en huishouden

1.5 Focus op deelnemers die gebruiken

Aan alle internetsurveys kleven twee nadelen: onvoldoende dekking en zelfselectie.¹⁷ Door onvoldoende dekking zijn mensen met beperkte toegang tot internet ondervertegenwoordigd in onderzoek met online vragenlijsten. En door zelfselectie zijn mensen met interesse in onderzoek in het algemeen en het onderzoeksthema in het bijzonder oververtegenwoordigd. Voor deze coronasurvey betekent dat onder andere een ondervertegenwoordiging van ouderen en gemarginaliseerden, en een oververtegenwoordiging van gebruikers van genotmiddelen.

Prevalentiecijfers (het percentage deelnemers dat een bepaald middel gebruikt) in deze survey kunnen daarmee niet zomaar worden vertaald naar alle inwoners van Gooi en Vechtstreek, of zelfs maar naar subgroepen zoals Gooise scholieren. Daarom laten we prevalentiecijfers achterwege en focussen we op deelnemers die drinken, roken, blowen, medicijnen of andere drugs gebruiken, gamen of gokken. Zijn deze mensen dat meer of minder gaan doen in coronatijd? Of in andere settings en om andere redenen? Daarvoor wordt telkens een selectie gemaakt van deelnemers die vóór het ingaan van de eerste lockdown op 15 maart 2020 dronken, rookten, enzovoorts en/of dat tijdens coronatijd deden. De cijfers in dit hoofdstuk gaan dus niet over *Wat deden inwoners van Gooi en*

¹⁷ Bethlehem J (2010) *Selection Bias in Web Surveys*. *International Statistical Review* 78(2):161-188.

Vechtstreek in coronatijd? maar over *Wat deden Gooise mensen die genotmiddelen gebruiken in coronatijd?*

Voor het gebruik van alcohol, tabak en cannabis wordt gekeken naar de huidige week of de maand ervoor (tijdens coronatijd) en de pre-corona maand (vóór coronatijd). Onder de 209 Gooise deelnemers zijn er **176** die **alcohol** dronken op minimaal één van deze drie meetmomenten, **82** die **tabak** rookten, en **73** die **cannabis** blowden.

Voor medicijnen, andere drugs, gamen en gokken wordt gekeken naar de huidige maand (tijdens) en het pre-corona jaar (vóór). Van de Gooise deelnemers gebruikten er **41 medicijnen** op minimaal één van deze twee meetmomenten en gebruikten er **60 andere drugs**, en bestaat de selectie uit **95** voor **gamen** en **21** voor **gokken**.

In de komende paragrafen worden dus telkens alleen vragenlijsten en metingen gebruikt van deze selecties van deelnemers en laten we deelnemers die niet drinken, roken, blowen, medicijnen of andere drugs gebruiken, gamen of gokken buiten beschouwing.

2 Tijdlijn

In de komende paragrafen maken we een tijdlijn waarin we metingen van Gooise deelnemers die drinken, roken, blowen, medicijnen of andere drugs gebruiken, gamen of gokken op een rij zetten.

Fasen

Het is niet haalbaar om een tijdlijn per dag, week of maand uit te zetten. Daarvoor is het aantal vragenlijsten te beperkt. De periode van dataverzameling is daarom opgedeeld in 4 fasen waarin verschillende (strengere en minder strenge) maatregelen van kracht waren (*Figuur III.7*).¹⁸

¹⁸ Bron: <https://www.rivm.nl/gedragsonderzoek/tijdlijn-maatregelen-covid>

FASE I	16 MRT '20 T/M 31 MEI '20	De oproep op 12 maart om zoveel mogelijk thuis te werken, wordt op 15 maart om 18.00 gevolgd door sluiting van de horeca. Een dag later is sprake van een eerste lockdown , waarin ook de scholen dicht blijven en de uitoefening van contactberoepen verboden is. Op 23 maart volgen verdere beperkingen en wordt de term 'eerste lockdown' geïntroduceerd.
FASE II	1 JUN '20 T/M 17 AUG '20	In de loop van mei worden contactberoepen weer mogelijk en gaan basisscholen deels open. Vanaf 1 juni is sprake van een echte versoepeling en kan de horeca (onder voorwaarden) weer open. In juli worden maatregelen nog verder versoepeld.
FASE III	18 AUG '20 T/M 13 OKT '20	Oplopende besmettingscijfers leiden in de loop van augustus tot vernieuwde aanscherping van maatregelen, met vanaf 18 augustus een beperking in het aantal te ontvangen bezoekers. In september wordt dat aantal verder beperkt, moet de horeca na 22.00 dicht en sportwedstrijden zonder publiek gespeeld.
FASE IV	14 OKT '20 T/M 17 JAN '21	Op 14 oktober wordt een tweede lockdown afgekondigd. In eerste instantie gaat het om een gedeeltelijke lockdown, desalniettemin met volledige sluiting van de horeca en een 'alcoholklok' (verkoopverbod na 20.00). In november worden maatregelen nog verder verzwakt, op 1 december wordt een mondkapjesplicht ingevoerd, en vanaf 14 december geldt zelfs een harde lockdown waarin ook niet-essentiële winkels, scholen en kinderopvang gesloten zijn.

Figuur III.7: Vier fasen coronatijd

De fasen van gedeeltelijke lockdown (14 okt - 13 dec) en de harde lockdown (vanaf 14 dec) konden helaas niet afzonderlijk worden geanalyseerd omdat in de laatste fase te weinig vragenlijsten waren ingevuld. Op 23 januari 2021 volgden met de invoering van de avondklok nog verdere restricties, maar toen was de dataverzameling inmiddels afgerond en de *Antenne NL Corona Special survey* gesloten.

Nota bene

Zoals gezegd is de onderzoeksgroep van de survey niet representatief voor de Gooise bevolking (zie 1.5 *Focus op deelnemers die gebruiken*, pag. 33). Daarom worden in de komende paragrafen geen cijfers gerapporteerd over het percentage inwoners van de regio dat een bepaald middel gebruikt, maar ligt de focus op *veranderingen* in coronatijd bij *Gooise inwoners die genotmiddelen consumeren*.

Voor elke paragraaf is een selectie gemaakt van vragenlijsten van Gooise deelnemers die het betreffende middel gebruiken. Een vragenlijst bevat meerdere metingen (gebruik vóór corona en gebruik tijdens corona) en deelnemers kunnen meerdere vragenlijsten hebben ingevuld (herhaalde deelname). Daardoor is het aantal metingen groter dan het aantal deelnemers.

Let op de aantallen (N = ...) die onder de grafieken worden vermeld; mogelijk zijn resultaten gebaseerd op een beperkt aantal metingen, doordat in sommige fasen minder vragenlijsten werden ingevuld door deelnemers die gebruiken.

2.1 Alcohol

De survey heeft 560 metingen opgeleverd van 176 Gooise deelnemers die alcohol drinken.¹⁹ Het percentage deelnemers dat alcohol dronk tijdens de betreffende meting, en de gemiddelde frequentie (dagen per week) en hoeveelheid (glazen per dag en per week) van degenen die alcohol dronken staan in *Figuur III.8* weergegeven. Omdat de tijdlijnen per onderwerp kunnen verschillen (bijvoorbeeld omdat minder mensen drinken, maar degenen die dat wel doen meer dagen per week), worden ze onderaan de figuur 'samengevat' in een index.²⁰

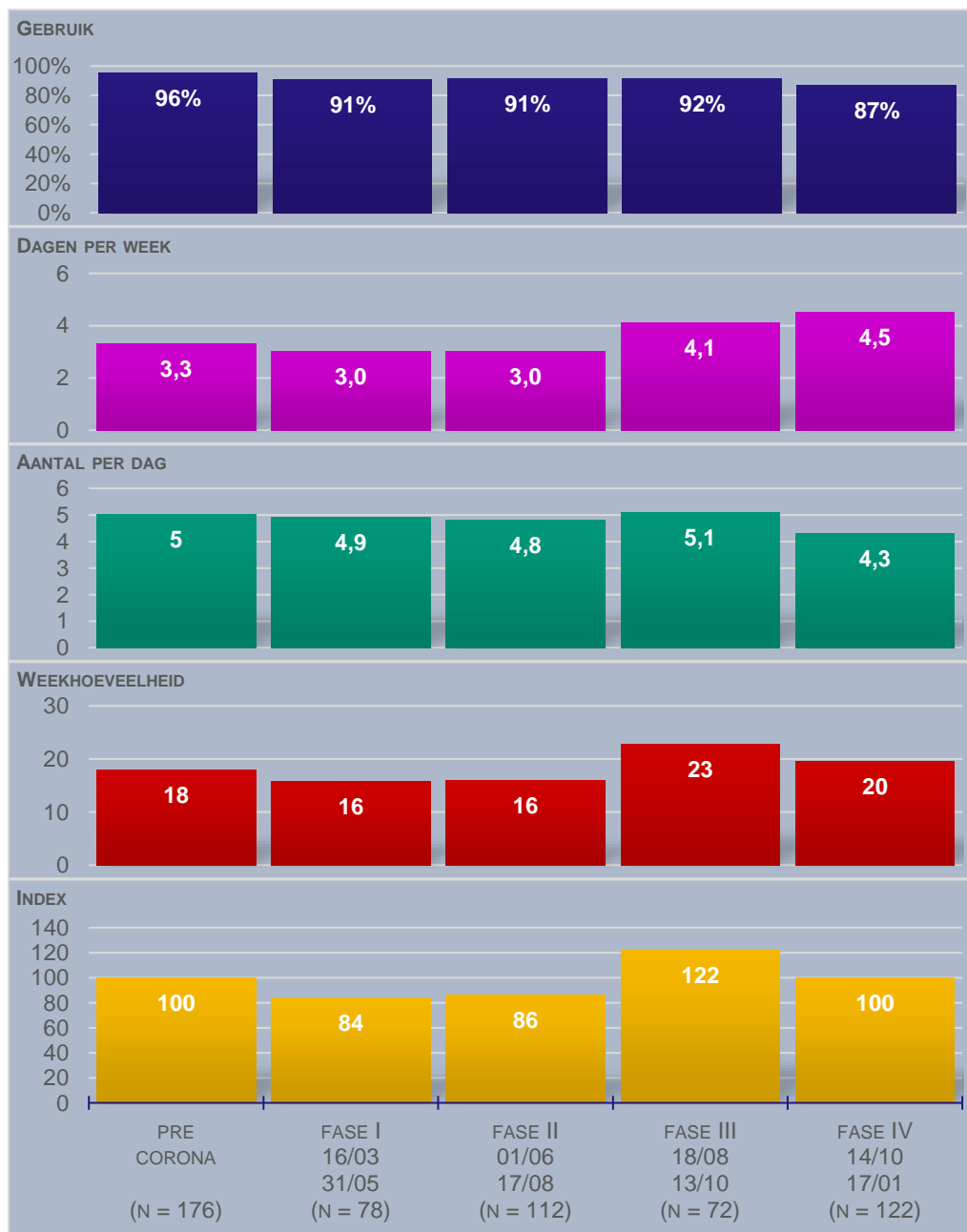
In de eerste fase van coronatijd, tijdens de intelligente lockdown van voorjaar 2020, onderbraken mensen die drinken hun alcoholconsumptie (gebruik van 96% naar 91%), of verminderden het aantal drinkdagen en/of glazen per dag (gemiddelde weekhoeveelheid van 18 naar 16).²¹ Het drankgebruik onder mensen die drinken nam daardoor af (index van 100 naar 84). In de daaropvolgende fase van versoepeling bleef het alcoholgebruik op hetzelfde lage niveau (index 86), maar toen de maatregelen weer aangescherpt werden nam de alcoholconsumptie toe (index 122). Deze piek in drankgebruik na de zomer is onverwacht. Alcoholgebruik fluctueert met de seizoenen en ligt normaal gesproken hoger rond de feestdagen in het voorjaar, tijdens de zomervakantie en in de kerstperiode.²² Vooral de afwezigheid van een zomerpiek in een fase van versoepelde coronamaatregelen is opvallend. Tijdens de tweede lockdown dronken Gooise deelnemers weer minder, maar gemiddeld evenveel als voor corona (index 100).

¹⁹ Een vragenlijst bevat meerdere metingen (huidige week, maand ervoor, pre-corona maand) en deelnemers kunnen meerdere vragenlijsten hebben ingevuld. Vragenlijsten van deelnemers die bij geen enkele meting alcohol dronken buiten beschouwing gelaten. Zie *1.1.1 Vragenlijsten en metingen* (pag. 95) in *VI Bijlagen*.

²⁰ Zie *1.1.2 Frequentie, hoeveelheid en index* (pag. 98) in *VI Bijlagen*.

²¹ Deze gemiddelde weekhoeveelheid is behoorlijk hoog. We komen hier verderop in *3.1 Alcohol* (pag. 45) onder *Veranderpatronen* op terug.

²² Alcoholgebruik varieert met de seizoenen: Lemmens PH & Knibbe RA. (1993) [Seasonal variation in survey and sales estimates of alcohol consumption](#). *J Stud Alcohol* 54(2):157-163.

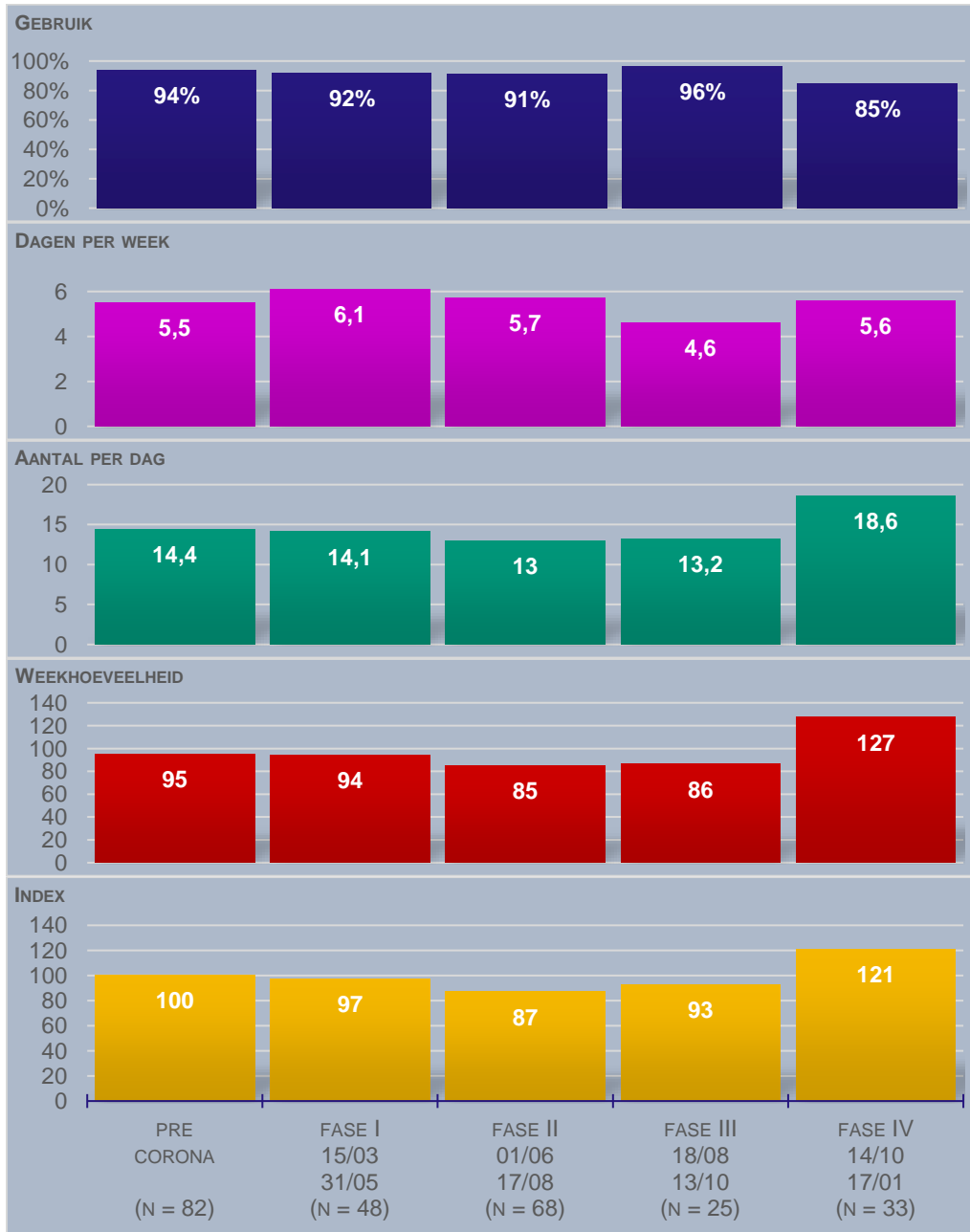

Figuur III.8: Alcohol per fase (metingen van mensen die drinken)

Deze trends van stijgingen en dalingen in verschillende fasen van coronatijd zijn gebaseerd op gemiddelden die beperkte verschuivingen laten zien van een paar glazen meer of minder per week. De 'gemiddelde drinker' bestaat echter niet en de variatie rond het gemiddelde is dusdanig groot dat er geen significante verschillen tussen fasen zijn. Als er al een verband is tussen drankgebruik en coronamaatregelen, dan is die dus wisselend en moeilijk aan te tonen.

2.2 Tabak

Er zijn 256 metingen beschikbaar van 82 Gooise deelnemers die tabak roken.²³ *Figuur III.9* geeft van deze metingen per fase gebruikspercentage en gemiddelde frequentie en hoeveelheid weer. Plus een index waarin deze dimensies samenkomen.²⁴

Figuur III.9: Tabak per fase (metingen van mensen die roken)

²³ Een vragenlijst bevat meerdere metingen (huidige week, maand ervoor, pre-corona maand) en deelnemers kunnen meerdere vragenlijsten hebben ingevuld. Vragenlijsten van deelnemers die bij geen enkele meting tabak rookten buiten beschouwing gelaten. Zie 1.1.1 *Vragenlijsten en metingen* (pag. 95) in VI Bijlagen.

²⁴ Zie 1.1.2 *Frequentie, hoeveelheid en index* (pag. 98) in VI Bijlagen.

In de eerste fase van coronatijd veranderde er weinig; er gingen niet echt meer of minder mensen roken en het gemiddeld aantal sigaretten per week bleef gelijk (index van 100 naar 97). In de tweede fase van versoepeling tijdens de zomermaanden werden minder sigaretten per dag gerookt (index naar 87), waarna dat in de fase van verscherpte maatregelen weer wat toenam (index 93). In de fase van de tweede lockdown stopte een deel van de Gooise deelnemers die roken daarmee (gebruik van 96% naar 85%), maar gingen degenen die niet stopten juist meer en vaker roken (van gemiddeld 86 naar 127 sigaretten per week), waardoor tabakgebruik voor de totale groep uitkwam boven het niveau van vóór coronatijd (index 121). Door de grote individuele variatie in weekconsumptie zijn verschillen tussen de verschillende fasen niet significant.

2.3 Cannabis

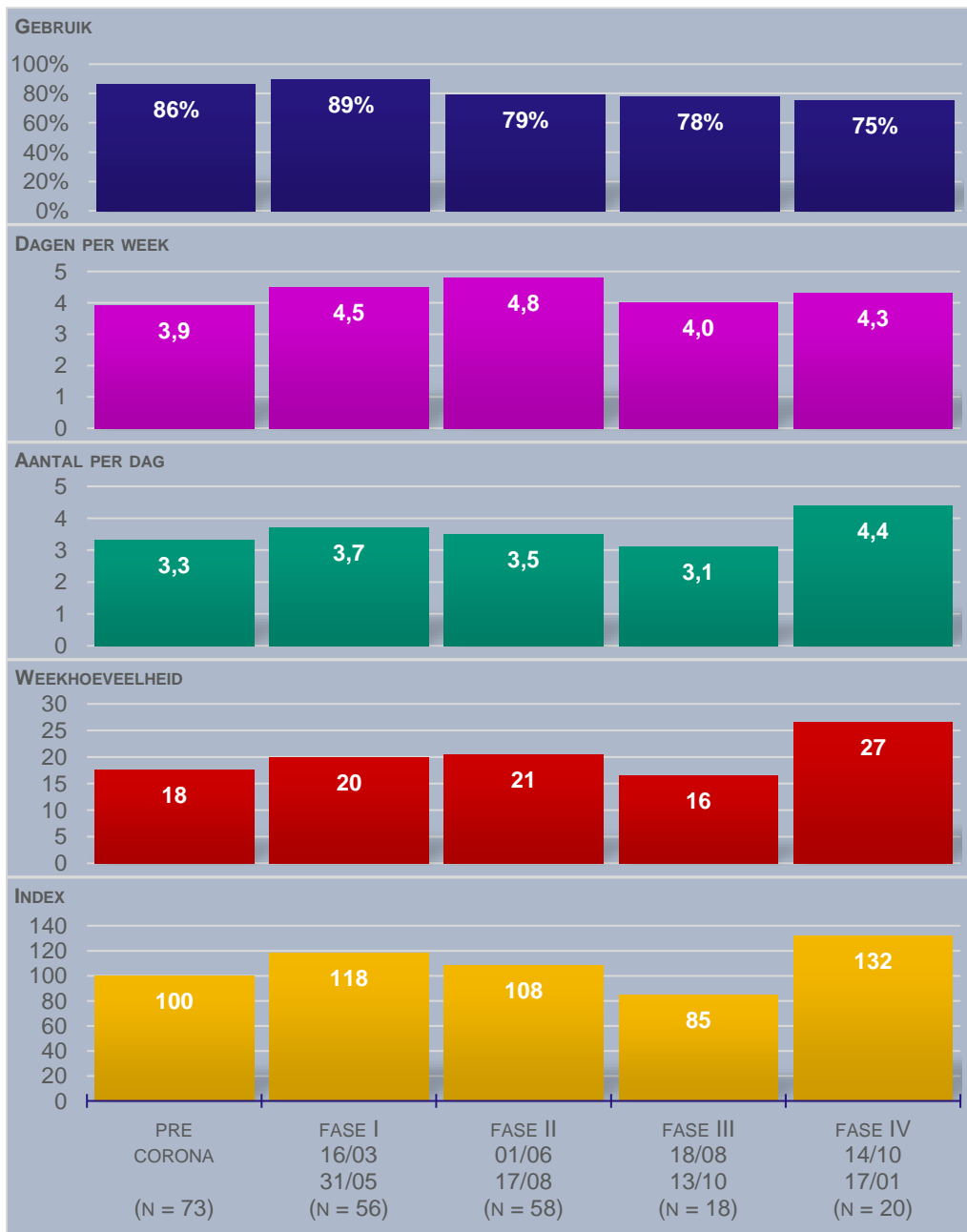
De tijdlijnen in *Figuur III.10* zijn gebaseerd op 225 metingen van 73 Gooise deelnemers die cannabis blowen.²⁵ Deelnemers die blowen deden dat niet tijdens elke meting of fase. De figuur geeft weer welk percentage dat wel deed, hoe vaak zij dat gemiddeld deden en hoeveel zij gemiddeld blowden. De index vat de verschillende dimensies samen.²⁶

In de eerste coronafase tijdens de intelligente lockdown veranderde het aandeel mensen dat cannabis gebruikt nauwelijks, maar blowden zij wel vaker en meer. Het cannabisgebruik nam dus toe (index van 100 naar 118). In de fase van versoepelde maatregelen tijdens de zomermaanden nam het cannabisgebruik weer wat af, maar bleef hoger dan voor corona (index 108). De daaropvolgende fasen III (index 85) en IV (index 132) geven een wisselend beeld dat waarschijnlijk vooral te wijten is aan het beperkte aantal metingen.

In geen enkele fase van coronatijd lag het cannabisgebruik significant hoger of lager dan voor corona.

²⁵ Een vragenlijst bevat meerdere metingen (huidige week, maand ervoor, pre-corona maand) en deelnemers kunnen meerdere vragenlijsten hebben ingevuld. Vragenlijsten van deelnemers die bij geen enkele meting cannabis blowden buiten beschouwing gelaten. Zie 1.1.1 *Vragenlijsten en metingen* (pag. 95) in VI Bijlagen.

²⁶ Zie 1.1.2 *Frequentie, hoeveelheid en index* (pag. 98) in VI Bijlagen.

Figuur III.10: Cannabis per fase (metingen van mensen die blowen)

NB sommige fasen gebaseerd op beperkt aantal metingen, let op (N = ...) in de grafiek (zie Nota bene, pag. 35)

2.4 Medicijnen

Deelnemers aan de survey zijn gevraagd naar het gebruik van slaap- of kalmeringsmiddelen (bijv. Valium, Seresta), zware pijnstillers (bijv. Oxycodon, Fentanyl, Tramadol) en/of antidepressiva (bijv. Prozac, Seroxat). We noemen deze middelen hier ‘medicijnen’ omdat ze normaal gesproken alleen op recept verkrijgbaar zijn, maar er is niet specifiek gevraagd naar gebruik op doktersvoorschrift. Er zijn 87 metingen van 41 Gooise deelnemers die medicijnen gebruiken.²⁷ Dit aantal is te klein voor een tijdlijn met afzonderlijke fasen van coronatijd (in fase I waren er bijvoorbeeld slechts 5 metingen). Bij *Veranderpatronen* (pag. 44) zal worden bekeken of het gebruik van medicijnen in coronatijd (onafhankelijk van de fase) verschilde van dat vóór corona.

2.5 Andere drugs

Van tien andere drugs (plus een open categorie ‘overig’)²⁸ is het gebruik gemeten. De selectie van vragenlijsten van 60 deelnemers die een of meer van deze andere drugs gebruiken, telt 60 metingen over het pre-corona jaar en 62 metingen over huidige maand gebruik in coronatijd.²⁹ We kijken hier – binnen deze selectie – of mensen tijdens de verschillende fasen van coronatijd *wel of niet* andere drugs gebruikten, en niet naar hoe veel of hoe vaak zij gebruikten. Dat komt verderop bij *Veranderpatronen* (pag. 44) aan bod.

Figuur III.11 geeft de geïndexeerde tijdlijn weer van het totale percentage gebruik van andere drugs (een of meer van alle onderzochte middelen), met daaronder de tijdlijnen van gebruikspercentages per type andere drugs binnen de selectie van mensen die andere drugs gebruiken. De tijdlijnen gaan niet verder dan fase II omdat in de laatste fasen te weinig (minder dan 10) vragenlijsten werden ingevuld door deelnemers die andere drugs gebruiken.

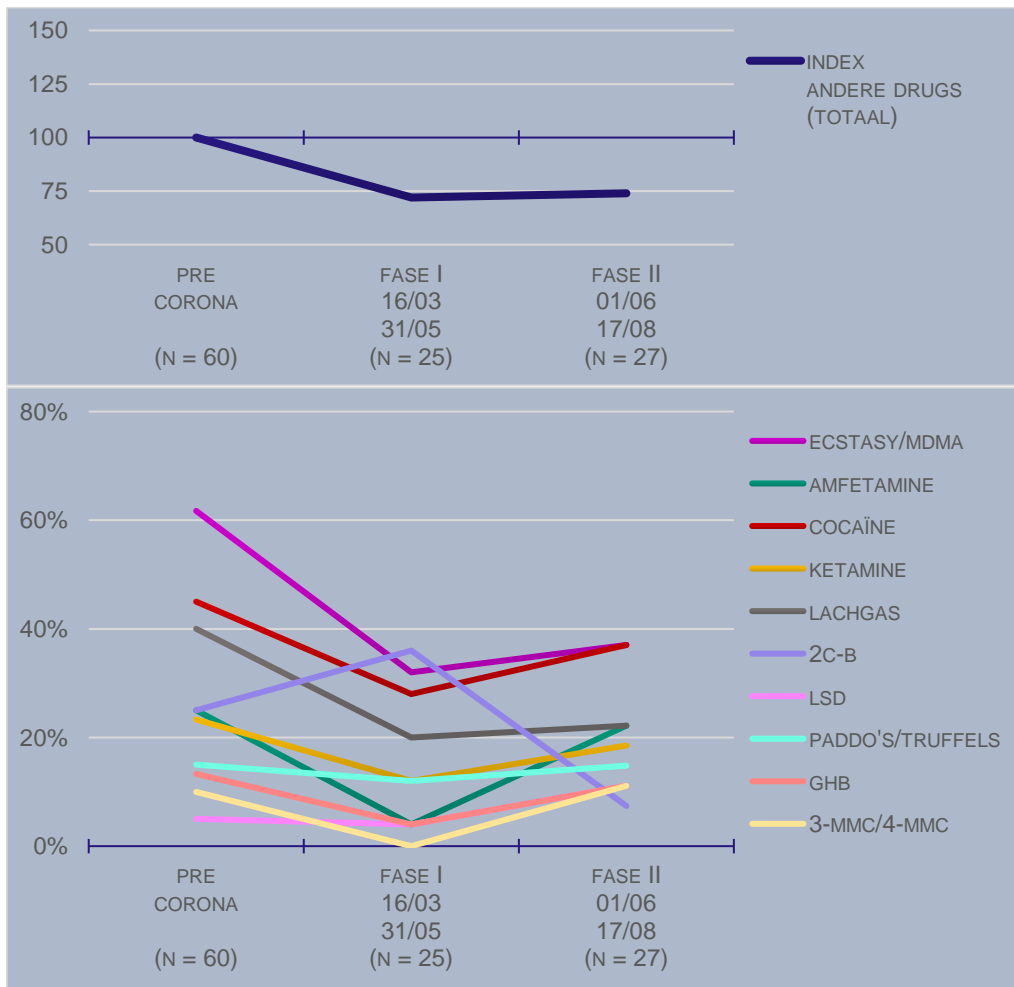
Direct na de invoering van de intelligente lockdown in fase I van coronatijd liepen gebruikspercentages van de meeste middelen flink terug. In de tweede fase van versoepeling gedurende de zomermaanden trok dat weer ietwat bij, maar het pre-

²⁷ Een vragenlijst bevat meerdere metingen (huidige maand en pre-corona jaar) en deelnemers kunnen meerdere vragenlijsten hebben ingevuld. Vragenlijsten van deelnemers die bij geen enkele meting medicijnen gebruikten buiten beschouwing gelaten. Zie *1.1.1 Vragenlijsten en metingen* (pag. 95) in *VI Bijlagen*.

²⁸ Bij de categorie ‘overig’ zijn tabak, alcohol, cannabis en medicijnen niet meegeteld.

²⁹ Een vragenlijst bevat meerdere metingen (huidige maand en pre-corona jaar) en deelnemers kunnen meerdere vragenlijsten hebben ingevuld. Vragenlijsten van deelnemers die bij geen enkele meting andere drugs gebruikten buiten beschouwing gelaten. Zie *1.1.1 Vragenlijsten en metingen* (pag. 95) in *VI Bijlagen*.

coronaniveau werd niet gehaald. Uitzondering daarop is 2c-b, dat in de eerste fase juist toenam en daarna weer af.

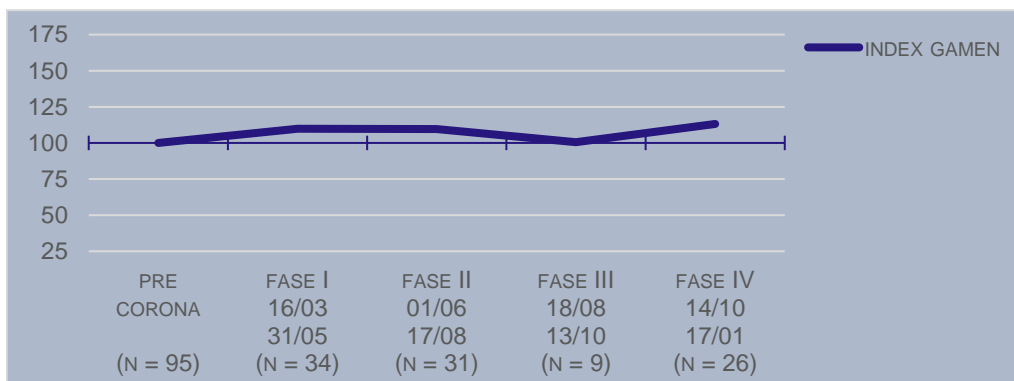
Figuur III.11: Andere drugs per fase (metingen van mensen die andere drugs gebruiken)

2.6 Gamers en gokken

De survey leverde 195 metingen op van 95 Gooise deelnemers die games spelen, waarvan de index is weergegeven in *Figuur III.12*.³⁰ Deze index gaat over *wel of niet* gamen in de verschillende fasen van coronatijd en niet hoe veel of hoe vaak zij dat deden. Dat komt verderop bij *Veranderpatronen* (pag. 44) aan bod.

Tijdens de eerste intelligente lockdown gingen meer deelnemers gamen en bleven dat ook de volgende fasen doen. De 'dip' in fase III is waarschijnlijk te wijten aan het kleine aantal metingen.

³⁰ Een vragenlijst bevat meerdere metingen (huidige maand en pre-corona jaar) en deelnemers kunnen meerdere vragenlijsten hebben ingevuld. Vragenlijsten van deelnemers die bij geen enkele meting gameden/gokten buiten beschouwing gelaten. Zie 1.1.1 *Vragenlijsten en metingen* (pag. 95) in *VI Bijlagen*.

Figuur III.12: Gamen per fase (metingen van mensen die gamen)

NB sommige fasen gebaseerd op beperkt aantal metingen, let op (N = ...) in de grafiek (zie Nota bene, pag. 35)

Het aantal van 43 beschikbare metingen van 21 deelnemers die gokken is te klein voor een tijdlijn per afzonderlijke fase. Bij *Veranderpatronen* (pag. 44) zal worden bekeken of het gokken in coronatijd (onafhankelijk van de fase) verschilde van dat vóór corona.

2.7 Gooi en Vechtstreek vs. de rest van Nederland

Deze rapportage gaat over Gooi en Vechtstreek, maar zoals gezegd was de *Antenne NL Corona Special* een landelijke survey. Dat geeft de mogelijkheid de resultaten van de Gooise deelnemers af te zetten tegen die van deelnemers uit de rest van Nederland. In *Figuur III.13* (pag. 44) zijn de geïndexeerde tijdlijnen naast elkaar gezet.³¹

De tijdlijnen voor Gooi en Vechtstreek en de rest van Nederland lopen in de eerste fasen van coronatijd gelijk of min of meer in dezelfde richting. De daling tijdens de eerste lockdown in het gebruik van alcohol en andere drugs, de toename in cannabisgebruik en gamen, en het vrijwel gelijkblijvende tabakgebruik waren dus geen typisch Gooise fenomenen, maar kwamen in het hele land voor. In latere fasen lopen de tijdlijnen wat uiteen, maar dat kan veroorzaakt zijn door beperkte aantallen metingen voor de regio.

³¹ Medicijnen en gokken, en fasen III en IV voor andere drugs buiten beschouwing gelaten wegens beperkt aantal metingen voor Gooi en Vechtstreek.

Figuur III.13: Geïndexeerde tijdlijnen per fase (metingen van mensen die drinken, roken, blowen, andere drugs gebruiken, respectievelijk gamen)

3 Veranderpatronen

In de komende paragrafen laten we de tijdlijn los om, door het samenvoegen van vragenlijsten uit verschillende fasen van coronatijd, beter in te kunnen zoomen op veranderingen in gebruik. Voor de tijdlijn keken we naar trends van stijgend of dalend gebruik op groepsniveau, nu onderzoeken we in hoeverre gebruik tijdens coronatijd op individueel niveau verschilde van dat voor het ingaan van de eerste intelligente lockdown. We onderscheiden daarbij telkens vijf veranderpatronen (gestopt, minder, zelfde, meer, gestart) en onderzoeken (voor zover de aantallen dat toelaten) de samenhang met setting en redenen van gebruik, en willen stoppen of minderen. We doen dit op basis van

vragenlijsten die 209 Gooise deelnemers invulden toen zij voor de eerste keer meededen aan de survey.³²

Nota bene

Zoals gezegd is de onderzoeksgroep van de survey niet representatief voor de Gooise bevolking (zie 1.5 *Focus op deelnemers die gebruiken*, pag. 33). Daarom worden in de komende paragrafen geen cijfers gerapporteerd over het percentage inwoners van de regio dat een bepaald middel gebruikt, maar ligt de focus op *veranderingen* in coronatijd bij *Gooise inwoners die genotmiddelen consumeren*.

Voor elke paragraaf is een selectie gemaakt van vragenlijsten van Gooise deelnemers die het betreffende middel gebruiken.

Let op de aantallen (N = ...) die onder de grafieken worden vermeld; mogelijk zijn resultaten gebaseerd op beperkte aantallen, doordat er door bepaalde groepen gebruikers (bijv. ouderen of stoppers) minder vragenlijsten werden ingevuld.

Zie 1.1 *Surveymethode* (pag. 95) in VI *Bijlagen* voor meer uitleg.

3.1 Alcohol

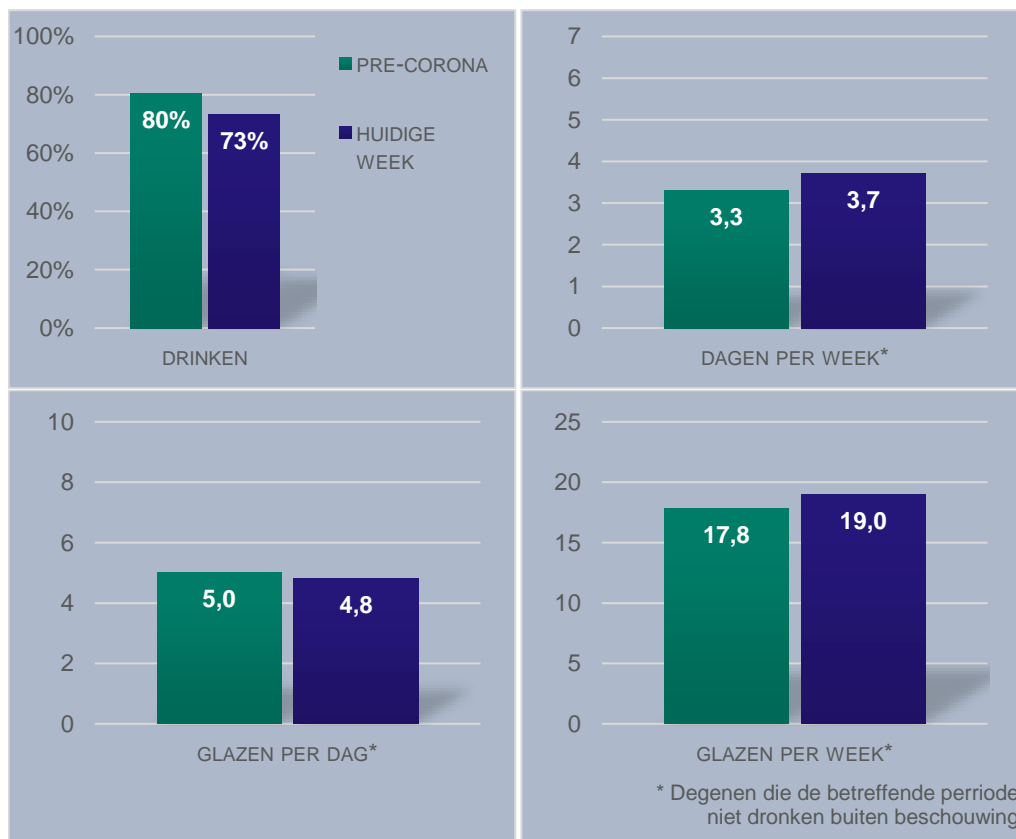
Binnen de selectie van 176 Gooise deelnemers die alcohol drinken, dronk 80% in de maand voor de eerste lockdown, gemiddeld genomen 3 dagen per week 5 glazen per dag, wat neerkomt op 18 glazen alcohol per week.³³ De huidige week dronk 73% gemiddeld 4 dagen per week en 5 glazen per dag, wat neerkomt op 19 glazen alcohol per week. Bij meer dan 14 (vrouwen) of 21 (mannen) glazen per week spreken we van overmatig drinken.³⁴ Binnen de selectie van mensen die drinken voldeed 29% aan deze definitie in de periode voor de eerste lockdown en 32% de huidige week. Daarmee waren de deelnemers aan de survey relatief stevige drinkers. Onder de algemene bevolking in Nederland voldoet namelijk circa 11% van degenen die drinken aan de definitie van overmatig drinken.³⁵

³² Zie 1.1.1 *Vragenlijsten en metingen* (pag. 95) in VI *Bijlagen*.

³³ Zie 1.1.2 *Frequentie, hoeveelheid en index* (pag. 98) in VI *Bijlagen*.

³⁴ Bron: [Alcoholgebruik > Cijfers & Context > Huidige situatie v Definities](#), Volksgezondheidszorg.info.

³⁵ In 2019 waren er in Nederland naar schatting 10.790.000 mensen die alcohol dronken (79.1% van de volwassen bevolking) en deden 1.160.000 daarvan dat overmatig (8.5% van de volwassen bevolking). Het landelijk percentage overmatige drinkers *onder mensen die drinken* komt daarmee neer op $1.160.000/10.790.000=10.8\%$. Bron: Van Laar M, Beenackers E, Cruts G, Ketelaars T, Kuin M, Meijer R, Van Miltenburg C, Mujcic A & Strada L (red.) (2020) *Nationale Drug Monitor. Jaarbericht 2020*. Trimbos-instituut/WODC, pag 384/388.

Figuur III.14: Alcohol huidige week t.o.v. pre-corona (selectie van mensen die drinken, n = 176)

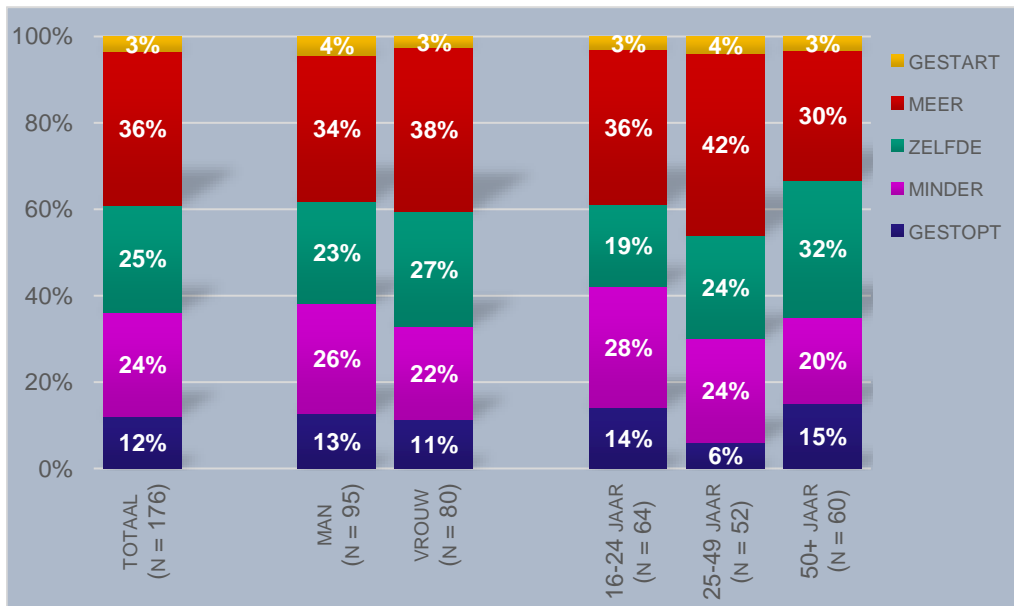
Veranderpatronen

Op het eerste gezicht lijkt het dus alsof een klein deel van de mensen die pre-corona alcohol dronken daarmee is gestopt, maar dat degenen die doorgingen met drinken hun consumptie nauwelijks veranderden. Achter de gemiddelden schuilt echter individuele variatie. Op basis van het verschil in weekhoeveelheid tussen de pre-corona maand en de huidige week, onderscheiden we verschillende veranderpatronen:

- **Gestopt:** dronken in de pre-corona maand wel, maar de huidige week niet (**12%** van de mensen die drinken)
- **Minder:** dronken de huidige week minder glazen alcohol dan gemiddeld per week in de pre-corona maand (**24%**)
- **Zelfde:** dronken de huidige week evenveel glazen alcohol als gemiddeld per week in de pre-corona maand (**25%**)
- **Meer:** dronken de huidige week meer glazen alcohol dan gemiddeld per week in de pre-corona maand (**36%**)
- **Gestart:** dronken in de pre-corona maand niet, maar de huidige week wel (**3%**)

Er zijn dus inderdaad mensen in coronatijd gestopt met drinken, en mensen die in coronatijd net zoveel dronken als daarvoor. Maar evengoed ook mensen die minder gingen drinken en mensen die dat juist meer zijn gaan doen. Er zijn weinig verschillen tussen mannen en vrouwen. Van de drie leeftijdsgroepen lijken jongvolwassenen relatief vaak

geminderd en volwassenen relatief vaak meer gaan drinken, maar er zijn geen significante verschillen gevonden.

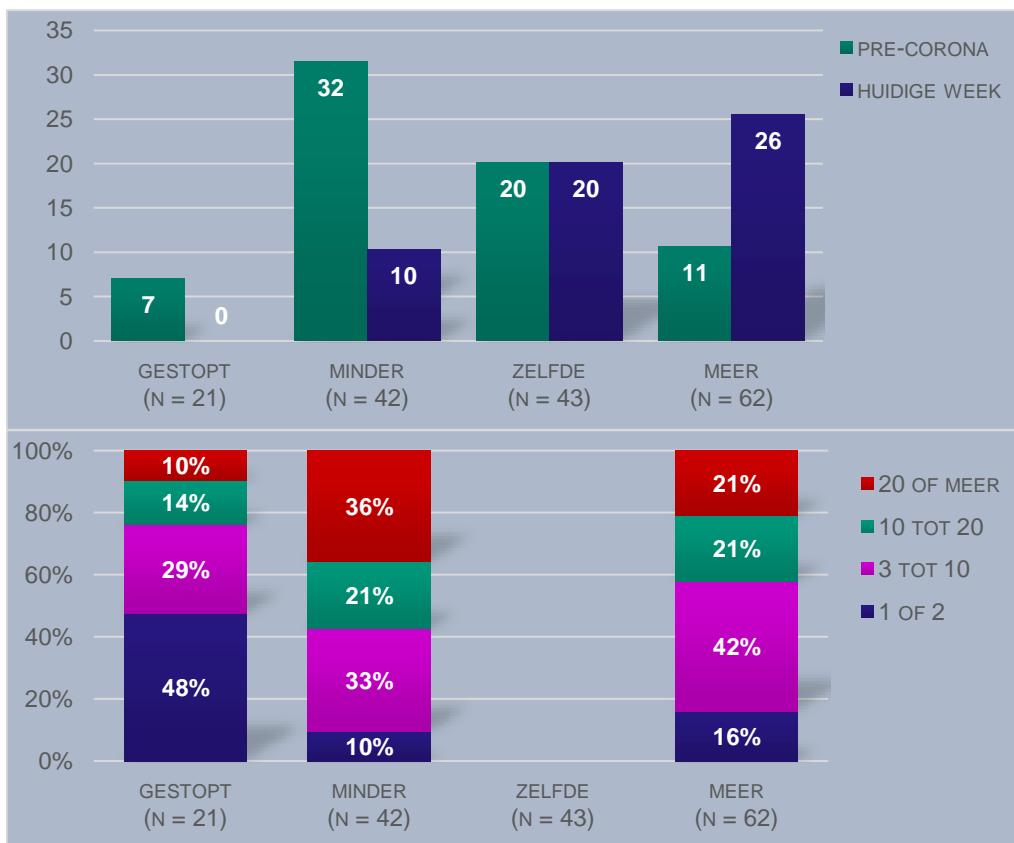

Figuur III.15: Veranderpatronen drinken – naar geslacht en leeftijdsgroep ³⁶

Degenen die in coronatijd zijn gestopt met drinken, waren voor de intelligente lockdown vaak incidentele drinkers (1 á 2 glazen per week, 48%). Degenen die minder gingen drinken, waren voor de lockdown juist forse drinkers met een gemiddelde weekconsumptie van 32 glazen alcohol en 36% overmatige drinkers. Tijdens coronatijd minderden sommigen van hen een paar glazen per week, maar vaker werd het drankgebruik flink terugschroefd naar gemiddeld 10 glazen per week (12% overmatige drinkers). Andersom was er een flinke toename van alcoholgebruik bij degenen die in coronatijd meer gingen drinken: van gemiddeld 11 naar 26 glazen per week. Hier groeide het aandeel overmatige drinkers van 21% vóór naar 58% tijdens coronatijd. Van de mensen waarbij het aantal glazen alcohol per week hetzelfde bleef is ruim een derde (35%) overmatige drinker.

Het aantal starters in coronatijd (n = 6) is zo klein dat die verder buiten beschouwing worden gelaten.

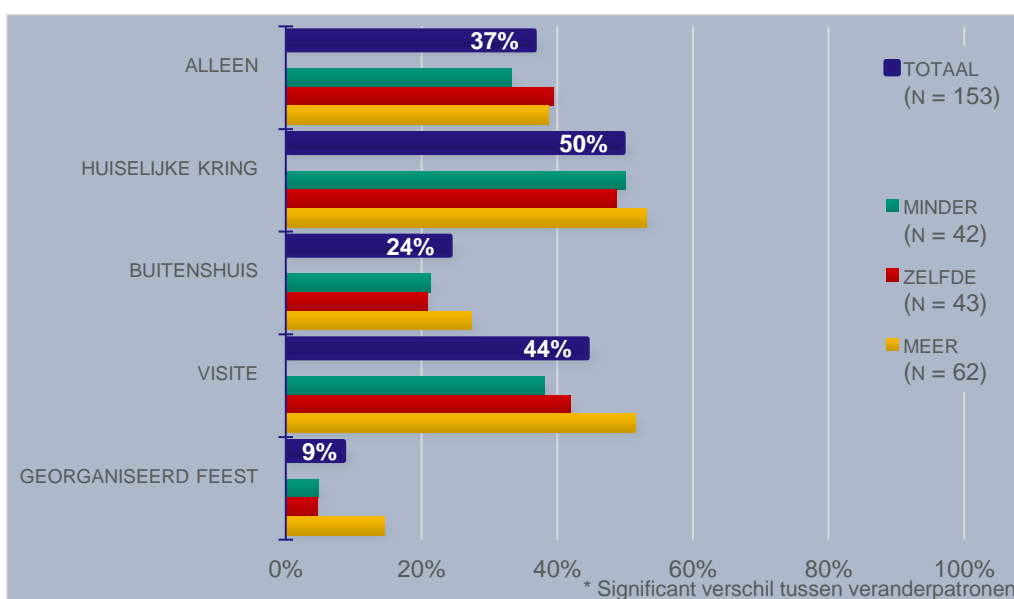
³⁶ Zie 1.1.3 Veranderpatronen (pag. 98) in VI Bijlagen.

Figuur III.16: Weekhoeveelheid (gem. aant. glazen per week) en verschil in weekhoeveelheid (tussen pre-corona en huidige week) – naar veranderpatroon

Setting van gebruik

Er zijn geen verschillen tussen veranderpatronen in setting van gebruik. Of mensen nou meer of minder gingen drinken in coronatijd, de huiselijke kring was de meest gebruikelijke setting voor alcoholconsumptie, gevolgd door met of bij vrienden- of familievisite. Ruim een derde dronk alcohol zonder gezelschap.

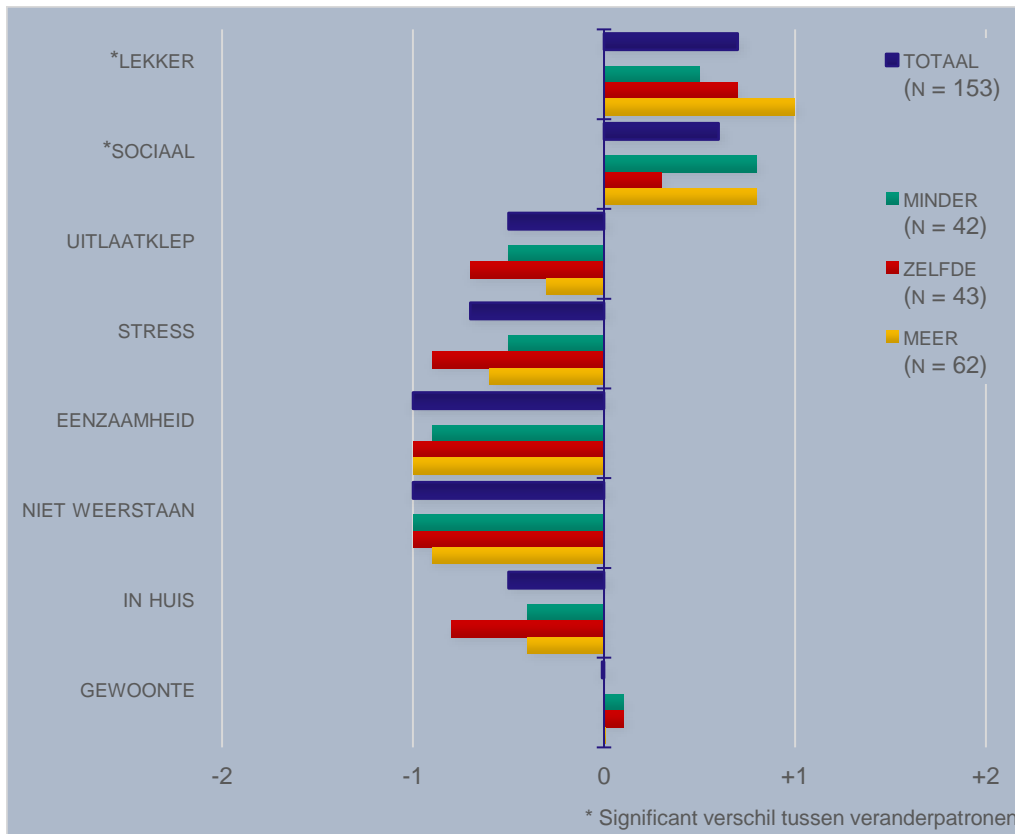

Figuur III.17: Settings waarin werd gedronken huidige week – naar veranderpatroon³⁷

³⁷ Zie 1.1.4 Setting van gebruik (pag. 99) in VI Bijlagen.

Redenen voor gebruik

Mensen die de huidige week alcohol dronken deden dat vooral omdat ze het lekker vonden en om sociale redenen, en gezien de negatieve gemiddelde score over het algemeen niet om andere redenen. Voor mensen bij wie het drinkgedrag in coronatijd niet veranderde, waren sociale redenen minder belangrijk. Voor minderaars was 'lekker' minder belangrijk.

Figuur III.18: Redenen om te drinken huidige week – naar veranderpatroon³⁸

Redenen om te stoppen/minderen

Aan 42 van de 63 stoppers/minderaars is gevraagd naar redenen om te stoppen of minder. Gezondheid en gebrek aan sociale gelegenheden waren de belangrijkste.

Ik ben gestopt met drinken	7%
Ik drink af en toe; toevallig afgelopen week niet	10%
Het is beter voor mijn gemoedstoestand	17%
Het is beter voor mijn gezondheid/fitheid	38%
Ik had minder vrije tijd	12%
Ik had minder sociale gelegenheden (uitgaan, afspraken, visites, feestjes, enz.)	33%
Ik was minder vaak alleen thuis	2%
Iemand in mijn omgeving heeft daarom gevraagd	2%
Ik was ziek / voelde me niet lekker	7%

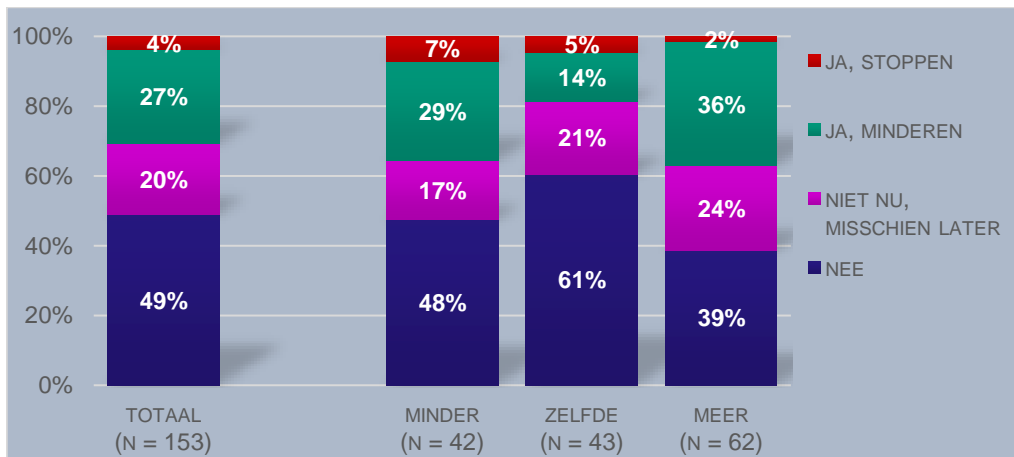
Figuur III.19: Redenen om te stoppen/minderen met drinken (huidige week t.o.v. maand ervoor, n = 42)³⁹

³⁸ Gemiddelde score op een Likert-schaal: helemaal mee oneens (-2), mee oneens (-1), neutraal (0), mee eens (+1), helemaal mee eens (+2). Zie 1.1.5 Redenen voor gebruik (pag. 99) in VI Bijlagen.

³⁹ Zie 1.1.6 Redenen om te stoppen/minderen (pag. 100) in VI Bijlagen.

Willen stoppen of minderen

De helft van de mensen die de huidige week alcohol dronken wil wat veranderen aan zijn of haar drinkgedrag. Helemaal stoppen is daarbij meestal niet het doel; de meesten willen minderen. Ook is er sprake van uitstelgedrag. Mensen die in coronatijd meer zijn gaan drinken lijken vaker te willen minderen, en mensen met onveranderd alcoholgebruik lijken dat minder vaak te willen (maar verschillen tussen veranderpatronen zijn niet significant).

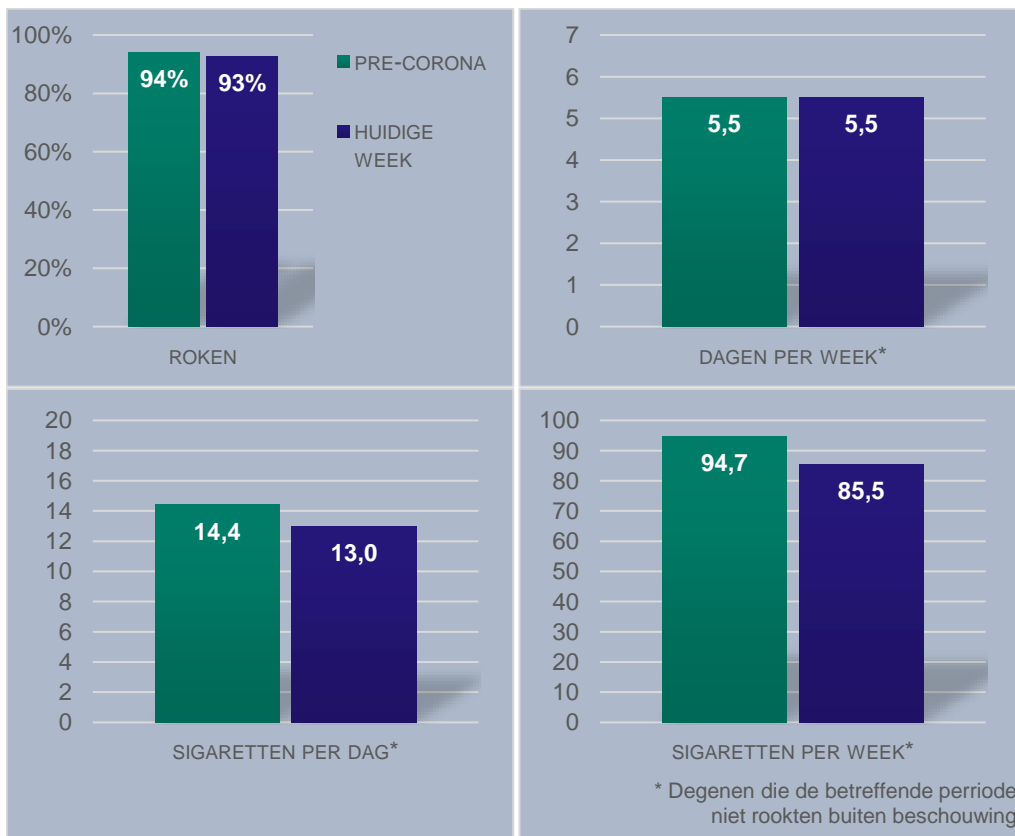

Figuur III.20: Willen stoppen of minderen met drinken – naar veranderpatroon⁴⁰

⁴⁰ Zie 1.1.7 Willen stoppen of minderen (pag. 100) in VI Bijlagen.

3.2 Tabak

Van de 82 deelnemers uit Gooi en Vechtstreek die tabak roken, deed 93% dat de huidige week, gemiddeld 6 dagen per week en gemiddeld 13 sigaretten per dag, per persoon opgeteld gemiddeld 86 sigaretten per week.⁴¹ Pre-corona rookte 94%, gemiddeld 6 dagen per week, 14 sigaretten per dag, opgeteld 95 sigaretten per week.

Figuur III.21: Tabak huidige week t.o.v. pre-corona (selectie van mensen die roken, n = 82)

Veranderpatronen

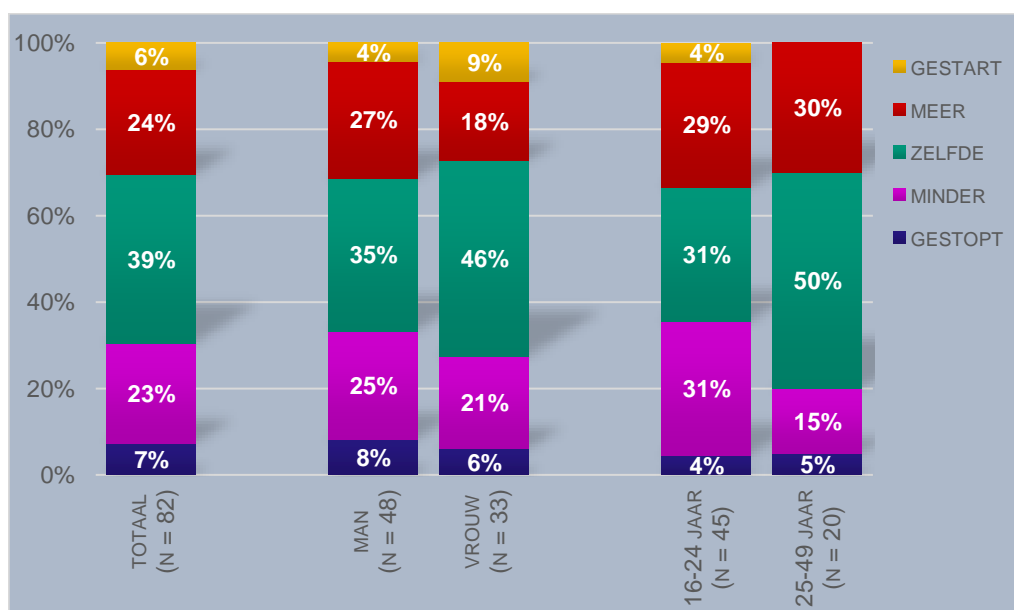
Gemiddeld gesproken lijkt het roken van tabak in coronatijd weinig veranderd, maar ook hier blijkt sprake van meer individuele variatie als we op basis van de weekhoeveelheid vijf veranderpatronen onderscheiden:

- **Gestopt:** rookten in de pre-corona maand wel, maar de huidige week niet (**7%** van de mensen die roken)
- **Minder:** rookten de huidige week minder sigaretten dan gemiddeld per week in de pre-corona maand (**23%**)

⁴¹ Zie 1.1.2 Frequentie, hoeveelheid en index (pag. 98) in VI Bijlagen.

- **Zelfde:** rookten de huidige week evenveel sigaretten als gemiddeld per week in de pre-corona maand (**39%**)
- **Meer:** rookten de huidige week meer sigaretten dan gemiddeld per week in de pre-corona maand (**24%**)
- **Gestart:** rookten in de pre-corona maand niet, maar de huidige week wel (**6%**)

Een flink deel rookte in coronatijd dus inderdaad net zoveel als daarvoor, maar er zijn er ook die zijn geminderd (of gestopt) én die meer zijn gaan roken (of gestart). Dat geldt voor zowel mannen als vrouwen en voor zowel jongvolwassenen als volwassenen (oudere deelnemers die roken wegens beperkte aantallen (n = 17) buiten beschouwing gelaten).

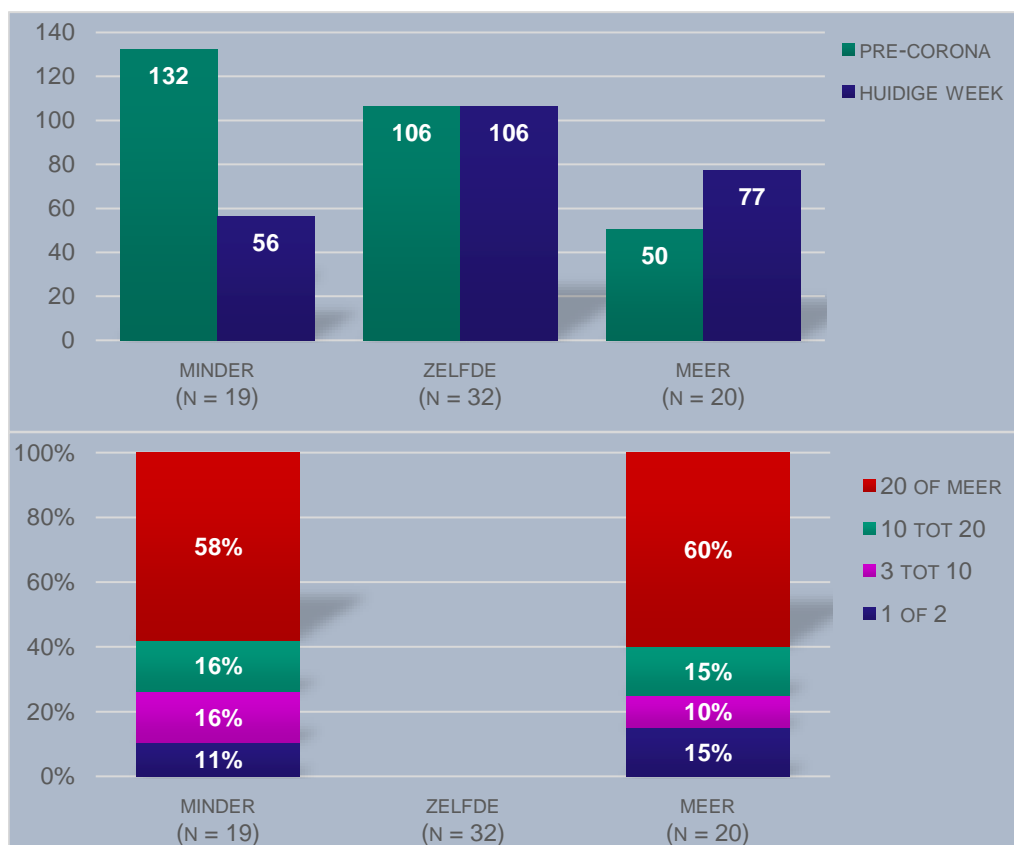
Figuur III.22: Veranderpatronen roken – naar geslacht en leeftijdsgroep ⁴²

Minderaars rookten voor de eerste lockdown gemiddeld gesproken ongeveer een pakje per dag (132 per week), maar tijdens coronatijd was hun tabakgebruik meer dan gehalveerd naar gemiddeld 56 sigaretten per week.

Bij de meerderders was het verschil in weekhoeveelheid minder groot (van gemiddeld 50 naar 77), hoewel de meerderheid (60%) tijdens coronatijd minimaal een pakje per week meer rookte dan daarvoor.

Het aantal mensen dat stopte met roken in coronatijd (n = 6) en het aantal mensen dat (weer) is begonnen met roken (n = 5) is zo klein dat die verder buiten beschouwing worden gelaten.

⁴² Zie 1.1.3 Veranderpatronen (pag. 98) in VI Bijlagen.

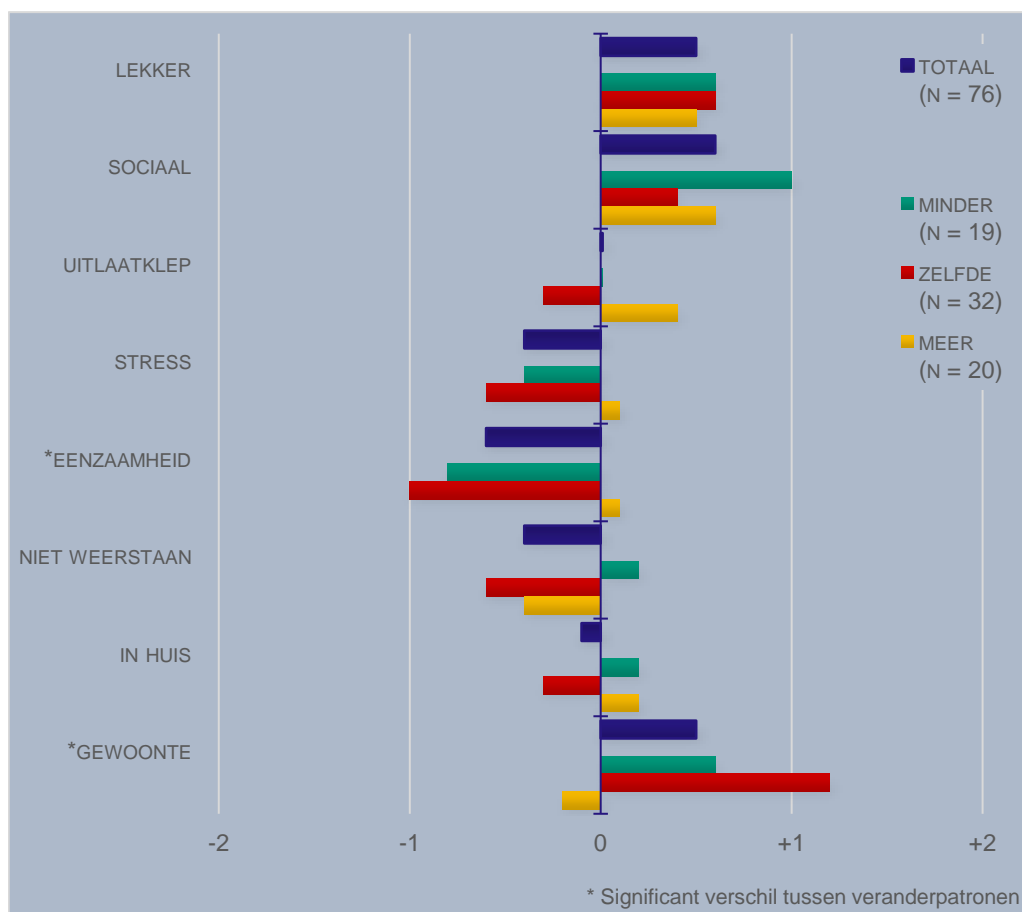
Figuur III.23: Weekhoeveelheid (gem. aant. sigaretten per week) en verschil in weekhoeveelheid (huidige week t.o.v. pre-corona) – naar veranderpatroon

NB sommige groepen beperkt aantal vragenlijsten, let op (N = ...) in de grafiek (zie Nota bene, pag. 45)

Redenen voor gebruik

Mensen die de huidige week rookten deden dat om sociale redenen, omdat ze het lekker vonden en/of uit gewoonte. Andere redenen waren over het algemeen niet belangrijk (hoewel meerderdaars op uitlaatklep, stress en eenzaamheid iets hoger lijken te scoren).

Mensen die hun rookgedrag niet aanpasten in coronatijd, noemden gewoonte het vaakst als motief en eenzaamheid het minst vaak.

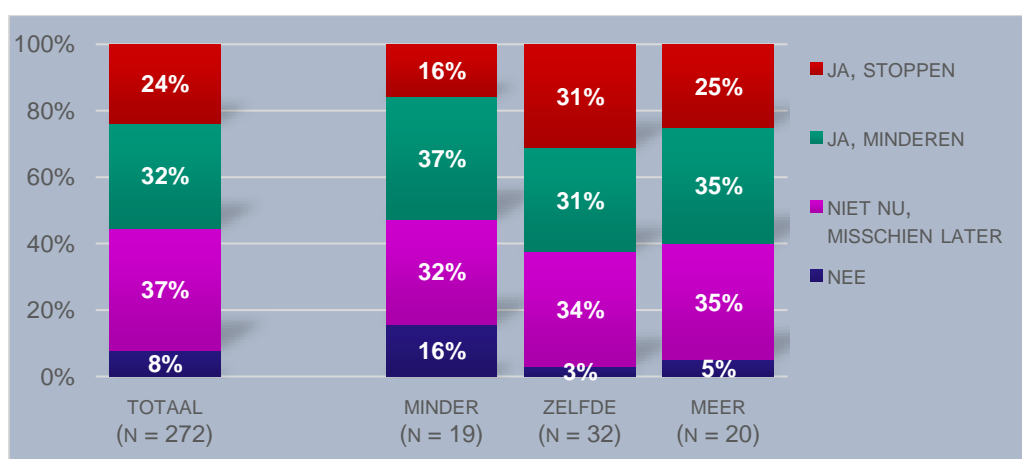

Figuur III.24: Redenen om te roken huidige week – naar veranderpatroon⁴³

NB sommige groepen beperkt aantal vragenlijsten, let op (N = ...) in de grafiek (zie Nota bene, pag. 45)

Willen stoppen of minderen

De meeste mensen die roken wil daarmee stoppen of minderen; ook degenen die al geminderd zijn. Een deel schuift dat nog even voor zich uit en zegt dat niet nu, maar misschien later eens te willen doen.

Figuur III.25: Willen stoppen of minderen met roken – naar veranderpatroon⁴⁴

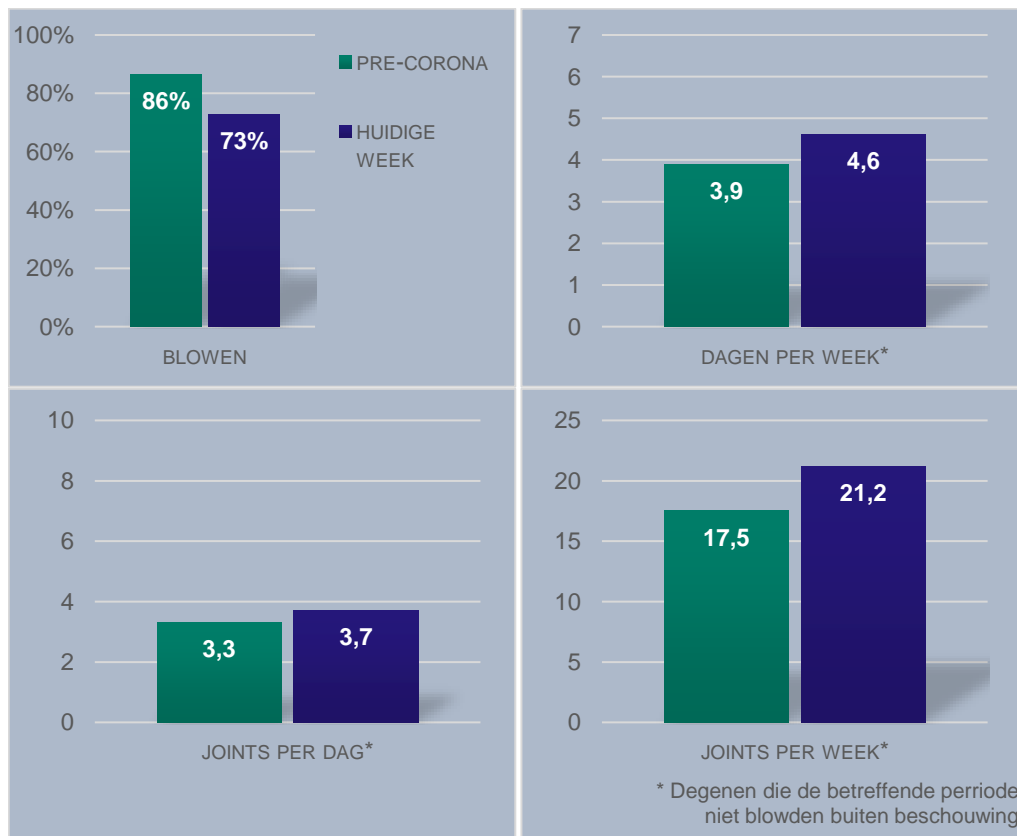
NB sommige groepen beperkt aantal vragenlijsten, let op (N = ...) in de grafiek (zie Nota bene, pag. 45)

⁴³ Gemiddelde score op een Likert-schaal: helemaal mee oneens (-2), mee oneens (-1), neutraal (0), mee eens (+1), helemaal mee eens (+2). Zie 1.1.5 Redenen voor gebruik (pag. 99) in VI Bijlagen.

⁴⁴ Zie 1.1.7 Willen stoppen of minderen (pag. 100) in VI Bijlagen.

3.3 Cannabis

Gegevens van 73 Gooise deelnemers die blowen suggereren dat een deel in coronatijd is gestopt met blowen (gebruik van 86% naar 73%), maar dat een ander deel juist meer is gaan blowen (van gemiddeld 18 naar 21 joints per week).⁴⁵

Figuur III.26: Cannabis huidige week t.o.v. pre-corona (selectie van mensen die blowen, n =73)

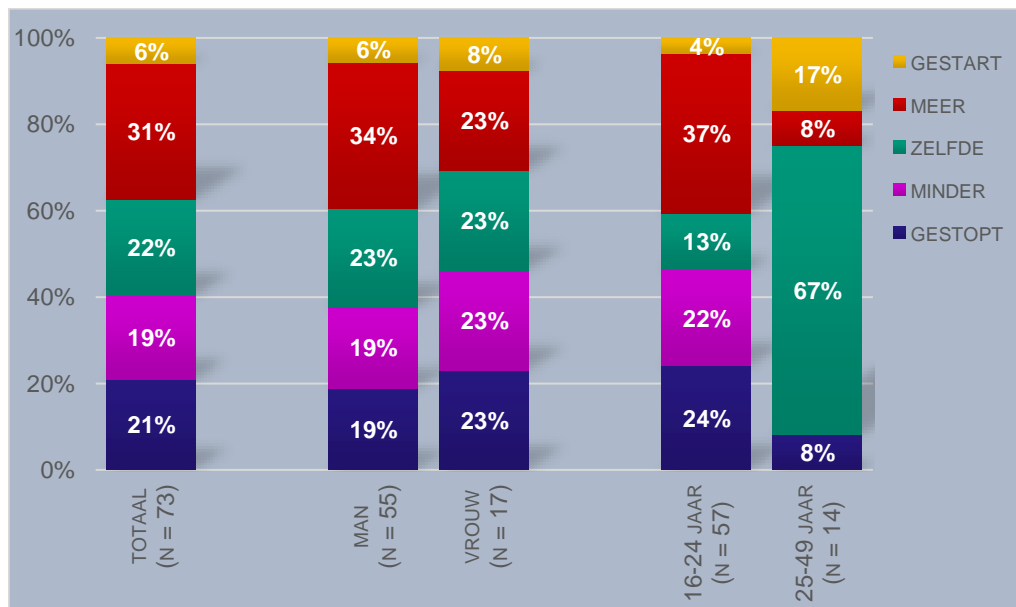
Veranderpatronen

De veranderpatronen (op basis van de weekhoeveelheid) laten zien dat er naast stoppers en meerderaars ook mensen zijn die minder zijn gaan blowen in coronatijd:

- **Gestopt:** blowden in de pre-corona maand wel, maar de huidige week niet (**21%** van de mensen die blowen)
- **Minder:** blowden de huidige week minder joints dan gemiddeld per week in de pre-corona maand (**19%**)
- **Zelfde:** blowden de huidige week evenveel joints als gemiddeld per week in de pre-corona maand (**22%**)
- **Meer:** blowden de huidige week meer joints dan gemiddeld per week in de pre-corona maand (**31%**)
- **Gestart:** blowden in de pre-corona maand niet, maar de huidige week wel (**6%**)

⁴⁵ Zie 1.1.2 Frequentie, hoeveelheid en index (pag. 98) in VI Bijlagen.

Mannen en vrouwen laten vergelijkbare veranderpatronen zien, maar er is een groot verschil naar leeftijd. Jongvolwassenen zijn relatief vaak meer gaan blowen in coronatijd, terwijl de meeste volwassenen die blowen hun cannabisgebruik niet veranderden. Het aantal ouderen onder de Gooise deelnemers die blowen ($n = 2$) is zo klein dat die buiten beschouwing worden gelaten.

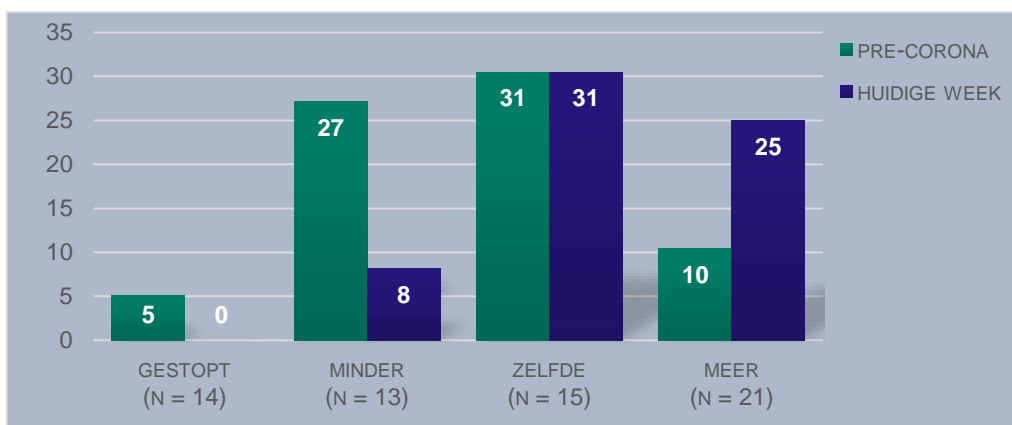

Figuur III.27: Veranderpatronen blowen – naar geslacht en leeftijdsgroep ⁴⁶

NB sommige groepen beperkt aantal vragenlijsten, let op (N = ...) in de grafiek (zie Nota bene, pag. 45)

Hoewel de aantallen beperkt zijn, illustreert *Figuur III.28* het grote verschil in gemiddelde weekconsumptie bij minderaars en meerderaars. Minderaars waren met gemiddeld 27 joints per week voor de lockdown stevige blowers, maar blowden tijdens coronatijd nog niet een derde daarvan (gemiddeld 8 per week). Aan de andere kant was er bij meerderaars sprake van meer dan een verdubbeling van de weekconsumptie (gemiddeld 10 naar 25 joints per week). De stevigste blowers waren echter degenen waarbij het cannabisgebruik niet veranderde. Zij blowden zowel voor als tijdens coronatijd gemiddeld 5 dagen per week, 5 joints per dag, opgeteld 31 joints per week. Het pre-corona cannabisgebruik bij stoppers was beperkt tot gemiddeld 5 joints per week. Het aantal mensen dat begon met blowen in coronatijd ($n = 4$) is zo klein dat die verder buiten beschouwing worden gelaten.

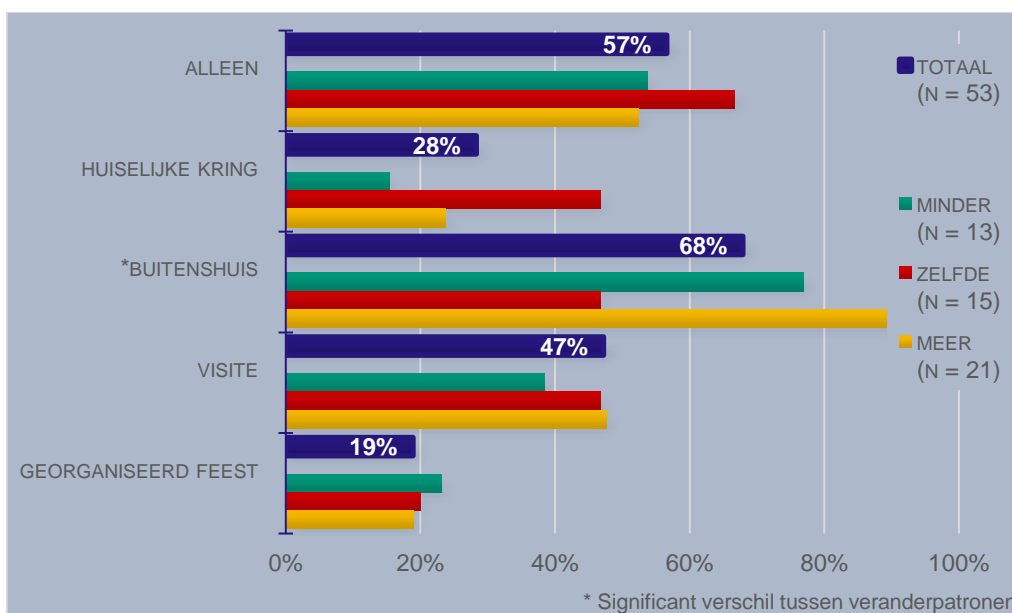
⁴⁶ Zie 1.1.3 Veranderpatronen (pag. 98) in VI Bijlagen.

Figuur III.28: Weekhoeveelheid (gem. aant. joints per week) – naar veranderpatroon
NB sommige groepen beperkt aantal vragenlijsten, let op (N = ...) in de grafiek (zie Nota bene, pag. 45)

Setting van gebruik

De meeste mensen die de huidige week blowden, deden dat buitenshuis met een paar vrienden (in een park, op een plein, etc.) of alleen. Iets minder dan de helft blowde met/bij vrienden- of familie. Zelfs met beperkte aantallen is er een significant verschil in gebruiksetting naar veranderpatroon: vooral de meerderaars blowden vaak buitenshuis.

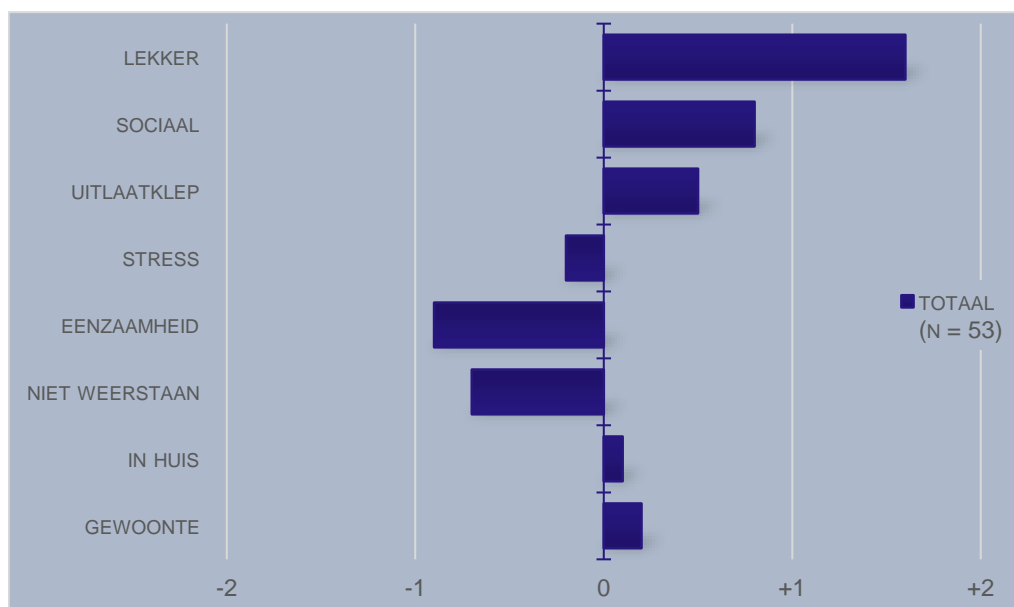

Figuur III.29: Settings waarin werd geblowd huidige week – naar veranderpatroon⁴⁷
NB sommige groepen beperkt aantal vragenlijsten, let op (N = ...) in de grafiek (zie Nota bene, pag. 45)

Redenen voor gebruik

De meest genoemde reden om te blowen die genoemd werd, is omdat het lekker/leuk/geestverruimend is. Daarnaast ook wel om sociale redenen, als uitlaatklep of uit gewoonte, maar over het algemeen niet uit eenzaamheid of omdat men het niet kon weerstaan. Er zijn geen verschillen in motieven van gebruik tussen veranderpatronen.

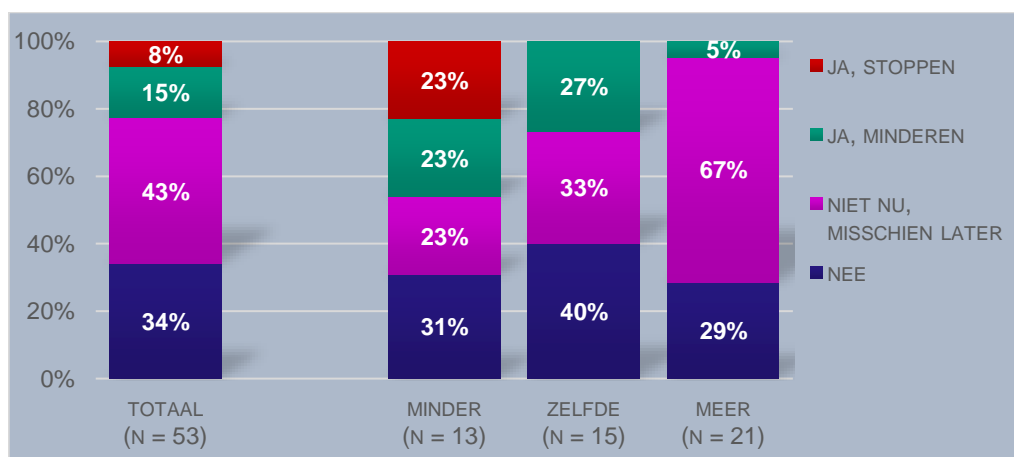
⁴⁷ Zie 1.1.4 Setting van gebruik (pag. 99) in VI Bijlagen.

Figuur III.30: Redenen om te blowen huidige week⁴⁸

Willen stoppen of minderen

Twee derde van degenen die de huidige week blowden, wil iets doen aan zijn of haar cannabisgebruik, maar de meesten willen dat niet meteen doen en niet iedereen wil er helemaal mee stoppen. Ondanks beperkte aantallen zijn er significante verschillen naar veranderpatroon. Opvallend genoeg zijn het degenen die al geminderd zijn die echt willen stoppen. En schuiven vooral degenen die in coronatijd meer zijn gaan blowen het besluit voor zich uit.

Figuur III.31: Willen stoppen of minderen met blowen – naar veranderpatroon⁴⁹

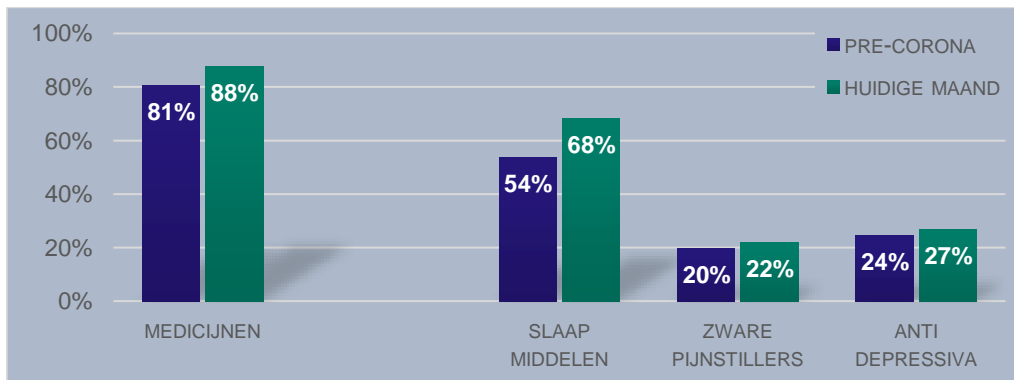
NB sommige groepen beperkt aantal vragenlijsten, let op (N = ...) in de grafiek (zie Nota bene, pag. 45)

⁴⁸ Gemiddelde score op een Likert-schaal: helemaal mee oneens (-2), mee oneens (-1), neutraal (0), mee eens (+1), helemaal mee eens (+2). Zie 1.1.5 Redenen voor gebruik (pag. 99) in VI Bijlagen.

⁴⁹ Zie 1.1.7 Willen stoppen of minderen (pag. 100) in VI Bijlagen.

3.4 Medicijnen

Onder de Gooise deelnemers waren 41 mensen die slaap- of kalmeringsmiddelen, zware pijnstillers en/of antidepressiva gebruiken. Over het algemeen werd één type medicijn gebruikt. Binnen deze selectie lijkt het gebruik van slaapmiddelen in coronatijd te zijn toegenomen, maar het verschil is niet significant.

Figuur III.32: Medicijnen huidige maand t.o.v. pre-corona (selectie van mensen die medicijnen gebruiken, n = 41)

Veranderpatronen

Bij medicijnen zijn veranderpatronen gebaseerd op zelfrapportage (mensen konden aangeven of ze de huidige maand meer (of vaker) of minder (of minder vaak) gebruikten dan voor de invoering van de corona-maatregelen):

- **Gestopt:** gebruikten in het pre-corona jaar wel, maar de huidige maand niet (**12%** van de mensen die medicijnen gebruiken)
- **Minder:** gebruikten de huidige maand (veel) minder (vaak) medicijnen dan het pre-corona jaar (**10%**)
- **Zelfde:** gebruikten de huidige maand evenveel medicijnen als het pre-corona jaar (**39%**)
- **Meer:** gebruikten de huidige maand (veel) meer of vaker medicijnen dan het pre-corona jaar (**20%**)
- **Gestart:** gebruikten de huidige maand wel, maar het pro-corona jaar niet (**20%**)

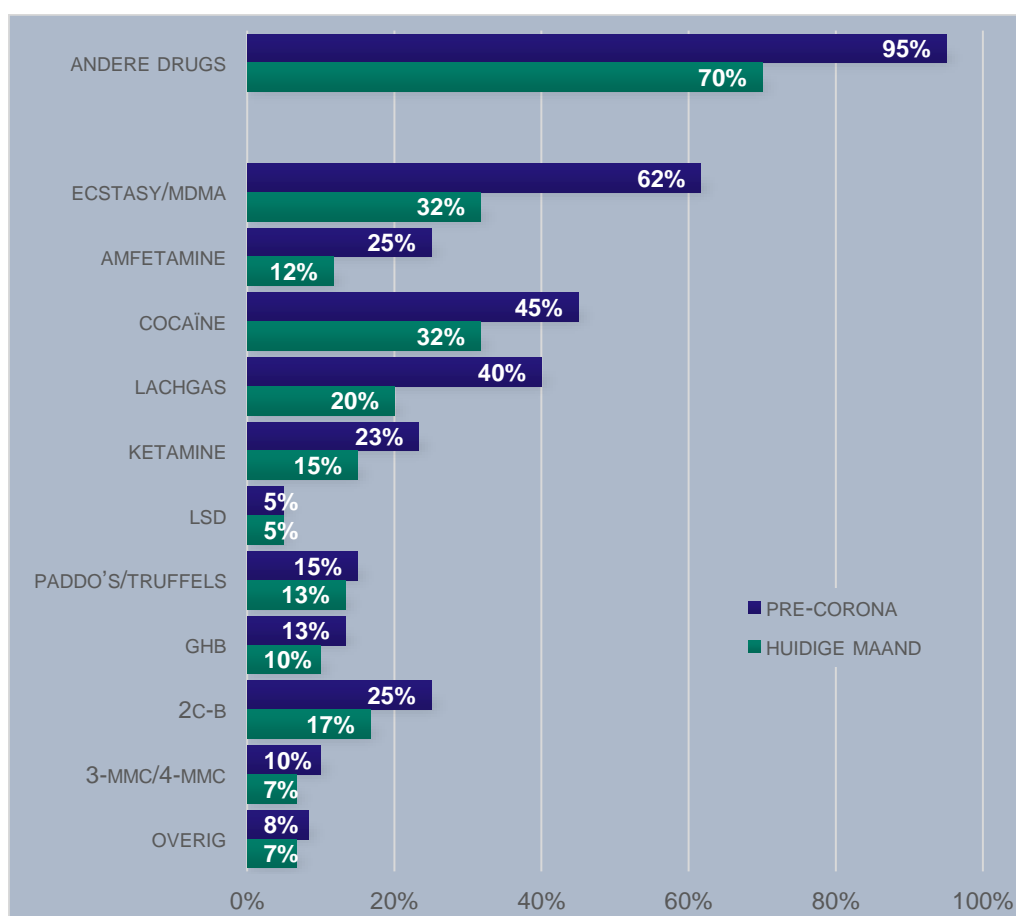
Als het gebruik van medicijnen tijdens corona anders was dan daarvoor, dan werd dus eerder meer dan minder gebruikt. Het aantal mannelijke (n = 11) en jongvolwassenen (n = 12) deelnemers dat medicijnen gebruikt is te klein voor vergelijkingen naar geslacht en leeftijdsgroep.

Willen stoppen of minderen

De helft mensen die de huidige maand medicijnen gebruikten (50%), hadden niet de behoefte daarmee te stoppen of te minderen.⁵⁰ Ruim een derde (36%) zou wel willen stoppen of minderen, maar misschien later. Vergelijking tussen veranderpatronen is wegens kleine aantallen niet zinvol.

3.5 Andere drugs

Van alle Gooise deelnemers gebruikten er 60 een of meer andere drugs, vooral ecstasy, cocaïne en/of lachgas. Bijna allemaal deden ze dat in het jaar voor corona (95%); tijdens coronatijd een stuk minder (70%), waarbij vooral het percentage gebruikers van ecstasy en lachgas fors daalde.

Figuur III.33: Andere drugs huidige maand t.o.v. pre-corona (selectie van mensen die andere drugs gebruiken, n = 60)

Veranderpatronen

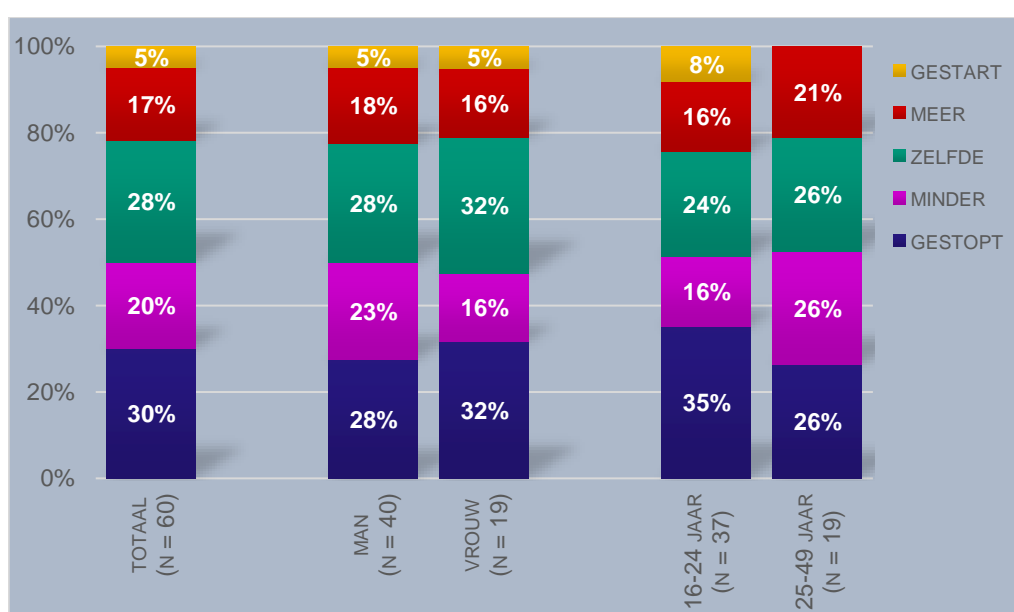
Op basis van zelf gerapporteerde veranderingen in het gebruik van andere drugs worden de gebruikelijke vijf veranderpatronen onderscheiden:

- **Gestopt:** gebruikten in het pre-corona jaar wel, maar de huidige maand niet (**30%** van de mensen die andere drugs gebruiken)

⁵⁰ Zie 1.1.7 Willen stoppen of minderen (pag. 100) in VI Bijlagen.

- **Minder:** gebruikten de huidige maand (veel) minder (vaak) andere drugs dan het pre-corona jaar (**20%**)
- **Zelfde:** gebruikten de huidige maand evenveel andere drugs als het pre-corona jaar (**28%**)
- **Meer:** gebruikten de huidige maand (veel) meer of vaker andere drugs dan het pre-corona jaar (**17%**)
- **Gestart:** gebruikten de huidige maand wel, maar het pre-corona jaar niet (**5%**)

Er zijn geen significante verschillen tussen mannen en vrouwen, en tussen jongvolwassenen en volwassenen. Het aantal oudere Gooise deelnemers dat andere drugs gebruikt (n = 4) laten we wegens kleine aantallen buiten beschouwing.

Figuur III.34: Veranderpatronen andere drugs – naar geslacht en leeftijdsgroep ⁵¹
 NB sommige groepen beperkt aantal vragenlijsten, let op (N = ...) in de grafiek (zie Nota bene, pag. 45)

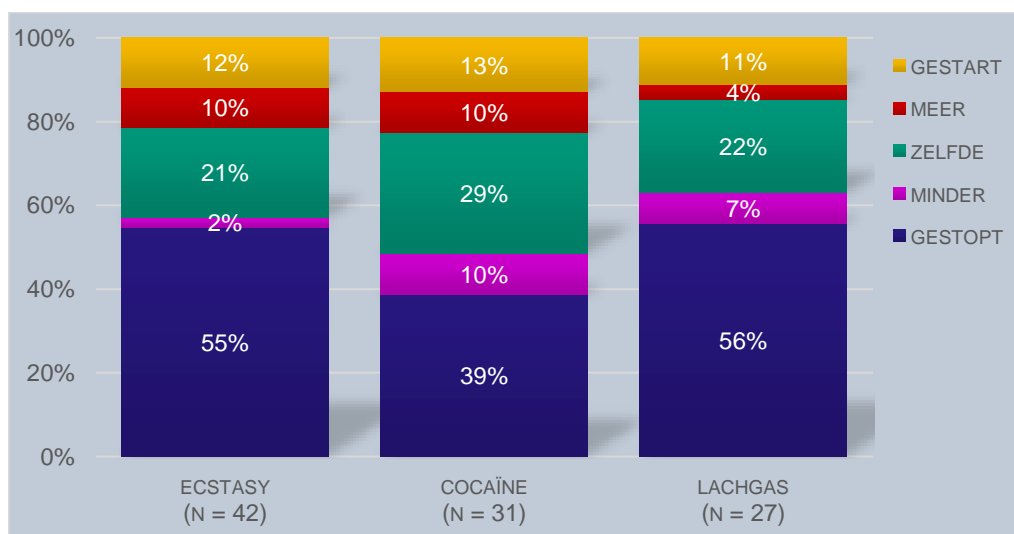
Veranderpatronen per soort andere drugs

De vraag of meer of minder (vaak) drugs werden gebruikt is niet gesteld voor alle afzonderlijke middelen, maar voor andere drugs in het algemeen. Wel is mensen die een verandering rapporteerden gevraagd welke drugs zij meer of minder gebruikten dan voor corona. Tot op zekere hoogte kunnen de vijf veranderpatronen dus voor afzonderlijke andere drugs worden onderscheiden.⁵² We doen dit voor de drie belangrijkste middelen: ecstasy, cocaïne en lachgas. Mensen die zowel het pre-corona jaar als de huidige maand het betreffende middel niet gebruikt hebben, laten we daarbij weer buiten beschouwing.

⁵¹ Zie 1.1.3 Veranderpatronen (pag. 98) in VI Bijlagen.

⁵² Tot op zekere hoogte, want mensen die meerdere drugs namen konden niet aangeven dat gebruik van het ene middel toenam terwijl dat van het andere middel afnam. Als iemand toename of afname van andere drugs in het algemeen rapporteerde en een specifiek middel niet noemde, gaan we ervan uit dat het gebruik van dat middel hetzelfde bleef (voor zover dat middel überhaupt werd gebruikt).

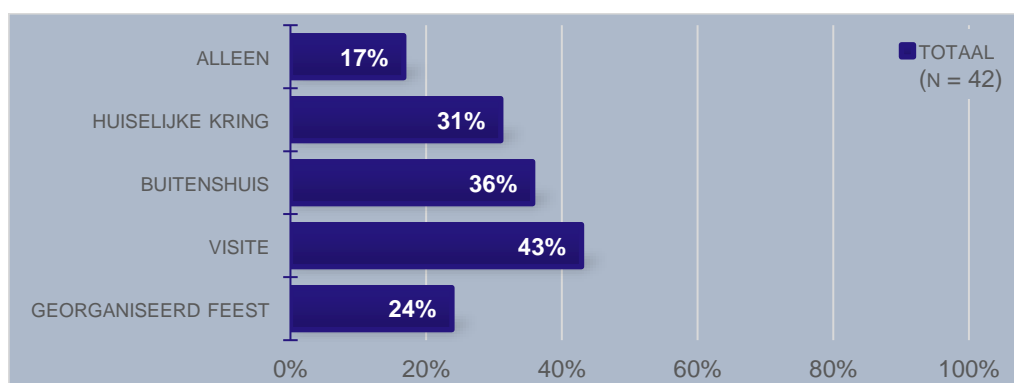
De meeste mensen die ecstasy en lachgas gebruiken hebben hun gebruik in coronatijd opgeschort. Mensen die cocaïne gebruiken stopten daar in coronatijd ook vaak mee, maar voor een deel bleef de cocaïneconsumptie gelijk.

Figuur III.35: Veranderpatronen andere drugs – naar soort andere drugs

Setting van gebruik

Over het algemeen werden andere drugs in beperkte kring gebruikt. Met of bij visite was de belangrijkste setting voor het gebruik van andere drugs, gevolgd door buitenshuis met een paar vrienden en thuis met huisgenoten. Daarnaast werden andere drugs ook wel gebruikt op georganiseerde (illegale) feesten, maar dat gold voor een beperkte groep. Er zijn geen verschillen in setting van gebruik tussen veranderpatronen.

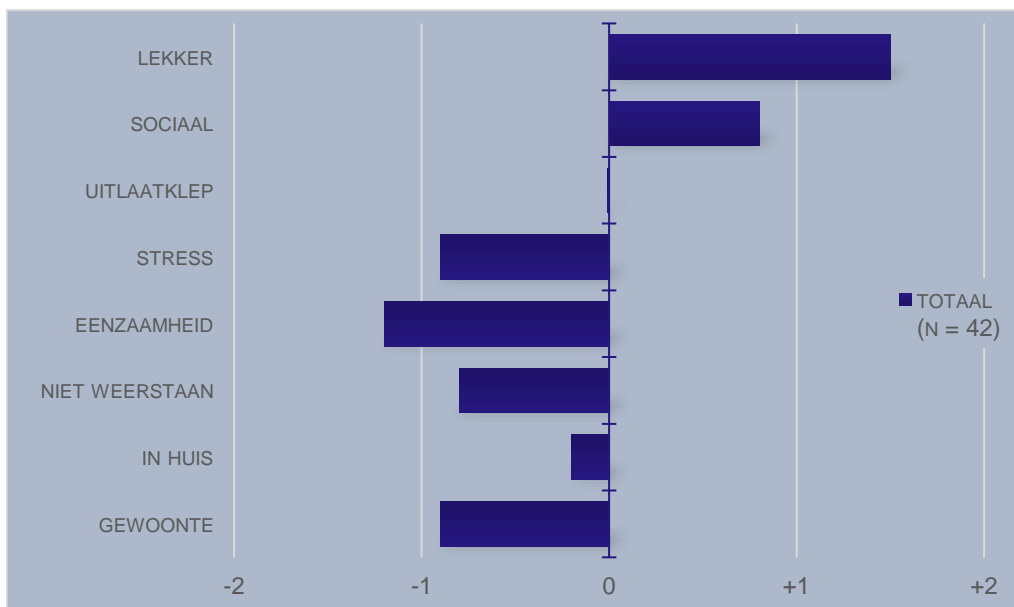

Figuur III.36: Settings waarin andere drugs werden gebruikt huidige maand⁵³

Redenen voor gebruik

Andere drugs werden de huidige maand vooral gebruikt omdat het lekker was en sociale momenten leuker maakte. Andere redenen werden meestal niet belangrijk gevonden. Er zijn geen verschillen tussen veranderpatronen.

⁵³ Zie 1.1.4 Setting van gebruik (pag. 99) in VI Bijlagen.

Figuur III.37: Redenen om andere drugs te gebruiken huidige maand ⁵⁴

Redenen om te stoppen/minderen

In tegenstelling tot alcohol, tabak en cannabis, is bij andere drugs wel aan iedereen die in coronatijd was gestopt of geminderd gevraagd naar de redenen daarvoor.

Ik ben gestopt met andere drugs	0%
Ik gebruik af en toe; toevallig afgelopen maand niet	0%
Het is beter voor mijn gemoedstoestand	20%
Het is beter voor mijn gezondheid/fitheid	33%
Ik had minder vrije tijd	13%
Ik had minder sociale gelegenheden (uitgaan, afspraken, visites, feestjes, enz.)	67%
Ik was minder vaak alleen thuis	10%
Iemand in mijn omgeving heeft daarom gevraagd	3%
Ik was ziek / voelde me niet lekker	3%

Figuur III.38: Redenen om te stoppen/minderen met andere drugs (selectie van mensen die zijn gestopt/geminderd met andere drugs, n = 30) ⁵⁵

Eén reden steekt er met kop en schouders bovenuit: gebrek aan sociale gelegenheden (door een aantal geëxpliceerd als “geen festivals”). Fysieke en mentale gezondheid komen op de tweede en derde plaats. Hoewel wij in deze rapportage de term ‘stoppers’ hanteren voor degenen die de huidige maand geen andere drugs gebruikten, heeft vrijwel niemand zelf aangegeven te zijn gestopt.

Willen stoppen of minder

Ongeveer de helft van degenen die de huidige maand andere drugs gebruikten zou zijn/haar gebruik willen stoppen of minder: 12% wil stoppen, 14% wil minder en 19% wil dat misschien later doen. Daarbij maakt het geen verschil of ze in coronatijd meer of

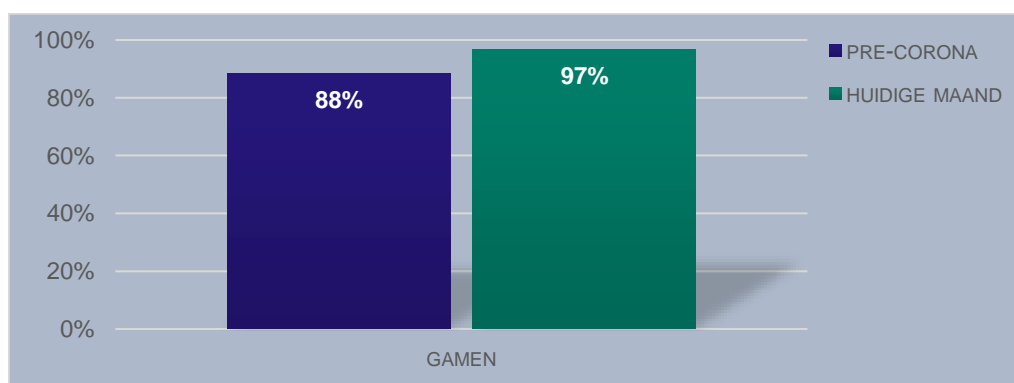
⁵⁴ Gemiddelde score op een Likert-schaal: helemaal mee oneens (-2), mee oneens (-1), neutraal (0), mee eens (+1), helemaal mee eens (+2). Zie 1.1.5 Redenen voor gebruik (pag. 99) in VI Bijlagen.

⁵⁵ Zie 1.1.6 Redenen om te stoppen/minderen (pag. 100) in VI Bijlagen.

minder drugs gebruikten. Gevraagd naar welk specifiek middel ze zouden willen afbouwen, werd cocaïne het vaakst genoemd (4x), maar meestal werd het middel niet gespecificeerd (11x).

3.6 Gamers

Binnen de selectie van 95 mensen die gamen, deed 88% dat in het pre-corona jaar en 97% in de huidige maand. Het aantal mensen dat games speelde nam dus toe in coronatijd.

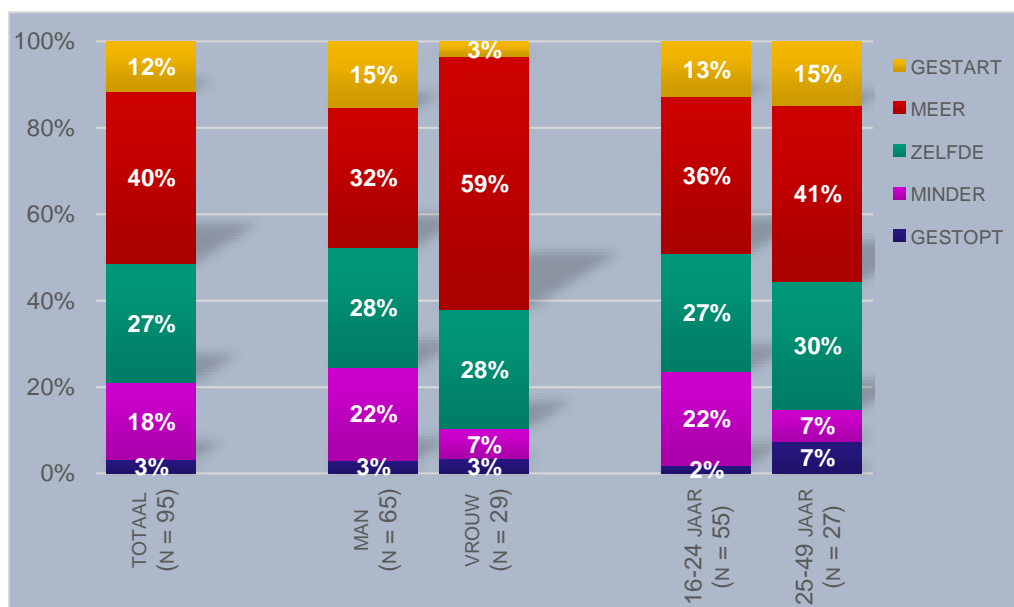
Figuur III.39: Gamers huidige maand t.o.v. pre-corona (selectie van mensen die gamen, n = 95)

Veranderpatronen

Op basis van door de mensen zelf gerapporteerde veranderingen in gamegedrag, zijn de vijf veranderpatronen:

- **Gestopt:** gameden in het pre-corona jaar wel, maar de huidige maand niet (**3%** van de mensen die gamen)
- **Minder:** gameden de huidige maand (veel) minder (vaak) dan het pre-corona jaar (**18%**)
- **Zelfde:** gameden de huidige maand evenveel als het pre-corona jaar (**27%**)
- **Meer:** gameden de huidige maand (veel) meer of vaker dan het pre-corona jaar (**40%**)
- **Gestart:** gameden de huidige maand wel, maar het pre-corona jaar niet (**12%**)

Bij zowel mannen als vrouwen die gamen, en bij zowel jongvolwassenen als volwassenen (oudere deelnemers die gamen roken wegens beperkte aantallen (n = 13) buiten beschouwing gelaten) is een flink deel meer gaan gamen in coronatijd. Er zijn geen significante verschillen.

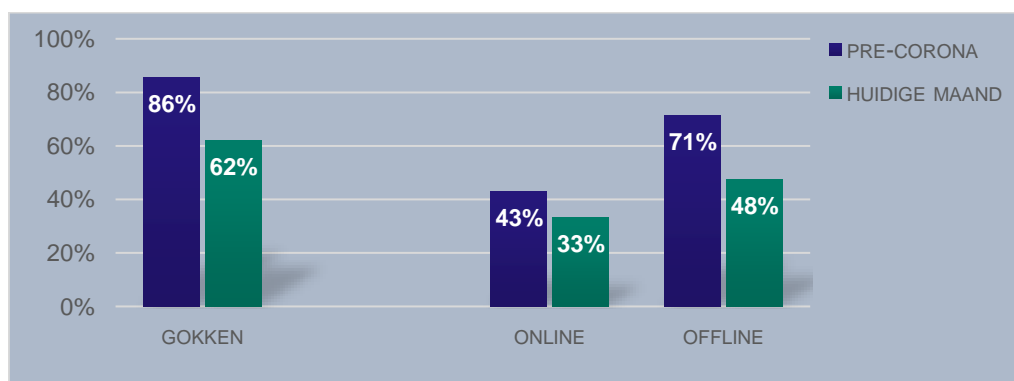
Figuur III.40: Veranderpatronen gamen – naar geslacht en leeftijdsgroep ⁵⁶

Willen stoppen of minderen

Geen enkele deelnemer die de huidige maand gamede wilde daarmee stoppen. De meeste mensen die in coronatijd gameden hadden überhaupt niet de wens of intentie om hun gamegedrag te veranderen (70%). En als ze wel wilden stoppen of minderen, dan meestal niet nu misschien later (23%).

3.7 Gokken

Slechts 21 Gooise deelnemers aan de survey gokken. Voor coronatijd gokte 71% daarvan 'offline' (bijv. kaarten, fruitautomaat, krasloten) en 43% online. In coronatijd werd vooral minder offline gegokt, wat blijkbaar meestal niet werd vervangen door online gokspelen, want ook dat werd iets minder gedaan.

Figuur III.41: Gokken huidige maand t.o.v. pre-corona (selectie van mensen die gokken, n = 21)

⁵⁶ Zie 1.1.3 Veranderpatronen (pag. 98) in VI Bijlagen.

Veranderpatronen

Ook bij gokken zijn vijf veranderpatronen te onderscheiden op basis van zelfrapportage:⁵⁷

- **Gestopt:** gokten in het pre-corona jaar wel, maar de huidige maand niet (**38%** van de mensen die gokken)
- **Minder:** gokten de huidige maand (veel) minder (vaak) dan het pre-corona jaar (**19%**)
- **Zelfde:** gokten de huidige maand evenveel als het pre-corona jaar (**0%**)
- **Meer:** gokten de huidige maand (veel) meer of vaker dan het pre-corona jaar (**29%**)
- **Gestart:** gokten de huidige maand wel, maar het pro-corona jaar niet (**14%**)

Hoewel een flink deel van de mensen die gokken daar in coronatijd mee stopten, is er dus ook een groep die zegt juist meer te zijn gaan gokken. De aantallen zijn echter zo klein dat het niet zinvol is dit verder uit te diepen.

Willen stoppen of minderen

Het aantal mensen dat de huidige maand gokte (13) is te klein voor analyse van deze vraag.

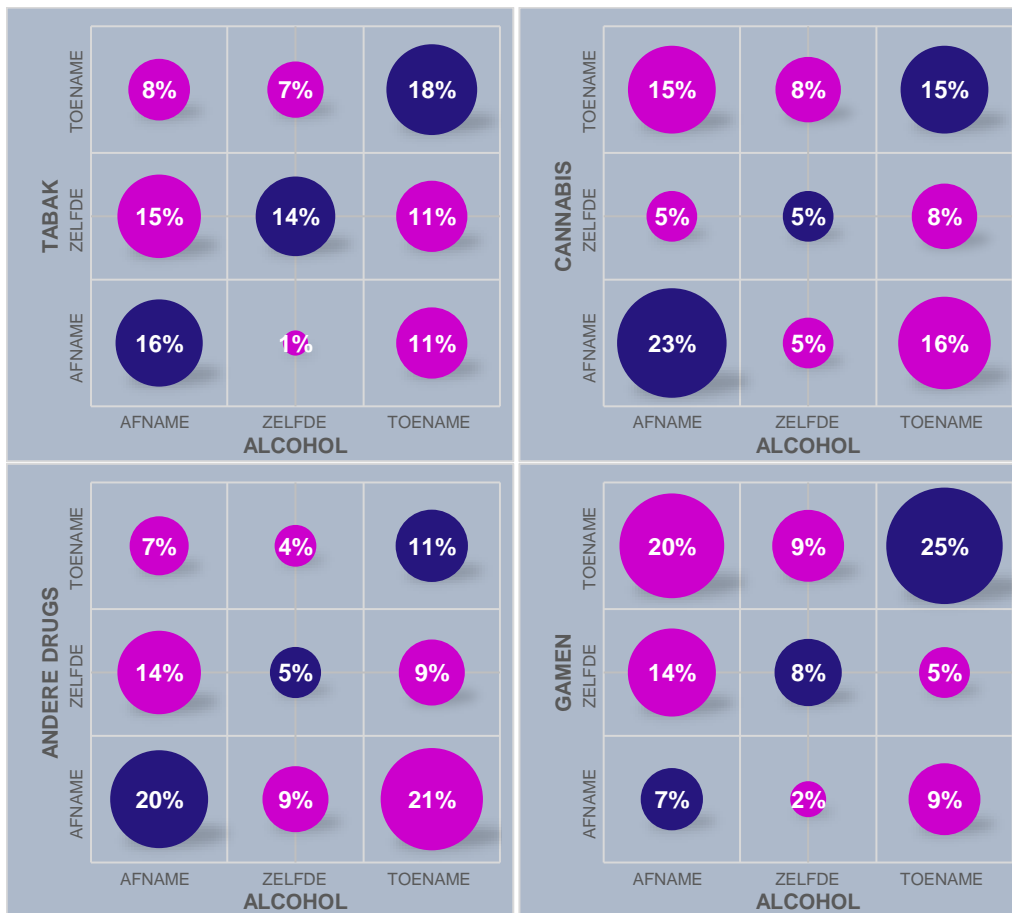
3.8 Combinaties

In de voorgaande paragrafen is telkens per type genotmiddel onderzocht in hoeverre het gebruik ervan is veranderd in coronatijd. Maar hoe zit het met mensen die een combinatie van verschillende middelen gebruiken? Zijn mensen die minder zijn gaan drinken ook minder gaan roken, of gingen zij juist meer roken? De grafiek linksboven in *Figuur III.42* (pag. 67) geeft een overzicht van de verschillende combinaties van veranderpatronen bij Gooise deelnemers die zowel drinken als roken. Daarbij zijn de veranderpatronen 'meer' en 'gestart' samengenomen onder 'toename', en de veranderpatronen 'minder' en 'gestopt' samengenomen onder 'afname'. De blauwe cirkels geven aan dat het gebruik in dezelfde richting veranderde: er was sprake van een toename van zowel drinken als roken (18%), een afname in het gebruik van beide middelen (16%), of het gebruik van beide middelen bleef gelijk (14%). De roze cirkels wijzen op verschillende veranderpatronen (bijvoorbeeld toename van tabak en afname van alcohol).

Bij tabak zien we dus in totaal bij 48% (de blauwe cirkels opgeteld) hetzelfde veranderpatroon als bij alcohol. Ook bij cannabis (43%), andere drugs (36%) en gamen (40%) zien we deels vergelijkbare veranderingen als bij alcohol. De roze cirkels met verschillende veranderpatronen tellen daarmee op tot meer dan de helft. Toch is het ook

⁵⁷ Zie 1.1.3 *Veranderpatronen* (pag. 98) in VI *Bijlagen*.

weer niet zo dat veranderpatronen overwegend tegengesteld zijn en dat een toename van het één meestal vergezeld gaat met een afname van het ander. Een dergelijk beeld zou kunnen duiden op substitutie van het ene middel met het andere middel.⁵⁸

Figuur III.42: Combinaties van veranderpatronen alcohol met tabak (n = 74), cannabis (n = 61), andere drugs (n = 56) en gamen (n = 85)

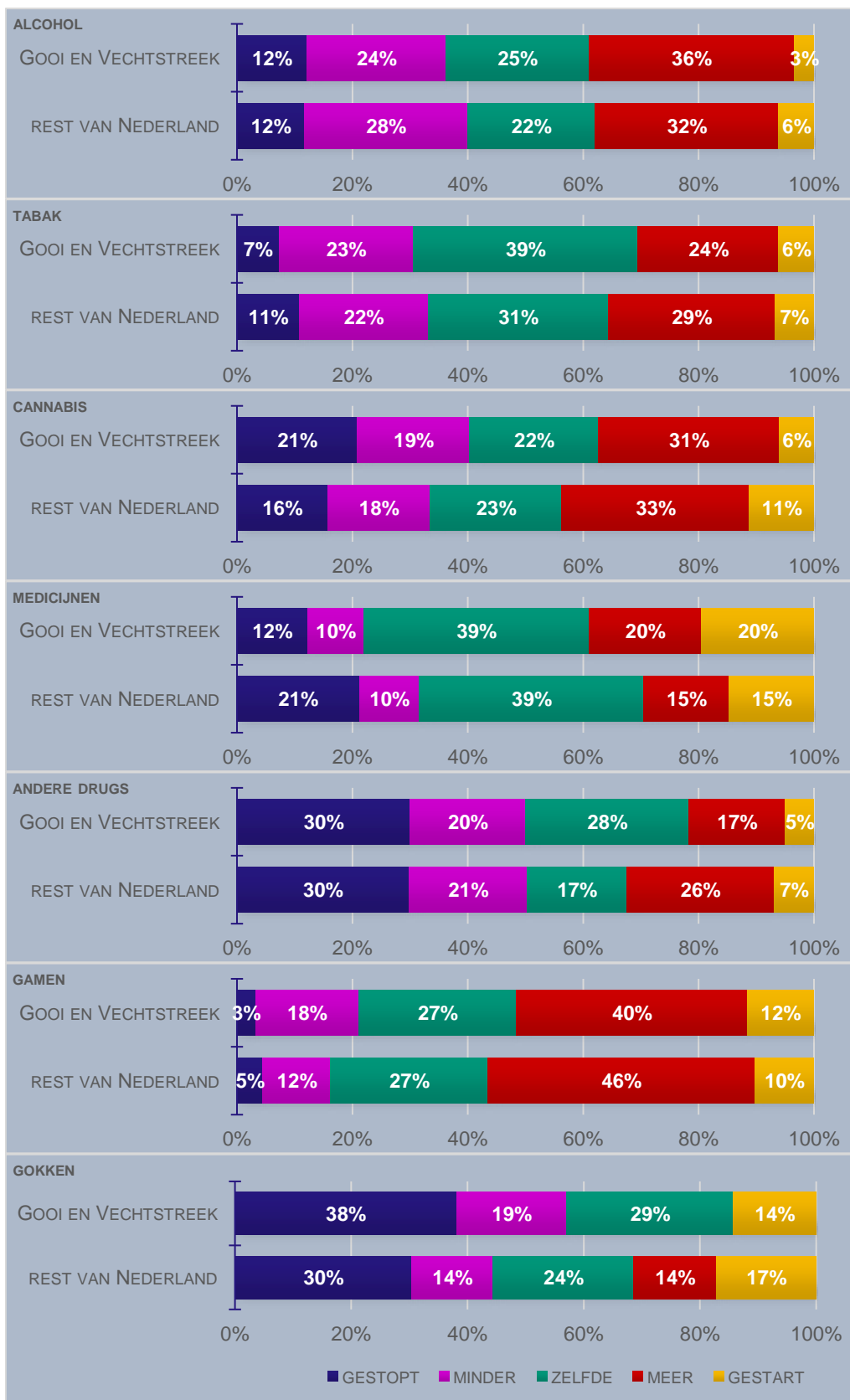
Grafieken zoals die in *Figuur III.42* kunnen in principe voor elke combinatie van middelen worden gemaakt.⁵⁹ Elke grafiek is echter ook uit te drukken in een enkele maat: de correlatiecoëfficiënt. Een positieve correlatie duidt er daarbij op dat veranderpatronen dezelfde richting hebben, en een negatieve correlatie dat veranderpatronen een tegengestelde richting hebben. Voor geen enkele combinatie zijn significante correlaties gevonden. Voor zover mensen meerdere genotmiddelen gebruiken, lijkt het er dus op dat zij daar in coronatijd op verschillende manier mee omgingen. En dat wanneer zij van het ene middel meer gingen nemen, dat niet per se ook voor het andere middel gold.

⁵⁸ Dat kan, maar het hoeft niet. Afname van het een en toename van het ander kunnen ook los van elkaar gebeuren. Evenzogoed als een afname in het gebruik van twee middelen ook twee onafhankelijke oorzaken kan hebben.

⁵⁹ De percentages voor dergelijke grafieken zijn te vinden onder *1.2.16 Veranderpatronen combinaties* (pag. 114) in *VI Bijlagen*.

3.9 Gooi en Vechtstreek vs. de rest van Nederland

In *Figuur III.43* (pag. 69) zijn de veranderpatronen van de Gooise deelnemers afgezet tegen die van deelnemers uit de rest van het land. Schijnbare verschillen in de verhoudingen zijn niet significant. Net als in Gooi en Vechtstreek zijn er onder mensen die drinken, roken en blowen zowel minderaars (of stoppers) als meerderaars (of starters). Bij mensen die medicijnen gebruiken veranderde er vaak niets, mensen die andere drugs gebruiken en gokken stopten daar vaak mee, en gamers gingen dat in coronatijd meer doen.

Figuur III.43: Veranderpatronen (selectie van mensen die drinken, roken, blowen, medicijnen of andere drugs gebruiken, gamen, respectievelijk gokken)

4 Samenvatting

Tussen 12 mei 2020 en 17 januari 2021 is via de landelijke online *Antenne NL Corona Special* survey doorlopend informatie verzameld over veranderingen in het gebruik van genotmiddelen, gamen en gokken in coronatijd. De vragenlijst werd 226 keer ingevuld door Gooise deelnemers. Dit waren mannen (53%) en vrouwen (47%) van zeer uiteenlopende leeftijden. De groep jongvolwassenen (16-24 jaar, 32%) bestond voornamelijk uit (thuiswonende) scholieren en studenten. Volwassenen (25-49 jaar, 30%) waren voornamelijk werkenden (op locatie of vanuit huis), vaak met thuiswonende kinderen. En ouderen (50+ jaar, 38%) hadden vaak geen werk (meer) en waren alleenstaand of woonden samen met een partner (zonder kinderen). Omdat de Gooise deelnemers niet representatief zijn voor de hele bevolking in de regio, zeggen prevalentiecijfers op zich niet veel en focussen we op *veranderingen* binnen selecties van mensen die drinken (176), roken (82), blowen (73), medicijnen (41) of andere drugs (60) gebruiken, gamen (95) of gokken (21).

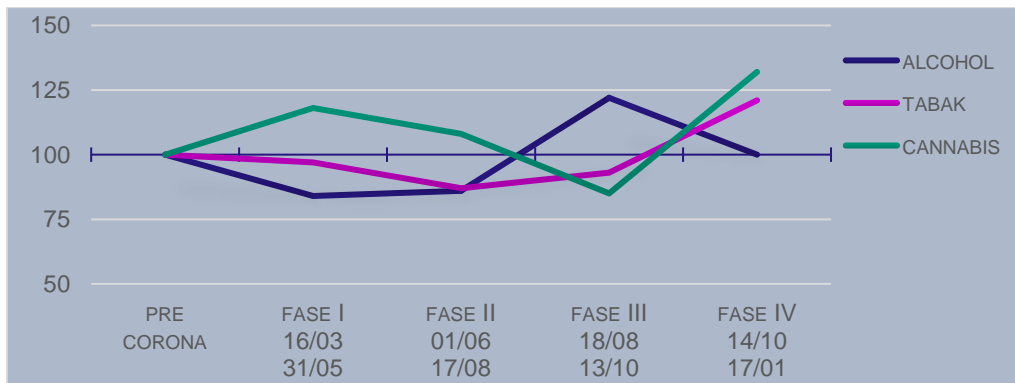
4.1 Tijdlijnen

Op basis van de weekconsumptie van alcohol, tabak en cannabis, het al dan niet gebruiken van andere drugs, en gamen zijn geïndexeerde tijdlijnen uitgezet. Naast de pre-corona fase, zijn in coronatijd vier fasen onderscheiden: **I** eerste lockdown (16 mrt – 31 mei), **II** versoepeling (1 jun – 17 aug), **III** aanscherping (18 aug – 13 okt), en **IV** tweede lockdown (vanaf 14 okt). Aantallen vragenlijsten laten het helaas niet toe onderscheid te maken tussen de gedeeltelijke lockdown van oktober en de harde lockdown van december; de invoering van de avondklok viel na afloop de dataverzameling.

De tijdlijnen voor de gemiddelde weekconsumptie van alcohol, tabak en cannabis lopen uiteen. Tijdens de eerste intelligente lockdown in het voorjaar van 2020 daalde het alcoholgebruik, maar nam cannabisgebruik juist toe. Hetzelfde lijkt bij de tweede lockdown aan het eind van het jaar te zijn gebeurd, hoewel de alcoholconsumptie toen niet lager was dan pre-corona. Bij mensen die roken lijkt de eerste lockdown weinig effect te hebben gehad, maar bij de tweede lockdown werd meer gerookt. Opvallend is de afwezigheid van een gebruikelijke piek in alcoholconsumptie tijdens de zomervakantie, terwijl coronamaatregelen toen versoepeld waren.

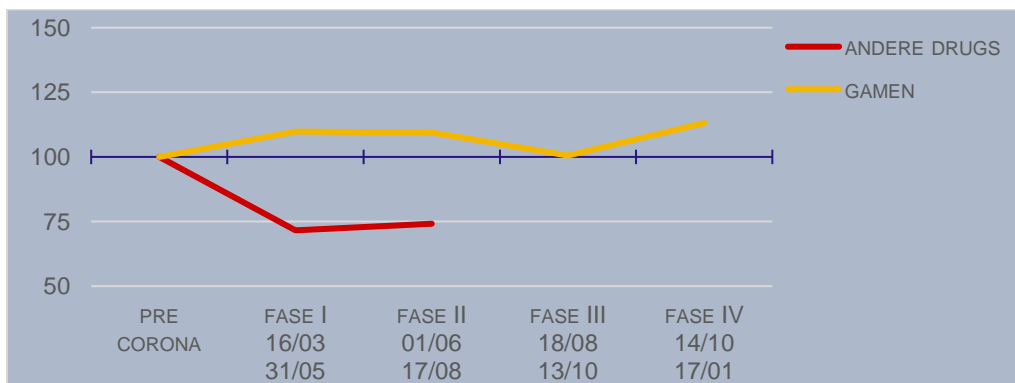
Op basis van deze tijdlijnen lijken de lockdowns dus nogal impact te hebben gehad op mensen die drinken, roken of blowen. De stijgingen en dalingen in gemiddelde consumpties zijn echter soms beperkt tot een paar glazen, sigaretten of joints per week

meer of minder en de variatie rond de gemiddelden is groot. Daardoor zijn trends niet significant en is het lastig harde conclusies te trekken over het effect van de maatregelen.

Figuur III.44: Index alcohol, tabak en cannabis per fase (selectie van mensen die drinken, roken of blowen)

Voor zover mensen voor corona al games spelen, bleven ze dat in coronatijd over het algemeen ook doen. Gebruikspercentages van andere drugs liepen direct na de invoering van de intelligente lockdown echter flink terug: veel mensen die drugs gebruiken stopten daar (tijdelijk) mee. In de tweede fase van versoepeling gedurende de zomermaanden trok dat voor een aantal middelen weer wat bij, maar het pre-coronaniveau werd over het algemeen niet gehaald. Voor fase III en IV is het aantal metingen van mensen die andere drugs gebruiken te klein om uitspraken te kunnen doen en wordt daarom niet weergegeven in *Figuur III.45*.

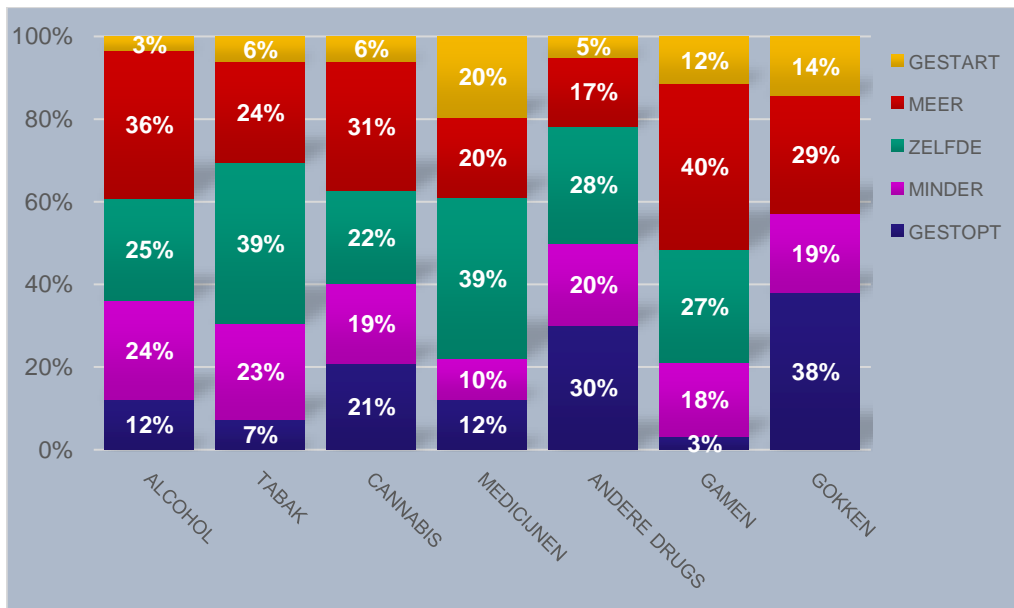

Figuur III.45: Index andere drugs en gamen (selectie van mensen die medicijnen of andere drugs gebruiken, of gamen)

4.2 Veranderpatronen

Achter de tijdlijnen van trends in stijgend of dalend gebruik op groepsniveau schuilt variatie in veranderpatronen op individueel niveau. Los van de fase, waren er mensen die in coronatijd minder gebruikten dan pre-corona of zelfs (tijdelijk) waren gestopt, maar ook die meer gebruikten of (weer) waren begonnen. En mensen bij wie het gebruik onveranderd bleef. Bij drinken, roken en blowen kwam een individuele toename (meer of gestart) even vaak voor als een afname (minder of gestopt). Medicijngebruik bleef vaak

hetzelfde, maar áls het veranderde dan werd het vaker meer dan minder. Gamen nam vaak toe. En gebruik van andere drugs en gokken werd vaak opgeschort.

Figuur III.46: Veranderpatronen

Hoewel de tijdlijnen beperkte verschuivingen lieten zien in drinken, roken en blowen, zijn de veranderingen op individueel niveau vaak fors. Bij de minderaars was sprake van meer dan een halvering van de gemiddelde weekconsumptie (van 32 naar 10 glazen alcohol, van 132 naar 56 sigaretten, en van 27 naar 8 joints per week). Andersom dronken en blowden de meerderders tijdens coronatijd gemiddeld meer dan dubbel zo veel (van 11 naar 26 glazen alcohol, en van 10 naar 25 joints per week) en rookten de meerderders wekelijks ruim een pakje meer (van 50 naar 77 sigaretten per week).

Het drinken van alcohol gebeurde in coronatijd meestal in huiselijke kring met huisgenoten of visite. Blowen gebeurde vooral buitenshuis met een kleine groep vrienden of alleen. Andere drugs werden meestal met vrienden thuis of buitenshuis gebruikt. Op georganiseerde (illegale) feesten werden ook wel andere drugs gebruikt, maar door een beperkte groep.

Gebruik van alcohol, tabak, cannabis en andere drugs werd vooral gedaan omdat het lekker is en om sociale redenen. Blowen daarnaast ook wel als uitlaatklep en roken uit gewoonte. Redenen als stress en eenzaamheid werden meestal niet belangrijk gevonden.

Degenen die in coronatijd meer zijn gaan drinken en blowen zouden hun gebruik vaak willen veranderen, maar meestal niet op korte termijn (misschien later) en liever minderen dan helemaal stoppen. Mensen die roken zouden bijna allemaal willen stoppen of minderen, ook degenen die in coronatijd al zijn geminderd. Bij medicijnen en andere drugs heeft ongeveer de helft de intentie te stoppen/minderen, maar bij gamen de meesten niet.

Voor zover mensen meerdere genotmiddelen gebruiken, lijkt het er op dat zij daar in coronatijd op verschillende manieren mee omgingen. Een toename in gebruik van het ene middel ging niet per se samen met een toename van het andere middel. Het omgekeerde was echter ook niet per se het geval, waardoor er geen aanwijzingen zijn voor substitutie (het ene middel vervangen door het andere middel).

4.3 Gooi en Vechtstreek vs. de rest van Nederland

Doordat *Antenne NL Corona Special* een landelijke survey was, kunnen resultaten van de Gooise deelnemers worden afgezet tegen die van deelnemers uit de rest van Nederland. De tijdlijnen voor Gooi en Vechtstreek lopen min of meer parallel aan die van mensen elders in het land, en er is nauwelijks verschil in het aandeel mensen dat meer of minder genotmiddelen gebruikte in coronatijd.

IV MARKT

1	Testservice	75
1.1	Aangeboden monsters	76
1.1	Ecstasy	77
1.2	Cocaïne	80
1.3	Ketamine	82
1.4	2C-B	84
1.5	Overige monsters	86
2	Samenvatting	87

Antenne focust primair op gebruikers van genotmiddelen, maar verzamelt daarnaast ook informatie over de marktzijde van middelengebruik. Testuitslagen van de **testservice** leveren een beeld van de zuiverheid en dosering van drugs.

1 Testservice

De drugstestservice van Jellinek Preventie Gooi en Vechtstreek is onderdeel van het landelijke Drugs Informatie en Monitoring Systeem (DIMS). Gebruikers kunnen de samenstelling en zuiverheid van xTC-pillen en andere drugs laten testen bij de testservice in Hilversum. Bij de testservice worden kenmerken van xTC-pillen (afmeting, vorm, kleur, logo) vergeleken met een lijst van reeds geanalyseerde pillen waarvan de inhoud bekend is. Daarnaast wordt bij alle monsters (behalve papertrips) een zuurtest gedaan. Wordt de pil niet herkend en/of geeft de zuurtest een onverwachte uitslag, dan wordt de mogelijkheid geboden het monster naar het laboratorium door te sturen. Niet alle gebruikers kiezen voor deze optie en bij het DIMS kunnen ook niet altijd alle doorgestuurde monsters worden geanalyseerd vanwege capaciteit.

De testresultaten van drugs die door gebruikers bij de testservices worden aangeboden zijn op zich niet representatief voor de gehele Gooise drugsmarkt omdat niet alle gebruikers hun drugs laten testen. Uit de Antenne Gooi en Vechtstreek 2018 survey onder cafébezoekers bleken de meeste kopers van xTC, cocaïne en amfetamine hun koopwaar niet bij de testservice laten testen.⁶⁰ Toch kunnen de testresultaten wel aanwijzingen verschaffen over (ontwikkelingen op) de drugsmarkt. Gedetailleerde cijfers zijn te vinden in de tabellen in de bijlagen.

Testresultaten (en bij herkende pillen de testuitslag van eerdere analyse) worden in verschillende categorieën gerapporteerd:

- Het monster bevat **uitsluitend de werkzame stof** waarvoor het is gekocht.
- Het monster bevat **voornamelijk de werkzame stof** waarvoor het is gekocht.
- Het monster bevat voornamelijk of uitsluitend een **ander hoofdbestanddeel**.
- Het monster bevat (1) geen enkele werkzame stof, (2) niet-gekwantificeerde andere werkzame stoffen, waardoor niet is vast te stellen wat het hoofdbestanddeel is of (3) de testuitslag is niet geregistreerd. Dit is de categorie **overig**. Vanwege de diverse samenstelling van deze restcategorie, wordt hier in de tekst geen aandacht aan besteed.

⁶⁰ Korf DJ, Benschop A & Nabben T (2019) *Antenne Gooi en Vechtstreek 2018: Zicht op middelengebruik onder jonge mensen in de regio*. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam / Hogeschool van Amsterdam / Jellinek.

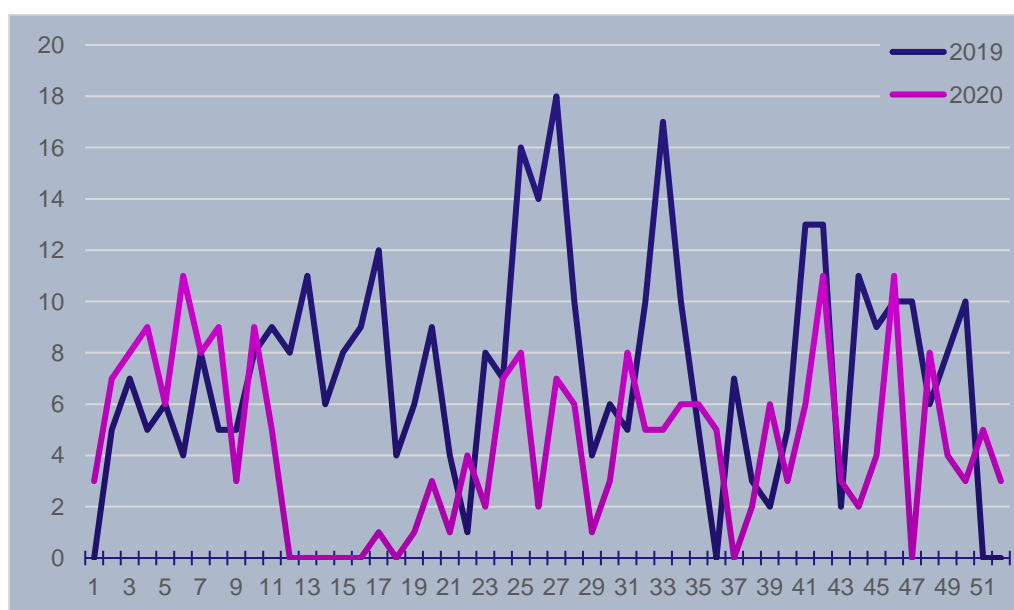
- Het monster is **niet geanalyseerd**. Bij de berekening van percentages wordt deze categorie buiten beschouwing gelaten.

Zie 2.1 *Analysemethode* (pag. 118) in de bijlagen voor meer informatie over deze indeling.

Ook voor een nadere toelichting over de gehanteerde begrippen *Werkzame stof, Zuiverheid, Vervuilende stoffen, Dosering* en *Prijs*.

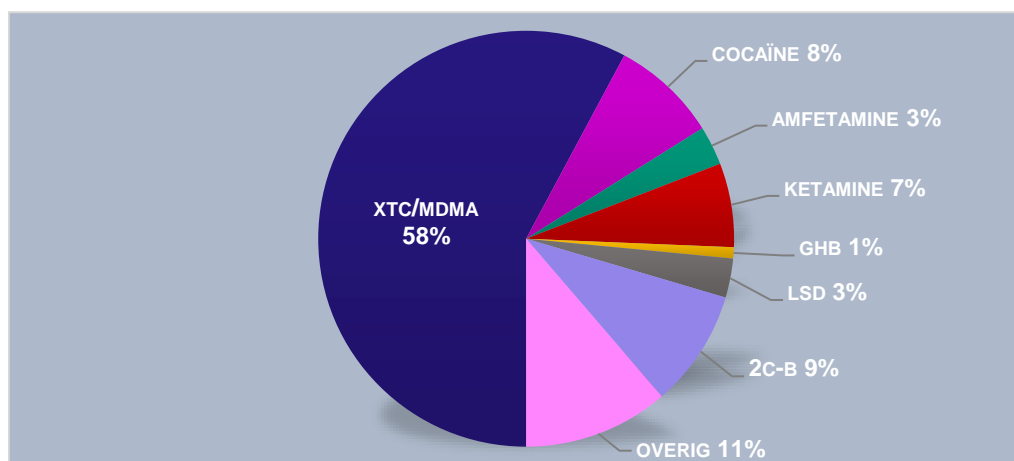
1.1 Aangeboden monsters

Tussen 2017 en 2019 nam het aantal drugsmonsters aangeboden bij de testservice in Hilversum flink toe, van 202 naar 379. In 2020 zakte dat terug naar **230** monsters. Dat de coronapandemie daar debet aan is, wordt duidelijk in *Figuur IV.1* waarin de aantallen per week voor 2020 zijn afgezet tegen die van 2019. Toen medio maart de eerste lockdown van kracht werd, ging het aantal aangeboden monsters naar nul omdat de testservices moesten sluiten. Nadat de testservices (beperkt, op afspraak) weer openden keerden klanten terug. De gebruikelijke 'zomerse' wekelijkse aantallen van bijna 20 monsters werden niet gehaald, maar in het najaar was de situatie weer min of meer normaal.

Figuur IV.1: Aantal bij de Hilversumse testservice aangeboden drugsmonsters per week

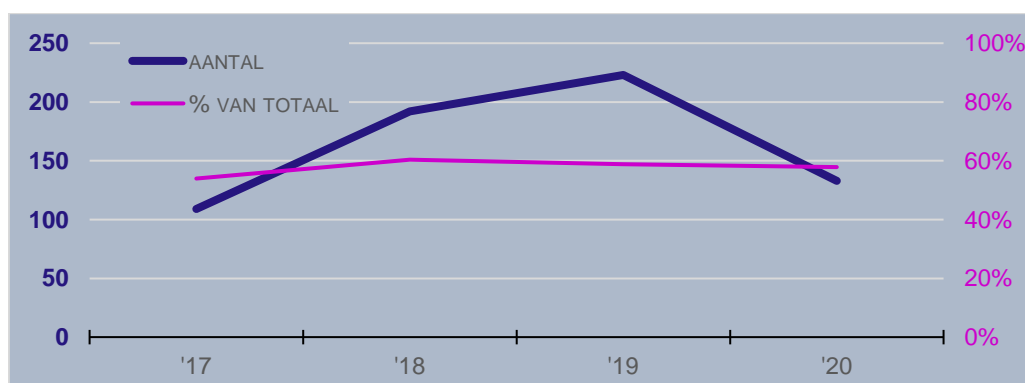
De meeste van de in 2020 bij de testservice aangeboden monsters waren gekocht als xtc of MDMA (58%), op afstand gevolgd door andere middelen. Van middelen waarvan ten minste tien monsters werden aangeboden worden de testresultaten in de komende paragrafen uitgebreid gepresenteerd. Dit zijn ecstasy, cocaïne, ketamine en 2c-B. Testresultaten van de resterende middelen worden onder *Overige monsters* (pag. 86) kort besproken.

Figuur IV.2: Aangeboden drugsmonsters gekocht als

1.1 Ecstasy

Hoewel het aantal ecstasymonsters (XTC of MDMA) in 2020 lager uitpakte dan het jaar daarvoor, waren het er nog steeds iets meer dan in 2017, namelijk **133**. En het aandeel ecstasymonsters ten opzichte van het totaal bleef gelijk.

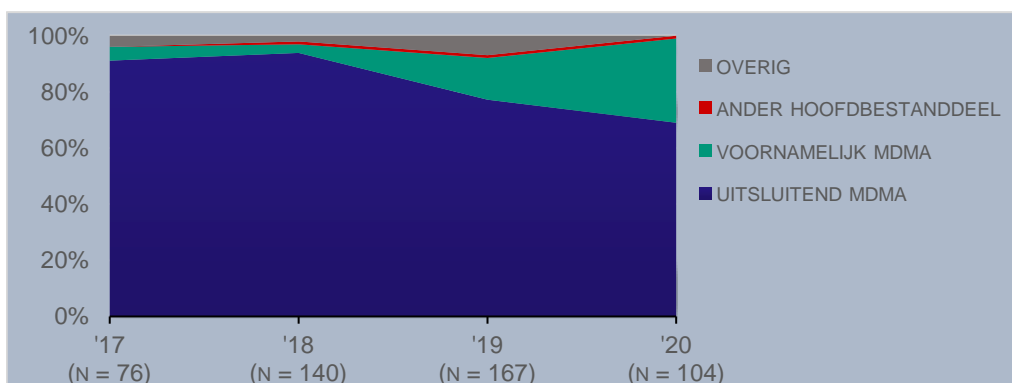

Figuur IV.3: Aangeboden ecstasymonsters

Veruit de meeste ecstasymonsters waren XTC-pillen (91%). De rest bestond voornamelijk uit MDMA-poeders (inclusief kristallen, 8%). Van de 121 aangeboden XTC-pillen werden er 104 direct herkend of in het laboratorium geanalyseerd. De 10 aangeboden MDMA-poeders werden allemaal geanalyseerd.

1.1.1 Testresultaten XTC-pillen

De testuitslag wees uit dat **69%** van de XTC-pillen zuiver was. MDMA was in die pillen de enige werkzame stof. Dit percentage neemt de laatste paar jaar af omdat meer pillen weliswaar voornamelijk MDMA bevatten, maar daarnaast ook een beperkte hoeveelheid andere stoffen. In 2020 was dit **30%**. In de meeste gevallen zijn de andere stoffen in deze pillen overigens relatief onschuldige bijproducten. XTC-pillen die voornamelijk of uitsluitend andere werkzame stoffen bevatten werden – net als voorgaande jaren – nauwelijks aangetroffen: het ging in 2020 om één exemplaar (**1%**).

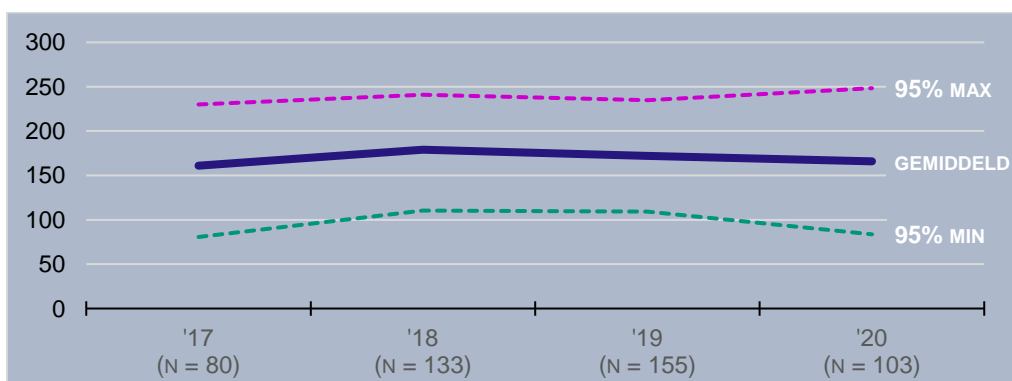

Figuur IV.4: Werkzame stof in xTC-pillen

Naast eventuele bijproducten, waren de vervuilende werkzame stoffen die in 2020 voorkwamen in xTC-pillen: 4-FA (1x), amfetamine (1x), cafeïne (2x), ketamine (2x).

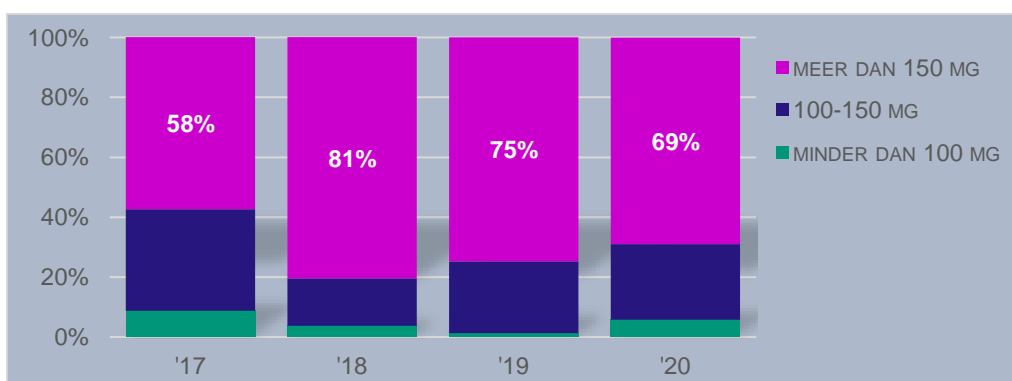
Dosering

xTC-pillen met uitsluitend of voornamelijk MDMA bevatten in 2020 gemiddeld **166 mg** MDMA. Er is veel variatie in dosering, van 68 tot 287 mg MDMA. Ook als je de uitschieters niet meetelt is er een forse range: 95% van de pillen bevat tussen de 84 en 248 mg MDMA, een marge van meer dan 150 mg. De afgelopen vier jaar is hierin weinig veranderd.

Figuur IV.5: Dosering (milligrammen) xTC-pillen

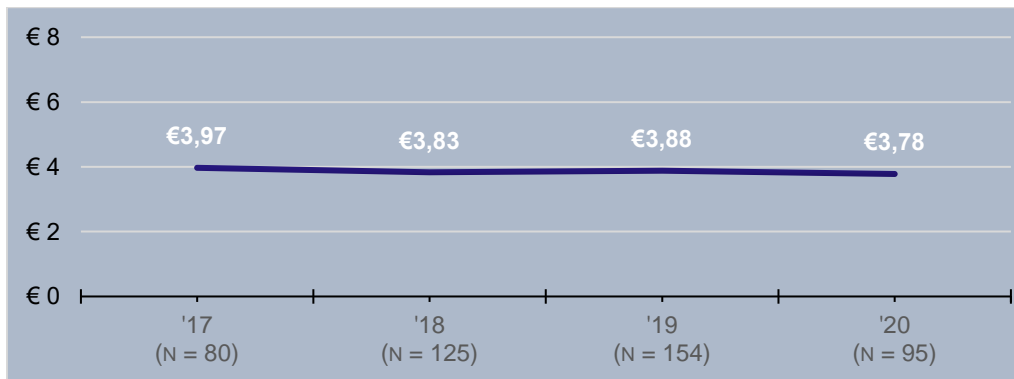
Hoewel het aandeel sinds 2018 wat afneemt, zijn er nog steeds veel hooggedoseerde xTC-pillen op de markt. Meer dan twee derde van de xTC-pillen bevatte meer dan 150 mg MDMA en bijna één op de vijf (18%) bevatte zelfs meer dan 200 mg MDMA.

Figuur IV.6: Hooggedoseerde xTC-pillen

Prijs

De gemiddelde prijs van een bij de testservice aangeboden xTC-pil met MDMA als hoofdbestanddeel veranderde in 2020 nauwelijks. Aanleveraars betaalden tussen de 35 eurocent en 10 euro voor hun xTC-pil; gemiddeld **€3,78** per pil.

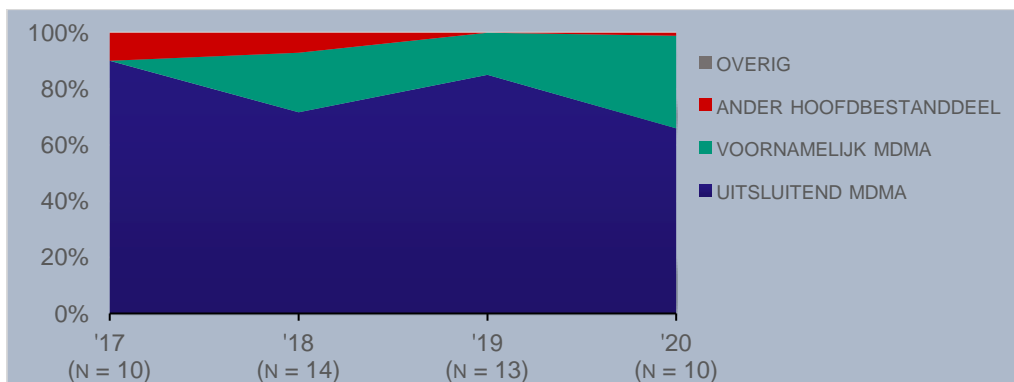

Figuur IV.7: Gemiddelde prijs per xTC-pil

De prijs hangt samen met de dosering, maar de verschillen zijn niet zo groot.⁶¹ Ter illustratie: de aangeleverde pillen met minder dan 150 mg MDMA kostten gemiddeld €3,42 en die met meer dan 150 mg MDMA gemiddeld €3,96. Bovendien waren er zowel 'goedkope' hooggedoseerde pillen van een euro als 'dure' laaggedoseerde pillen van meer dan vijf euro. De prijs van een xTC-pil is dus zeker geen perfecte indicatie voor sterkte of kwaliteit.

1.1.2 Testresultaten MDMA-poeders

Zes van de tien aangeleverde mdma-poeders waren volledig zuiver (**60%**). Dat is minder dan voorgaande jaren. Wat vaker werd aangetroffen waren poeders met voornamelijk mdma, aangevuld met bijproducten (**30%**). Eén monster bevatte geen mdma maar methamfetamine (**10%**).

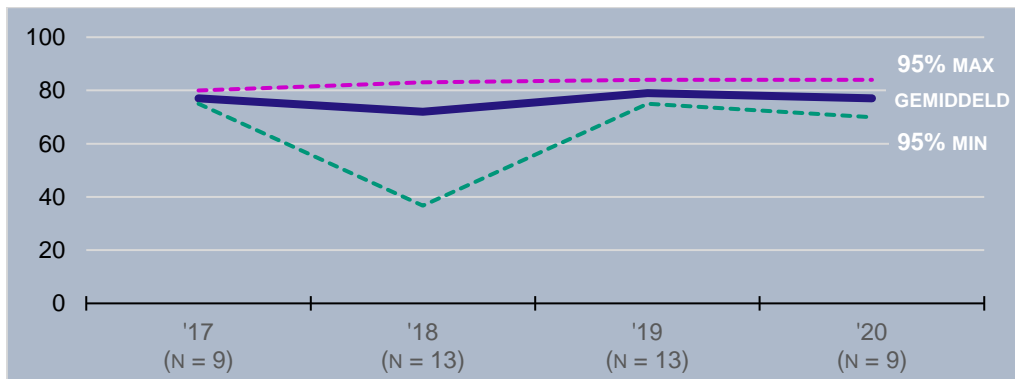

Figuur IV.8: Werkzame stof in MDMA-poeders

⁶¹ Regressiecoëfficiënt B = .007 (p=.023).

Dosering

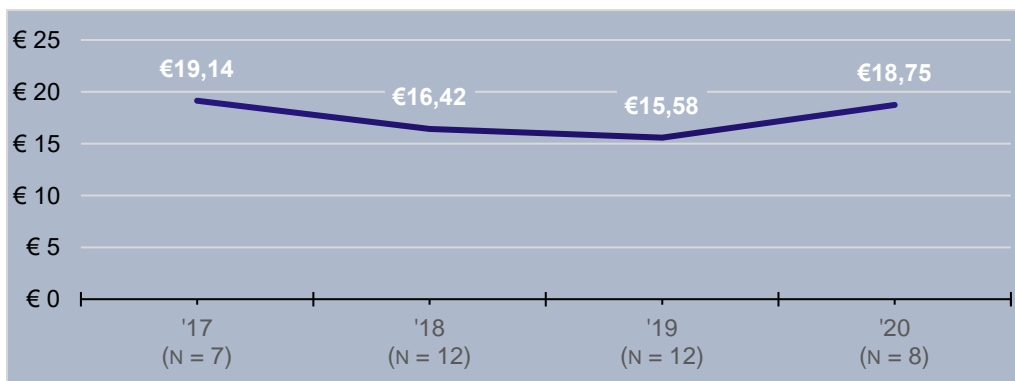
De gemiddelde zuiverheid van monsters waarin mdma het hoofdbestanddeel vormt lag in 2020 op **77%**. (95% bevat tussen de 70 en de 84 volumeprocent). Dit gemiddelde wijkt niet af van voorgaande jaren.

Figuur IV.9: Dosering (volumepercentage) MDMA-poeders

Prijs

Aanlevers betaalden tussen de 10 en 25 euro per gram. Gemiddeld kostten de mdma-poeders **€19** per gram. Prijs en zuiverheid hangen niet samen.⁶²

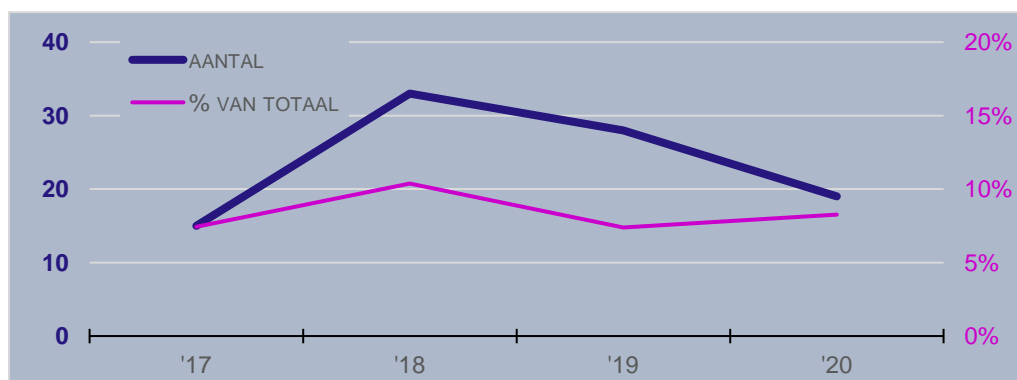

Figuur IV.10: Gemiddelde prijs per gram MDMA-poeders

1.2 Cocaïne

Ook het aanbod van cocaïne bij de testservice was in 2020 lager dan het jaar daarvoor, maar met **19** monsters nog wel hoger dan in 2017. Ten opzichte van het totaal bleef het aandeel cocaïnemonsters min of meer gelijk.

⁶² Regressiecoëfficiënt B = -.815 (p=.091).

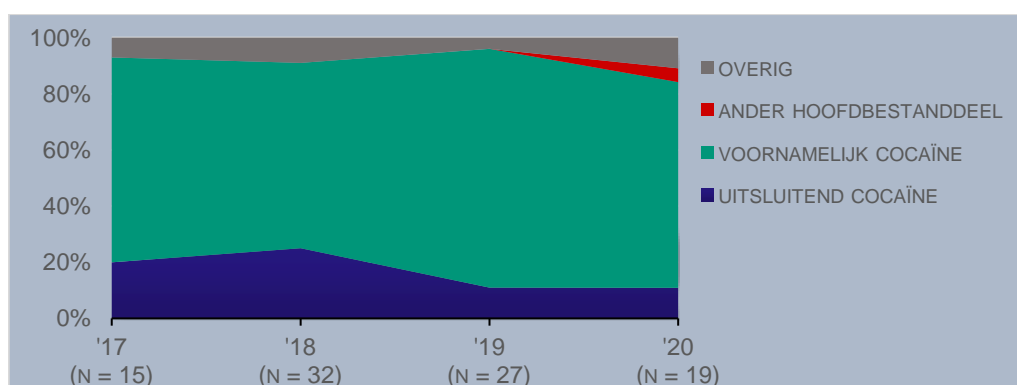

Figuur IV.11: Aangeboden cocaïnemonsters

Alle cocaïnemonsters werden in de vorm van poeders (meestal) of kristallen (soms) aangeboden. Voor het gemak noemen we al deze monsters cocaïnepoeders. Alle 19 aangeboden cocaïnepoeders werden geanalyseerd.

1.2.1 Testresultaten cocaïnepoeders

Ongeveer één op de tien monsters bleek volledig zuiver (**11%**). Net als in voorgaande jaren was cocaïne meestal wel het hoofdbestanddeel, met daarnaast beperkte hoeveelheden andere stoffen of bijproducten (**74%**). In één monster (**5%**) was cocaïne niet het hoofdbestanddeel.

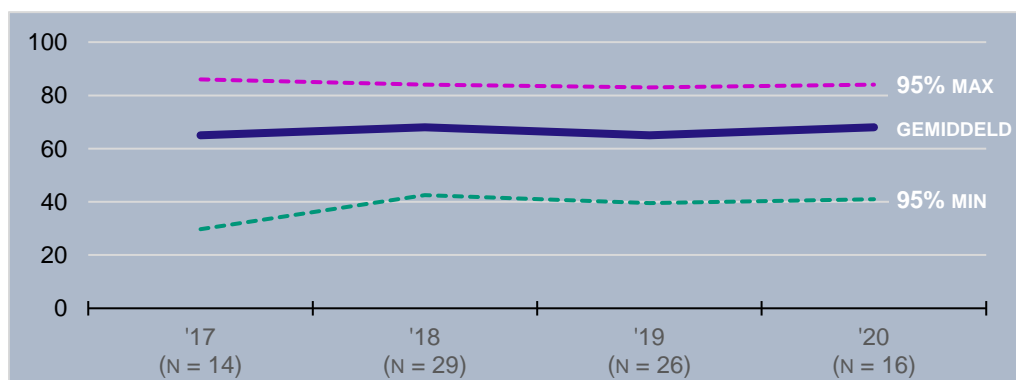

Figuur IV.12: Werkzame stof in cocaïnepoeders

Levamisol was de belangrijkste cocaïnevervuiler. In totaal bevatte 58% van de cocaïnemonsters levamisol (11x), waaronder 32% minimaal tien volumepercent. Afgezien van eventuele bijproducten waren andere vervuilende stoffen: ketamine (2x), lidocaïne (1x) en procaïne (1x).

Dosering

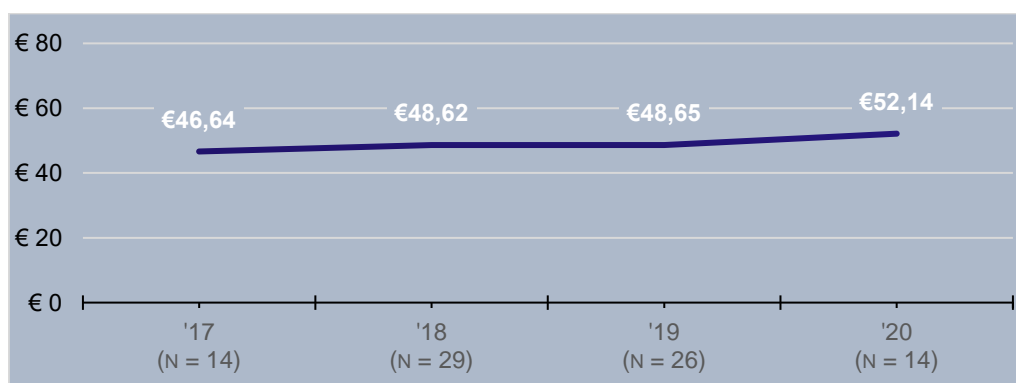
De gemiddelde zuiverheid van monsters waarin cocaïne het hoofdbestanddeel vormt lag in 2020 op **68%**. De meeste cocaïnepoeders hadden een volumepercentage tussen 41% en 84% (89% is maximaal haalbaar). De voorgaande twee jaren waren gemiddelde doseringen en marges vergelijkbaar.

Figuur IV.13: Dosering (volumepercentage) cocaïnepoeders

Prijs

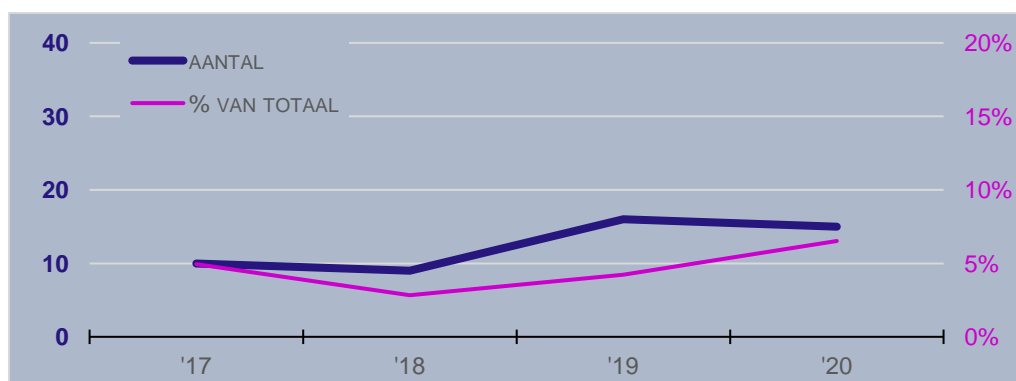
Aanleversaars betaalden voor cocaïnepoeders met cocaïne als hoofdbestanddeel tussen de 30 en 70 euro per gram cocaïne. De gemiddelde prijs nam de laatste jaren wat toe en kwam in 2020 uit op **€52** per gram. Prijs en zuiverheid hangen niet samen.⁶³

Figuur IV.14: Gemiddelde prijs per gram cocaïnepoeder

1.3 Ketamine

In tegenstelling tot de hiervoor besproken middelen, was er in 2020 qua aanbod van ketamine weinig te merken van de coronapandemie. Met **15** stuks bleef het totaal aantal aangeleverde ketaminemonsters vrijwel gelijk en procentueel ten opzichte van het totale aanbod was zelfs sprake van een stijging.

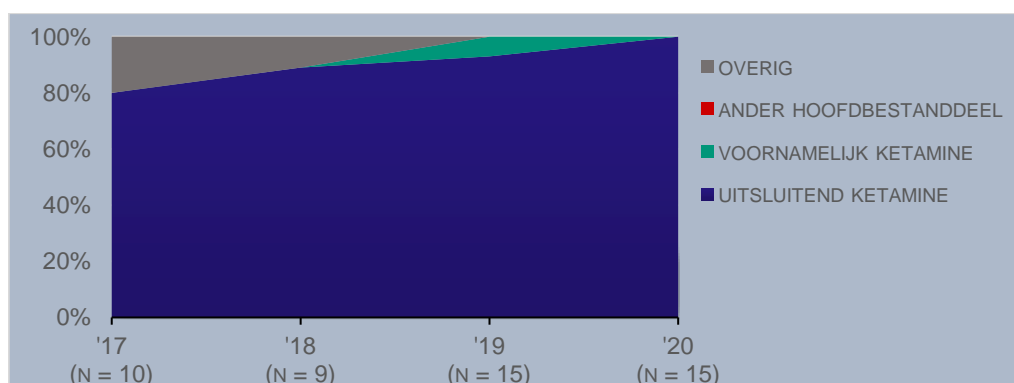
Figuur IV.15: Aangeboden ketaminemonsters

⁶³ Regressiecoëfficiënt B = -.201 (p=.345).

Ketamine werd aangeleverd als poeder (of kristallen) en alle 15 monsters werden geanalyseerd.

1.3.1 Testresultaten ketaminepoeders

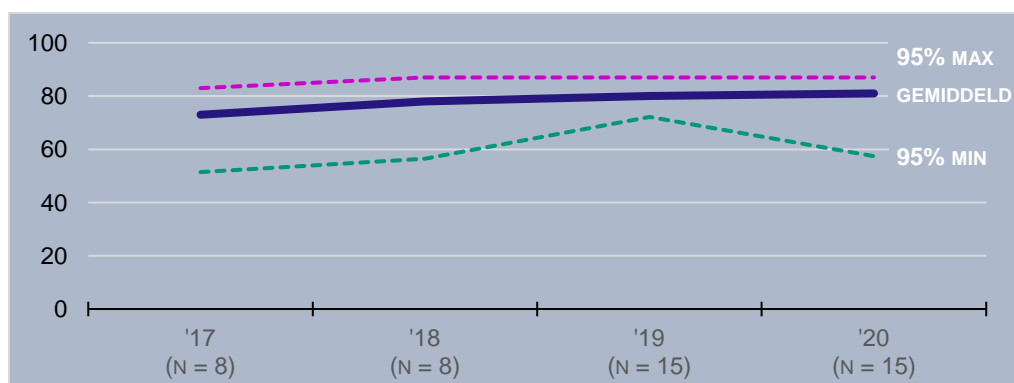
Er werd geen enkele vervuilende stof aangetroffen in de ketaminepoeders: **100%** was volledig zuiver.

Figuur IV.16: Werkzame stof in ketaminepoeders

Dosering

Hoewel de in 2020 aangeleverde ketamine niet vervuild was en de gemiddelde dosering met **80%** ook relatief hoog (87% is het maximaal haalbare), was de marge in dosering wel groter dan het jaar daarvoor. De meeste ketaminepoeders van 2020 bevatten tussen de 57% en het maximaal haalbare 87% ketamine.

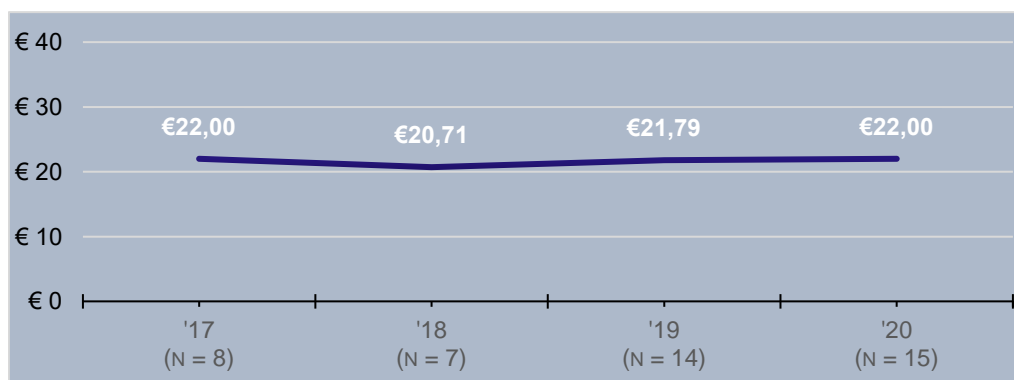

Figuur IV.17: Dosering (volumepercentage) ketaminepoeders

Prijs

De gemiddelde prijs van bij de testservice aangeboden ketaminepoeders bleef stabiel op **€22** per gram. Prijs en dosering van ketaminepoeders hangen niet samen.⁶⁴

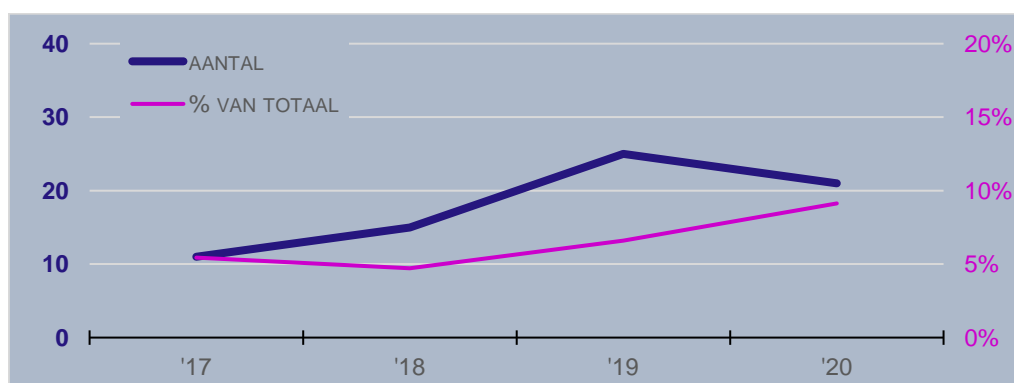
⁶⁴ Regressiecoëfficiënt $B = -.077$ ($p = .638$).

Figuur IV.18: Gemiddelde prijs per gram ketaminepoeder

1.4 2c-B

De afgelopen jaren nam het aantal aangeboden monsters die als 2c-B waren gekocht toe. In het coronajaar 2020 werden in absolute aantallen minder 2c-B-monsters aangeleverd (**21**), maar de procentuele stijging zette door. In twee jaar tijd verdubbelde het aandeel 2c-B ten opzichte van het totale aanbod van drugsmonsters.

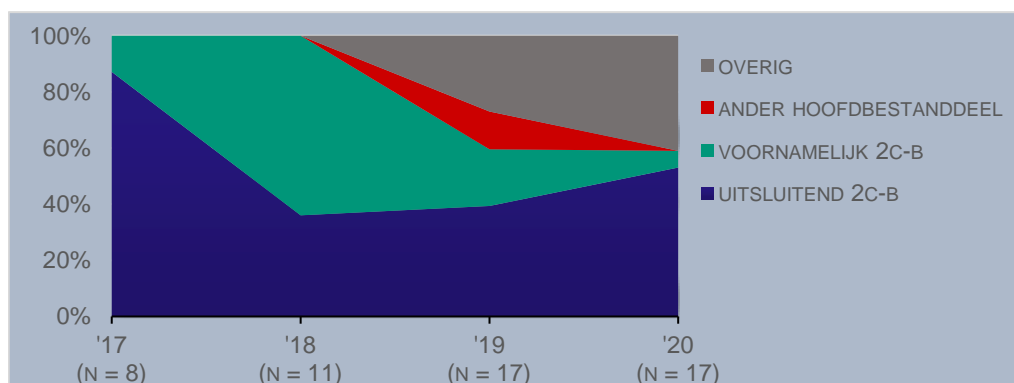
Figuur IV.19: Aangeboden 2c-B-monsters

De aangeboden 2c-B-monsters waren meestal pillen (95%), waarvan er 17 werden herkend of geanalyseerd. De testresultaten van deze pillen worden in de volgende paragrafen besproken.

1.4.1 Testresultaten 2c-B-pillen

De kwaliteit van 2c-B-pillen wisselt nogal. In 2020 waren zes op de tien pillen volledig zuiver (**53%**) of bevatte naast 2c-B beperkte hoeveelheden andere stoffen of bijproducten (**6%**). Pillen met een ander hoofdbestanddeel dan 2c-B werden niet aangetroffen, maar vier op de tien pillen bevatten wel een onbekende stof die niet wordt gekwantificeerd. Dergelijke vervuilingen waren aanleiding voor een Red Alert waarschuwing.⁶⁵

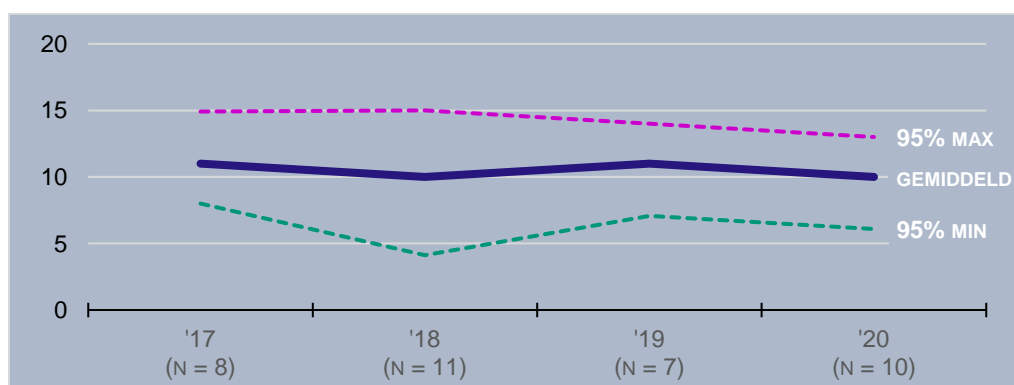
⁶⁵ Bron: www.drugsredalert.nl/let-op-met-2c-b.

Figuur IV.20: Werkzame stof in 2c-b-pillen

Dosering

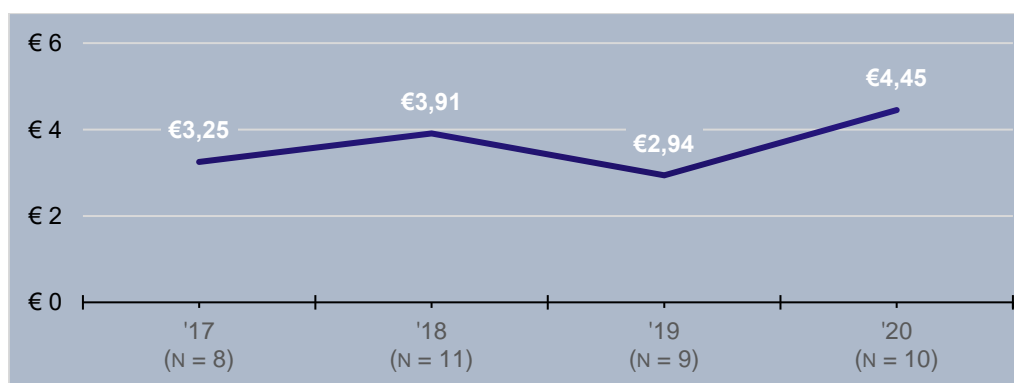
Pillen met 2c-b-pillen als hoofdbestanddeel bevatten gemiddeld **10 mg** 2c-b. De laatste jaren ligt de gemiddelde dosering stabiel rond dit getal. De range lijkt relatief klein (95% van de pillen bevat tussen de 6 en 13 mg), maar de dosering luistert nauw bij 2c-b – onder de 10 mg werkt het stimulerend/euforiserend; boven de 10 mg is het een hallucinoëen.

Figuur IV.21: Dosering (mg) 2c-b-pillen

Prijs

De gemiddelde prijs van pillen met 2c-b als hoofdbestanddeel lijkt nogal te fluctueren, maar aantallen zijn klein en aanleveraars betaalden nooit meer dan vijf euro. In 2020 kwam het gemiddelde uit op **€4** per pil. Er is geen verband tussen prijs en dosering.⁶⁶

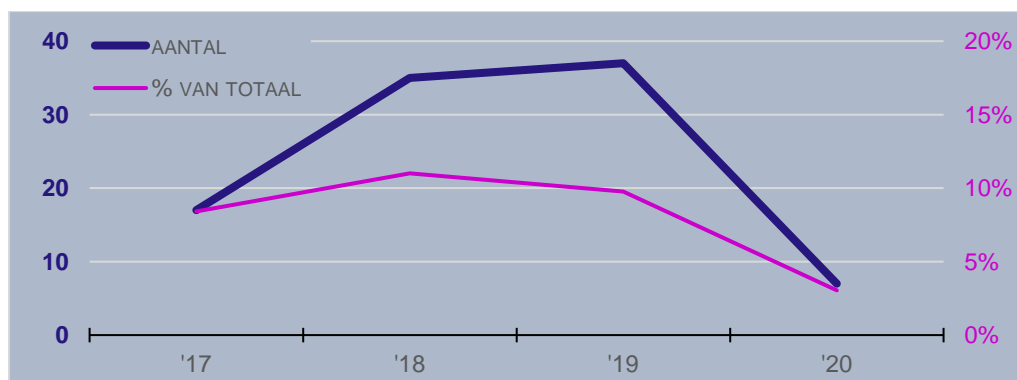

Figuur IV.22: Gemiddelde prijs per 2c-b-pil

⁶⁶ Regressiecoëfficiënt $B=0.042$ ($p=.684$). Ter controle is tevens gekeken naar de 2c-b-pillen met onbekende vervuilingen (categorie 'overig'). De gemiddelde prijs van dergelijke pillen was vergelijkbaar (€4,08, $T = .823$, $p=.425$).

1.5 Overige monsters

In 2020 werden bij de testservice in Hilversum slechts **7 amfetaminemonsters** aangeboden. Het jaar daarvoor waren dat er nog 37. Ook ten opzichte van het totaal is dat een flinke daling. De coronapandemie lijkt op de amfetaminemarkt dus meer impact te hebben gehad dan op andere drugsmarkten in het Gooi. Van deze 7 monsters bevatten er 4 uitsluitend amfetamine (57%), 2 voornamelijk amfetamine met bijproducten (14%), en 2 hoofdzakelijk cafeïne (29%). Deze testuitslagen zijn vergelijkbaar met die uit 2019.

Figuur IV.23: Aangeboden amfetaminemonsters

Tot slot werden 35 monsters van andere middelen aangeboden bij de testservice. Testresultaten van monsters die meermaals werden aangeboden en waarvan ten minste twee testuitslagen beschikbaar zijn, staan in het onderstaande overzicht.⁶⁷

AANGEBODEN ALS	TESTRESULTATEN
LSD (7x)	LSD (7x)
4-FA (3x)	4-FMA (1x) 4-FA + MDMA + onbekende stoffen (1x) geen testuitslag (1x)
cannabis (3x)	D-9-THC (2x) D-9-THC + CBD + MDMB-4 + PINACA (1x)
3-MMC (2x)	3-MMC (2x)
blue 69 (2x) ⁶⁸	MDMA + amfetamine + GHB (1x) MDMA + amfetamine + cafeïne (1x)
GHB (2x)	GHB (2x)
heroïne (2x)	heroïne + 5-6 andere stoffen (2x)
mefedron (2x)	mefedron (2x)

Figuur IV.24: Testresultaten overige monsters

⁶⁷ Monsters waarvan slechts één exemplaar werd aangeboden of getest, werden gekocht als: 2-FMA, 2C-B-FLY, 3-FPM, 4-FMA, 4-FMPH, 5-APB, 5-MEO-DMT, flubromazepam, kilocaine, methamfetamine, en synthetische cannabis.

⁶⁸ Ook wel 'Blue Curaçao'.

2 Samenvatting

Dit hoofdstuk focust op de marktzijde van middelengebruik in Gooi en Vechtstreek. Dit is gedaan vanuit de testservice die informatie levert over de zuiverheid, dosering en prijs van drugs.

Testservice

In 2020 werden bij de testservice van Jellinek Preventie in Hilversum 230 drugsmonsters aangeleverd. Vanwege de coronapandemie waren dat er veel minder dan het jaar daarvoor. De sterkste daling in aanbod was bij amfetamine. Het aanbod van ecstasy en cocaïne nam in absolute aantallen ook af, maar procentueel ten opzichte van het totaal bleef dit gelijk. Ketamine en 2C-B lieten daarentegen een procentuele toename zien.

Zuiverheid en vervuiling

Alle aangeleverde ketaminepoeders waren volledig zuiver; dat wil zeggen dat ze uitsluitend ketamine bevatten en geen enkele andere werkzame stof. Dat gold ook voor een groot deel van de meeste geteste XTC-pillen (69%) en 2C-B-pillen (53%). Bij de XTC-pillen bestond de vervuiling echter grotendeels uit relatief onschuldige bijproducten, terwijl in de 2C-B-pillen vaak onbekende stoffen werden aangetroffen. Bij veel cocaïnemonsters was levamisol de vervuilende stof, hoewel cocaïne wel vaak het hoofdbestanddeel vormde (74%).

Dosering

Er waren geen opvallende verschuivingen in de gemiddelde dosering van XTC-pillen (172 mg), MDMA-poeders (77%), cocaïnepoeders (68%), ketaminepoeders (81%) en 2C-B-pillen (10 mg) bleef min of meer gelijk. Amfetaminepoeders (61%) werden sterker, maar de range werd ook groter; er is veel variatie in dosering.

Prijzen

Afgaand op wat de aanleveraars bij de testservice betaalden, kost een XTC-pil in Gooi en Vechtstreek ongeveer 4 euro, net als een 2C-B-pil. Een gram cocaïne kost circa 52 euro, MDMA 19 euro en ketamine 22 euro. Er bestaat een lichte samenhang tussen de prijs en de dosering van XTC-pillen. De prijsverschillen zijn echter klein en er bestaan zowel 'goedkope' hooggedoseerde pillen als 'dure' laaggedoseerde. Bij alle overige middelen was er geen verband tussen prijs en zuiverheid.

V SAMENVATTING

Antenne Gooi en Vechtstreek bestaat uit drie onderdelen: interviews met een panel van professionals, een survey (vragenlijsten), en een analyse van uitslagen van de drugstestservice. In de panelstudie vertellen zeven professionals over de leefwereld en het middelengebruik van verschillende groepen (risico)jongeren die elkaar op verschillende plekken in de regio treffen. Cijfers over middelengebruik zijn afkomstig van een in coronatijd opgetuigde landelijke online survey, waaruit vragenlijsten van Gooise deelnemers zijn geselecteerd. Informatie over de aanbodzijde van de genotmiddelenmarkt in de regio komt van cijfers over zuiverheid, dosering en prijzen van drugs die door gebruikers bij de Hilversumse drugstestservice worden aangeboden.

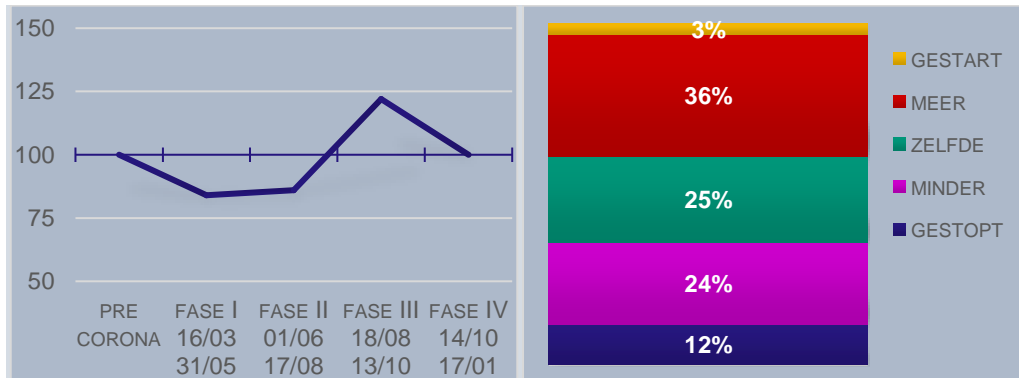
Antenne NL Corona Special survey

Van mei 2020 tot januari 2021 is via een landelijke online *Antenne NL Corona Special survey* doorlopend informatie verzameld over veranderingen in het gebruik van genotmiddelen, gamen en gokken. De vragenlijst werd 226 keer ingevuld door Gooise deelnemers. Dit is een gemengde ad-hoc groep mannen en vrouwen van zeer uiteenlopende leeftijden, studenten, werkenden, alleenstaanden, gezinnen met kinderen, etc. Iedereen van 16 jaar of ouder kon de vragenlijst anoniem invullen, maar er zijn zeker ook groepen die niet werden bereikt, en mensen die genotmiddelen gebruiken zullen eerder geneigd zijn geweest om mee te doen. De onderzoeksgroep is daardoor niet representatief voor de algemene bevolking in de regio Gooi en Vechtstreek. Daarom worden in deze Antenne geen cijfers gerapporteerd over het percentage mensen dat een bepaald middel gebruikt, maar ligt de focus op veranderingen in coronatijd bij *inwoners van Gooi en Vechtstreek die genotmiddelen consumeren*.

Met drooglegging van de horeca niet per se minder alcohol

Bij de Gooise deelnemers aan de survey daalde het gemiddelde alcoholgebruik tijdens de eerste lockdown (*Figuur V.1*). Opvallend genoeg bleef het alcoholgebruik ook tijdens de versoepeling in de zomer laag, terwijl de vakantieperiode normaal gesproken een piek laat zien. Juist toen vanaf eind augustus coronamaatregelen weer werden aangescherpt nam het alcoholgebruik toe, om tijdens de tweede lockdown weer te dalen. Achter de gemiddelden gaat echter veel individuele variatie schuil. Een deel dronk tijdens de coronacrisis evenveel alcohol als voorheen, anderen dronken bij gebrek aan sociale gelegenheden minder of zijn (tijdelijk) gestopt, maar weer anderen dronken juist (fors)

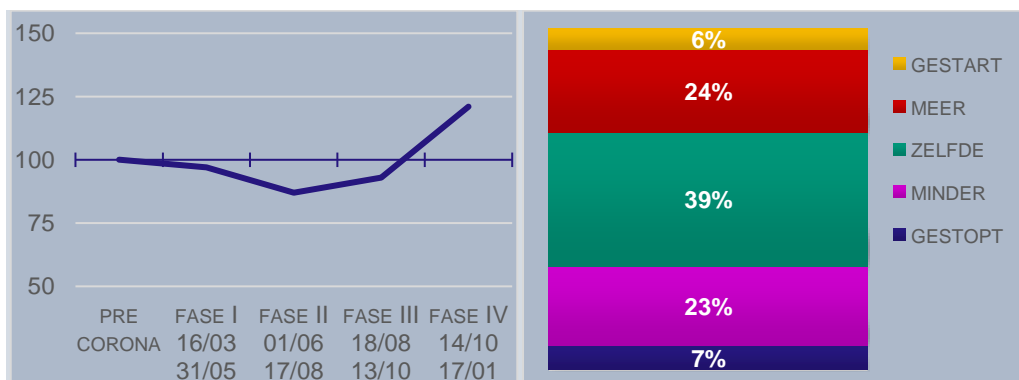
meer. Het drinken van alcohol gebeurde in coronatijd meestal in huiselijke kring met huisgenoten of visite. Professionals zien meer alcohol op straat, maar hebben onvoldoende zicht op het thuisgebruik.

Figuur V.1: Tijdljn index en veranderpatronen alcohol (surveygegevens van 176 mensen die drinken) ⁶⁹

Stug doorroken uit gewoonte, zelfs tijdens een pandemie

De tijdljn van tabak (Figuur V.2) wijkt af van die van alcohol. Gemiddeld gesproken lijkt de eerste lockdown weinig effect te hebben gehad, maar de maanden daarna lag het tabakgebruik wel lager dan normaal. Tijdens de tweede lockdown in het najaar van 2020 rookten Gooise deelnemers aan de survey gemiddeld juist meer dan voor corona. Verstokte rokers rookten echter – zelfs tijdens een coronapandemie – uit gewoonte net zoveel als voorheen.

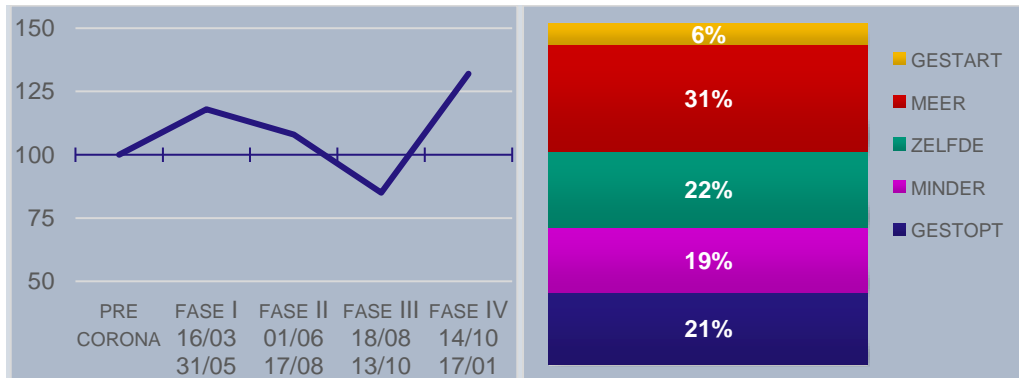
Figuur V.2: Tijdljn index en veranderpatronen tabak (surveygegevens van 82 mensen die roken) ⁶⁹

Corona vooral impact op jonge blowers

Het coronajaar lijkt weinig impact te hebben op de volwassen clientèle van de Gooise coffeeshops, maar professionals denken dat er meer geblowd wordt in jonge groepen die harder worden getroffen door de negatieve effecten (school, gezinssituatie) van corona. In

⁶⁹ Voor de tijdljn is de gemiddelde weekhoeveelheid (aantal gebruiksdagen per week maal aantal glazen/sigaretten/joints per dag) geïndexeerd met de pre-corona maand als referentiewaarde (100). Voor de veranderpatronen is de individuele weekhoeveelheid in de huidige week vergeleken met die in de pre-corona maand.

de survey piekte het cannabisgebruik ook tijdens de eerste en tweede lockdown (Figuur V.3) en gaven vooral jongvolwassen blowers aan meer te zijn gaan blowen. Meestal deden ze dat buitenshuis met een paar vrienden (in een park, op een plein, etc.).

Figuur V.3: Tijdlijn index en veranderpatronen cannabis (surveygegevens van 73 mensen die blowen) ⁶⁹

Geen uitgaansleven, geen ecstasy

Door corona lag het uitgaansleven in 2020 overal stil met als gevolg dat ecstasy en andere uitgaansdrugs maar weinig werden gebruikt. De helft van de Gooise deelnemers aan de survey die voor corona drugs gebruikten is daar in coronatijd (tijdelijk) mee gestopt of geminderd. Ook toen in de zomer coronamaatregelen werden versoepeld, bleef het druggebruik (afgezien van enkele illegale raves en privéfeestjes) over het algemeen op een laag pitje, getuige ook de weinige aanloop bij de testservice. Op de aanbodzijde van de Gooise drugsmarkt (prijs en zuiverheid) is vooralsnog geen corona-effect te bespeuren.

Zorgen over de toekomst

De coronacrisis heeft een zware wissel getrokken heeft op het alledaagse leven van jongeren in de regio. Welke gevolgen dit heeft voor de toekomst is nog niet helemaal duidelijk, maar de professionals zijn er niet gerust op. Veel activiteiten in de vrije tijd (o.a. uitgaan, sport, cursussen) gingen niet door, waardoor jongeren vaker hun heil op straat zochten. De kleine behuizing en baanonzekerheid bij ouders leiden tot stress en beïnvloeden de schoolprestaties. Een groeiende groep kampt met psychosociale problemen en jongeren in het praktijkonderwijs hebben zorgen over het vervolg van hun opleiding en de toekomst. Sommige groepen jongeren zijn uit het zicht verdwenen en men heeft geen idee over hun middelengebruik.

Antenne 2021

Als 2020 al een bijzonder jaar was, wat zal 2021 ons dan brengen? Het jaar startte midden in een harde lockdown met de invoering van een avondklok. Maar een halfjaar later waren winkels en horeca weer geopend en verdwenen de mondkapjes grotendeels uit het straatbeeld. Op het moment van schrijven lopen besmettingen echter weer op. In Antenne

Gooi en Vechtstreek 2021 zullen we rapporteren over wat dat allemaal betekent voor het gebruik van alcohol, tabak en andere drugs in de regio.

VI BIJLAGEN

1	Coronasurvey	93
1.1	Surveymethode	95
1.2	Tabellen	101
2	Markt	117
2.1	Analysemethode	118
2.2	Tabellen	120

1 Coronasurvey

1.1	Surveymethode	95
1.1.1	Vragenlijsten en metingen	95
1.1.2	Frequentie, hoeveelheid en index	98
1.1.3	Veranderpatronen	98
1.1.4	Setting van gebruik	99
1.1.5	Redenen voor gebruik	99
1.1.6	Redenen om te stoppen/minderen	100
1.1.7	Willen stoppen of minderens	100
1.1.8	Analyse	100
1.2	Tabellen	101
1.2.1	Gooise deelnemers	101
	Tabel 1.1 geslacht en leeftijd	101
	Tabel 1.2 opleiding en werk	101
	Tabel 1.3 huishouden	101
	Tabel 1.4 dagbesteding en huishouden – naar leeftijdsgroep	102
1.2.2	Tijdelijk alcohol	102
	Tabel 1.5 metingen per fase	102
	Tabel 1.6 frequentie en hoeveelheid per fase	102
1.2.3	Tijdelijk tabak	102
	Tabel 1.8 metingen per fase	102
	Tabel 1.9 frequentie en hoeveelheid per fase	103
1.2.4	Tijdelijk cannabis	103
	Tabel 1.11 metingen per fase	103
	Tabel 1.12 frequentie en hoeveelheid per fase	103
1.2.5	Tijdelijk medicijnen	103
	Tabel 1.14 metingen per fase	103
1.2.6	Tijdelijk andere drugs	104
	Tabel 1.16 metingen per fase	104
	Tabel 1.17 type andere drugs per fase	104
1.2.7	Tijdelijk gamen en gokken	104
	Tabel 1.18 metingen per fase	104
	Tabel 1.19 gamen per fase	104
1.2.8	Tijdelijk Gooi en Vechtstreek vs. de rest van Nederland	105
	Tabel 1.20 index per fase	105
1.2.9	Veranderpatronen alcohol	105
	Tabel 1.21 frequentie en hoeveelheid huidige week en pre-corona	105
	Tabel 1.22 veranderpatronen – naar geslacht en leeftijdsgroep	106
	Tabel 1.23 gebruik huidige week en pre-corona – naar veranderpatroon	106
	Tabel 1.24 setting van gebruik huidige week – naar veranderpatroon	106
	Tabel 1.25 redenen voor gebruik huidige week – naar veranderpatroon	106
	Tabel 1.26 redenen voor gestopt/geminderd gebruik	107
	Tabel 1.27 willen stoppen of minderens – naar veranderpatroon	107
1.2.10	Veranderpatronen tabak	107
	Tabel 1.28 frequentie en hoeveelheid huidige week en pre-corona	107
	Tabel 1.29 veranderpatronen – naar geslacht en leeftijdsgroep	107
	Tabel 1.30 gebruik huidige week en pre-corona – naar veranderpatroon	108
	Tabel 1.31 redenen voor gebruik huidige week – naar veranderpatroon	108
	Tabel 1.33 willen stoppen of minderens – naar veranderpatroon	108
1.2.11	Veranderpatronen cannabis	109
	Tabel 1.34 frequentie en hoeveelheid huidige week en pre-corona	109
	Tabel 1.35 veranderpatronen – naar geslacht en leeftijdsgroep	109
	Tabel 1.36 gebruik huidige week en pre-corona – naar veranderpatroon	109
	Tabel 1.37 setting van gebruik huidige week – naar veranderpatroon	110
	Tabel 1.38 redenen voor gebruik huidige week – naar veranderpatroon	110
	Tabel 1.40 willen stoppen of minderens – naar veranderpatroon	110
1.2.12	Veranderpatronen medicijnen	110

Tabel 1.41	medicijnen huidige maand en pre-corona	110
Tabel 1.43	willen stoppen of minderen	111
1.2.13	Veranderpatronen andere drugs	111
Tabel 1.44	andere drugs huidige maand en pre-corona	111
Tabel 1.45	veranderpatronen – naar geslacht en leeftijdsgroep	111
Tabel 1.46	veranderpatronen – naar soort andere drugs	111
Tabel 1.47	setting van gebruik huidige maand – naar veranderpatroon	112
Tabel 1.48	redenen voor gebruik huidige maand – naar veranderpatroon	112
Tabel 1.49	redenen voor gestopt/geminderd gebruik	112
Tabel 1.50	willen stoppen/minderen – naar veranderpatroon	112
1.2.14	Veranderpatronen gamen	113
Tabel 1.51	gamen huidige maand en pre-corona	113
Tabel 1.52	veranderpatronen – naar geslacht en leeftijdsgroep	113
Tabel 1.53	willen stoppen of minderen – naar veranderpatroon	113
1.2.15	Veranderpatronen gokken	113
Tabel 1.54	gokken huidige maand en pre-corona	113
Tabel 1.55	veranderpatronen	113
1.2.16	Veranderpatronen combinaties	114
Tabel 1.57	combinaties veranderpatronen alcohol	114
Tabel 1.58	combinaties veranderpatronen tabak	114
Tabel 1.59	combinaties veranderpatronen cannabis	115
Tabel 1.60	combinaties veranderpatronen andere drugs	115
Tabel 1.61	combinaties veranderpatronen gamen	115
Tabel 1.62	correlaties tussen veranderpatronen	116
1.2.17	Veranderpatronen Gooi en Vechtstreek vs. de rest van Nederland	116
Tabel 1.63	veranderpatronen	116

1.1 Surveymethode

Per middel, en afhankelijk van al dan niet herhaalde deelname, werden in de survey verschillende vragen gesteld met betrekking tot gebruik, setting, redenen en stoppen/minderen. Resultaten zijn daarom gebaseerd op verschillende metingen, die in deze bijlage worden uitgelegd.

1.1.1 Vragenlijsten en metingen

Vragenlijsten voor eerste deelname (n = 209) bevatten 3 metingen voor het gebruik (frequentie en hoeveelheid) van alcohol, tabak en cannabis: de huidige week, de maand ervoor en de pre-corona maand (17 feb 2020 t/m 15 mrt 2020). Bij herhaalde deelname (n = 17) werden geen vragen gesteld over de pre-corona maand en zijn er dus 2 metingen voor deze middelen. Voor het gebruik van medicijnen en andere drugs, gamen en gokken bevatten vragenlijsten voor zowel eerste als herhaalde deelname 2 metingen: de huidige maand en het pre-corona jaar (15 mrt 2019 t/m 15 mrt 2020). Overige vragen – over setting, redenen en stoppen/minderen (zie verderop voor meer uitleg) – werden alleen over de huidige week of maand gesteld en ook niet voor alle middelen. Voor deze onderwerpen bevat elke vragenlijst (van zowel eerste als herhaalde deelname) dus hooguit 1 meting.

	ALCOHOL CANNABIS	TABAK	ANDERE DRUGS	MEDICIJNEN GAMEN GOKKEN
GEBRUIK	HUDIGE WEEK MAAND ERVOOR PRE-CORONA MAAND*	HUDIGE WEEK MAAND ERVOOR PRE-CORONA MAAND*	HUDIGE MAAND PRE-CORONA JAAR	HUDIGE MAAND PRE-CORONA JAAR
SETTING			HUDIGE MAAND	
REDEKENEN	HUDIGE WEEK	HUDIGE WEEK	HUDIGE MAAND	
STOPPEN/MINDEREN	HUDIGE WEEK	HUDIGE WEEK	HUDIGE MAAND	HUDIGE MAAND

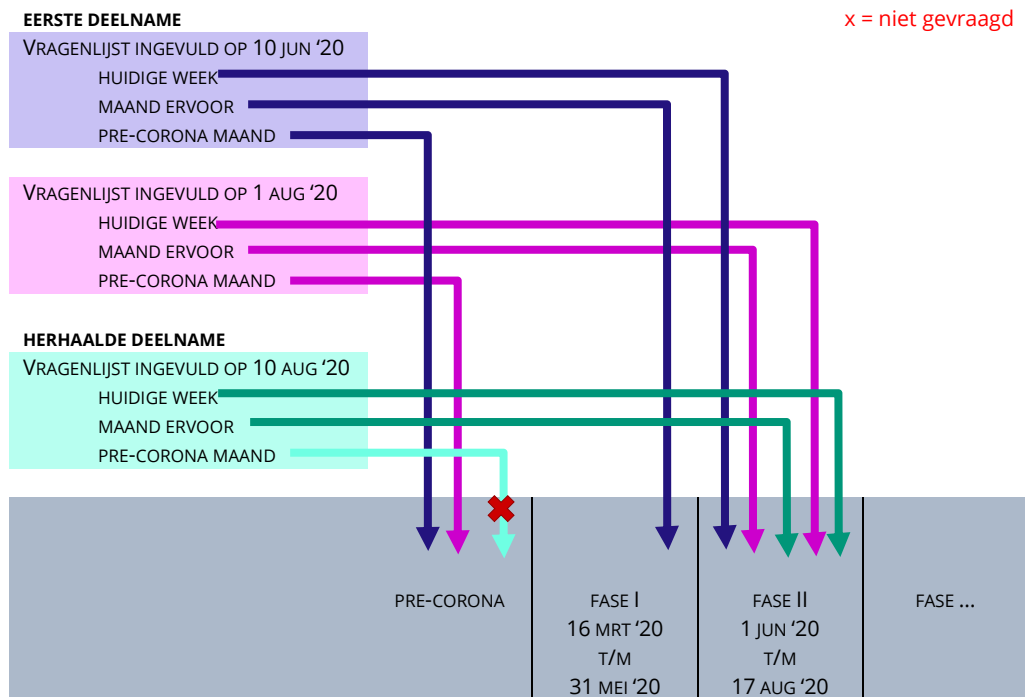
* niet bij herhaalde deelname

Figuur VI.1: Verschillende metingen in vragenlijsten

Verdeling van metingen over fasen

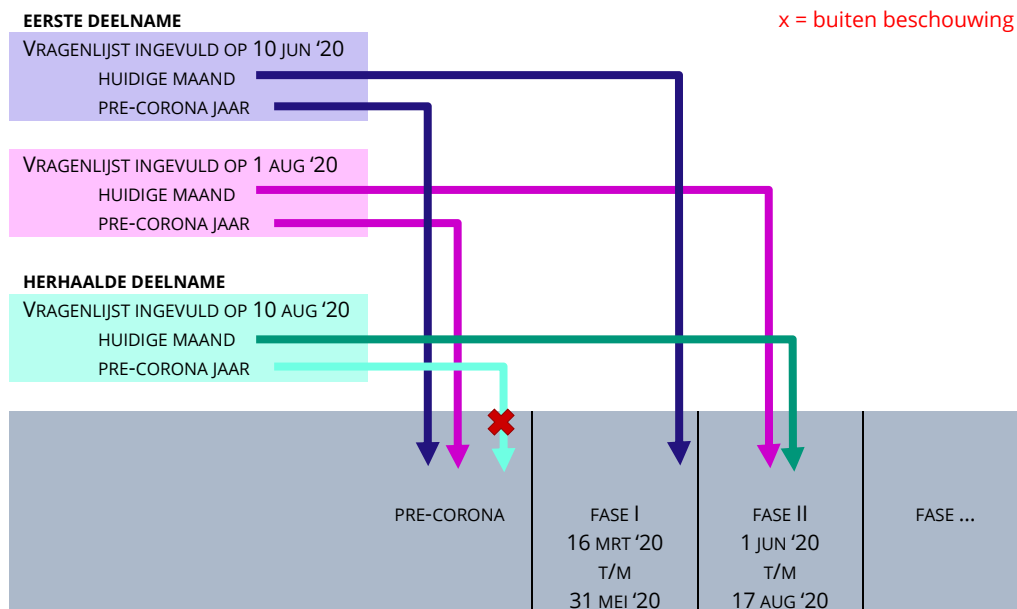
Voor de *Tijlijn* (pag. 34) maken we gebruik van zoveel mogelijk metingen, die wat betreft alcohol, tabak en cannabis volgens de voorbeelden in *Figuur VI.2* worden verdeeld over de verschillende fasen (zie *Fasen* (pag. 34) voor meer uitleg daarover).

Binnen een fase kunnen twee metingen van het gebruik van alcohol, tabak en cannabis van dezelfde persoon vallen omdat zowel de huidige week als de maand ervoor binnen dezelfde fase valt. Wanneer diezelfde deelnemer binnen korte tijd de vragenlijst opnieuw invulde, kan het zelfs gebeuren dat meer dan twee metingen van dezelfde persoon binnen dezelfde fase vallen. Omdat elke meting van deze persoon steeds een iets andere tijdperiode betreft, behandelen we ze als meerdere metingen van verschillende personen.

Figuur VI.2: Voorbeeld verdeling metingen gebruik van alcohol, tabak en cannabis over fasen

Voor medicijnen, andere drugs, gamen en gokken kan bij invullen van de vragenlijst aan het begin van een fase betekenen dat het gebruik in de huidige maand grotendeels in de voorgaande fase viel. Daarom zijn deze metingen ingedeeld op basis van de invuldatum minus twee weken, volgens de voorbeelden in *Figuur VI.3*.

Figuur VI.3: Voorbeeld verdeling metingen gebruik van medicijnen en andere drugs, gamen en gokken over fasen

Ook wat betreft het gebruik van medicijnen en andere drugs, gamen en gokken kan het dus gebeuren dat door herhaalde deelname binnen korte tijd twee metingen van dezelfde persoon binnen dezelfde fase vallen. Bij de meting over de huidige maand zal dat een iets

andere tijdperiode betreffen en nemen we de herhaalde meting mee; bij de meting over het pre-corona jaar gaat het wel om dezelfde periode en laten we de herhaalde meting buiten beschouwing.

Voor de overige vragen (setting, redenen en stoppen/minderen) geldt hetzelfde als hierboven: door herhaalde deelname kunnen twee metingen van dezelfde persoon (maar over een iets andere tijdperiode) binnen dezelfde fase vallen. Er zijn geen pre-corona metingen voor de overige vragen.

Voor alcohol, tabak en cannabis zijn voor de tijdlijn in totaal 661 metingen beschikbaar (3 metingen van 209 eerste deelnames, plus 2 metingen van 17 herhaalde deelnames). Voor medicijnen, andere drugs, gamen en gokken zijn 435 metingen beschikbaar (2x209 + 1x17). En voor de overige vragen (afhankelijk van het middel) maximaal 226 (1x209 + 1x17).

Binnen deze beschikbare metingen wordt echter telkens een selectie gemaakt van mensen die vóór en/of tijdens coronatijd dronken, rookten, blowden, medicijnen of andere drugs gebruikten, gameden of gokten (zie 1.5 Focus op deelnemers die gebruiken, pag. 33). Voor alcohol, bijvoorbeeld, waren er 176 vragenlijsten van eerste deelnames en 16 vragenlijsten van herhaalde deelnames van iemand die op minimaal één van de metingen alcohol dronk. Voor de tijdlijn van alcohol gaat het daarmee om een selectie van 560 metingen. Voor het gebruik van andere genotmiddelen, gamen en gokken vallen de selecties een stuk kleiner uit.

	PRE CORONA	FASE I 16/03 31/05	FASE II 01/06 17/08	FASE III 18/08 13/10	FASE IV 14/10 17/01	TOTAAL
ALCOHOL	176	78	112	72	122	560
TABAK	82	48	68	25	33	256
CANNABIS	73	56	58	18	20	225
MEDICIJNEN	41	5	16	11	14	87
ANDERE DRUGS	60	25	27	3	7	122
GAMEN	95	34	31	9	26	195
GOKKEN	21	5	9	3	5	43

Figuur VI.4: Selectie van metingen voor tijdlijn van gebruik van alcohol, tabak, cannabis, medicijnen, andere drugs, gamen en gokken

Voor **Veranderpatronen** (pag. 44) laten we de tijdlijn los en zoomen we in op hoe het gebruik tijdens coronatijd zich verhoudt tot gebruik vóór coronatijd op individueel niveau. Daarom laten we herhaalde deelnames buiten beschouwing en gebruiken we hiervoor alleen de eerste deelnames, zodat resultaten gebaseerd zijn op unieke individuele deelnemers. Net als bij de tijdlijn wordt daarbinnen telkens een selectie gemaakt van mensen die vóór en/of tijdens coronatijd dronken (176), rookten (82), blowden (73), medicijnen (41) of andere drugs (60) gebruikten, gameden (95) of gokten (21).

1.1.2 Frequentie, hoeveelheid en index

Gebruik van alcohol, tabak en cannabis werd gemeten in frequentie per week en hoeveelheid per dag. Frequentie per week was het aantal dagen van de huidige week (0 t/m 7) en het gemiddeld aantal dagen per week (idem) in de maand ervoor en de pre-corona maand. Hoeveelheid per dag was het gemiddeld aantal glazen/sigaretten/joints per dag, waarbij alleen de dagen waarop werd gerookt/gedronken/geblowd meetelden.⁷⁰ Onwaarschijnlijke antwoorden met zeer grote hoeveelheden per dag zijn gemaximeerd op 80 sigaretten, 20 glazen en 20 joints per dag (ongeveer overeenkomend met het 97,5^e percentiel). De weekhoeveelheid is het product van het aantal gebruiksdagen per week en het aantal glazen/sigaretten/joints per dag.

De tijdlijnen van gebruik, frequentie en hoeveelheid hebben verschillende meeteenheden en kunnen bovendien tegengestelde trends laten zien. Bijvoorbeeld omdat minder mensen alcohol drinken, en tegelijkertijd onder degenen die dat wel doen het aantal dagen per week toeneemt, maar het aantal glazen per dag afneemt, zodat de weekhoeveelheid gelijk blijft. Daarom is ten behoeve van de tijdlijnen een index gemaakt. Deze index is gebaseerd op de gemiddelde weekhoeveelheid per fase, waarbij voor metingen van niet-gebruikers een weekhoeveelheid van 0 glazen/sigaretten/joints wordt gehanteerd, en is voor de pre-coronafase omgerekend naar een referentiewaarde van 100.

Ook de tijdlijnen voor gebruikpercentages van medicijnen en andere drugs, gamen en gokken zijn geïndexeerd (pre-coronafase referentiewaarde = 100).

1.1.3 Veranderpatronen

Op basis van het gebruik van genotmiddelen, gamen en gokken vóór en tijdens coronatijd, worden vijf veranderpatronen onderscheiden:

GESTOPT	deden het vóór coronatijd wel, maar <i>tijdens</i> coronatijd niet ⁷¹
MINDER	deden het <i>tijdens</i> coronatijd minder dan vóór coronatijd
ZELFDE	deden het <i>tijdens</i> coronatijd evenveel als vóór coronatijd
MEER	deden het <i>tijdens</i> coronatijd meer dan vóór coronatijd
GESTART	deden het vóór coronatijd niet, maar <i>tijdens</i> coronatijd wel ⁷²

Figuur VI.5: Vijf veranderpatronen

⁷⁰ Voor tabak naast sigaretten ook shaggies/sigaren/pijpen; voor cannabis naast joints ook pijpjes/chillums (maar geen spacecake, thee, olie, e.d., vandaar dat de term 'blowen' wordt gehanteerd i.p.v. 'gebruiken').

⁷¹ De term 'gestopt' is misschien niet op iedereen van toepassing. Dat iemand bij een specifieke meting tijdens coronatijd niet gebruikte, betekent niet altijd dat die persoon gedurende de héle coronatijd niet gebruikte. Mogelijk gaat het om incidentele gebruikers die dat 'toevallig' op het moment dat ze de vragenlijst invulden even niet hadden gedaan. Ook kunnen mensen hun gebruik tijdelijk onderbroken hebben.

⁷² De term 'gestart' is misschien niet op iedereen van toepassing. Mogelijk gaat het om incidentele gebruikers die dat 'toevallig' voor coronatijd even niet hadden gedaan. Ook kan het gaan om mensen die na een stopperiode opnieuw zijn begonnen.

Mensen die zowel voor als tijdens coronatijd niet dronken, rookten, blowden, medicijnen of andere drugs gebruikten, gameden of gokten, vallen dus buiten deze indeling (zie 1.5 *Focus op deelnemers die gebruiken*, pag. 33).

Bij alcohol, tabak en cannabis worden veranderpatronen onderscheiden op basis van de weekhoeveelheid in de pre-corona maand (vóór) en de huidige week (tijdens).⁷³ Bij medicijnen, andere drugs, gamen en gokken werd niet gevraagd naar frequentie en hoeveelheden, maar konden mensen zelf aangeven of ze de huidige maand (tijdens) meer (of vaker) of minder (of minder vaak) gebruikten dan het pre-corona jaar (vóór).

1.1.4 Setting van gebruik

Bij alcohol, cannabis en andere drugs is de setting van gebruik gevraagd. Vijf settings die werden voorgelegd staan in onderstaand overzicht, met tussen haakjes vetgedrukt de afgekorte termen die in tabellen, figuren en tekst worden gehanteerd.⁷⁴

In m'n eentje (ALLEEN)
In huiselijke kring (met partner of huisgenoten) (HUISELIJKE KRING)
Buitenshuis met een paar vrienden (bijv. park / plein / strand / parkeerplaats) (BUITENSHUIS)
Met of bij vrienden/familie (bijv. visite, borrel, bbq, verjaardag) (VISITE)
Georganiseerd (illegaal) feest of rave met een grote groep (GEORGANISEERD FEEST)

Figuur VI.6: Settings van middelengebruik huidige week/maand

1.1.5 Redenen voor gebruik

Degenen die de huidige week alcohol, tabak of cannabis gebruikten, en degenen die de huidige maand andere drugs gebruikten werd gevraagd naar redenen daarvoor. Van acht voorgelegde redenen konden zij aangeven in hoeverre die op hen van toepassing was. Deze staan weergegeven in onderstaand overzicht (in tabellen, figuren en tekst gehanteerde afgekorte termen vetgedrukt tussen haakjes). Antwoordcategorieën (scores) waren: helemaal mee oneens (-2), mee oneens (-1), neutraal (0), mee eens (+1), helemaal mee eens (+2). Er worden gemiddelde scores gerapporteerd, waarbij een negatief gemiddelde dus weergeeft dat de betreffende reden over het algemeen van weinig belang is.

⁷³ Een paar mensen die drinken (2) en blowen (6) deden dat niet in de pre-corona maand en de huidige week, maar alleen in de maand ervoor. Deze zijn bij de indeling van veranderpatronen buiten beschouwing gelaten.

⁷⁴ Daarnaast werd ook gevraagd naar gebruik in café of club, tijdens vakantie in binnen- of buitenland, bij sportverenigingen of -wedstrijden, en op studentenfeesten of -events. Deze settings worden niet meegenomen omdat de horeca gedurende een deel van de periode van dataverzameling was gesloten en de andere settings pas in de loop van de dataverzameling werden toegevoegd aan de vragenlijst.

Ik gebruikte afgelopen week/maand omdat ik...
... het lekker/leuk/geestverruimend vind (LEKKER)
... sociale momenten dan leuker/gezelliger vind (SOCIAAL)
... een uitlaatklep nodig had nu er weinig andere opties zijn (UITLAATKLEP)
... me minder bezorgd/bang/boos/gestrestst wilde voelen (STRESS)
... me minder eenzaam wilde voelen (EENZAAMHEID)
... het niet kon weerstaan, op een moment waarop ik het eigenlijk niet wilde doen (NIET WEERSTAAN)
... het in huis had gehaald (IN HUIS)
... dat uit gewoonte altijd op die momenten doe (GEWOONTE)

Figuur VI.7: Redenen voor middelengebruik huidige week/maand

1.1.6 Redenen om te stoppen/minderen

Aan mensen die de huidige week minder dronken, rookten of blowden dan de maand ervoor werd tevens gevraagd naar de reden waarom ze waren geminderd of gestopt. Deze vraag werd dus niet gesteld aan iedereen die tijdens coronatijd was gestopt of geminderd, maar alleen aan diegenen die dat recent hadden gedaan. Bij tabak en cannabis is het aantal recente stoppers/minderaars te klein voor zinnige uitspraken (respectievelijk 14 en 19 deelnemers). De antwoorden van degenen die recent waren gestopt of geminderd met alcohol worden wel gepresenteerd, maar zijn misschien niet representatief voor alle stoppers/minderaars in coronatijd.

Daarom wordt dit onderdeel bij alcohol ook in grijs gepresenteerd.

Dit voorbehoud geldt niet voor redenen om te stoppen of minderen met andere drugs; die vraag is wel aan alle stoppers/minderaars in coronatijd voorgelegd.

1.1.7 Willen stoppen of minderen

Tot slot is mensen gevraagd of ze ergens mee zouden willen stoppen of minderen. Deze resultaten gaan alleen over mensen die de huidige week (alcohol, tabak, cannabis) dan wel huidige maand (medicijnen, andere drugs, gamen en gokken) hebben gebruikt.

1.1.8 Analyse

Gehanteerde statistische verschiltoetsen bij vergelijkingen tussen fasen of groepen zijn Chi-kwadraat, Fisher's Exact of McNemar bij percentages en T-test of Anova bij gemiddelden.

<i>n.s.</i>	<i>geen significant verschil</i>
*	< .05
**	< .01
***	< .005
****	< .001
*	< .05
**	< .01

Figuur VI.8: Verschillen (p-waarden)

1.2 Tabellen

1.2.1 Gooise deelnemers

Tabel 1.1 *geslacht en leeftijd*

	TOTAAL (n = 209)
geslacht	
man	52.6%
vrouw	46.9%
anders	0.5%
leeftijd	
16-19 jaar	23.0%
20-29 jaar	16.3%
30-39 jaar	13.4%
40-49 jaar	9.1%
50-59 jaar	18.2%
60+ jaar	20.0%
gemiddeld (sd)	39.9 (19.0)
mediaan	38

Tabel 1.2 *opleiding en werk*

	TOTAAL (n = 209)
opleiding	
nee	64.1%
ja, middelbare school (vmbo, havo, vwo)	11.5%
ja, mbo	7.2%
ja, hbo/universiteit	17.2%
werk	
geen baan of eigen bedrijf (meer)	32.5%
baan of eigen bedrijf, maar het (meeste) werk ligt stil	6.7%
baan of eigen bedrijf en werkt (vooral) vanuit huis	21.1%
baan of eigen bedrijf en werkt (vooral) op locatie	39.7%
dagbesteding⁷⁵	
studie zonder bijbaan	13.4%
studie met bijbaan	22.5%
doorwerken	20.1%
thuiswerken	18.2%
thuiszitten	25.8%

Tabel 1.3 *huishouden*

	TOTAAL (n = 209)
woonsituatie (personen in huishouden)	
ouder(s) (en evt. broers/zussen)	29.2%
partner	40.7%
kind(eren) 0 t/m 17 jaar	15.8%
kind(eren) 18 jaar en ouder	10.0%
huisgenoten	3.8%
anders	1.0%
niemand, woont alleen	21.5%
huishouden⁷⁶	
alleenstaand	21.5%
met ouders	29.2%
met huisgenoten	3.8%
met partner	24.4%
met kinderen	21.1%

⁷⁵ Op basis van opleiding en werk, zie *Dagbesteding* (pag. 31).

⁷⁶ Op basis van personen in huishouden, zie *Huishouden* (pag. 31).

Tabel 1.4 dagbesteding en huishouden – naar leeftijdsgroep

	jongvolwassenen 16-24 jaar (n = 67)	volwassenen 25-49 jaar (n = 62)	ouderen 50+ jaar (n = 80)	p
dagbesteding				
studie zonder bijbaan	37.3%	1.6%	2.5%	****
studie met bijbaan	50.7%	17.7%	2.5%	
doorwerken	9.0%	32.3%	20.0%	
thuiswerken	0%	30.6%	23.8%	
thuiszitten	3.0%	17.7%	51.2%	
huishouden				
alleenstaand	0%	30.6%	32.5%	****
met ouders	88.1%	3.2%	0%	
met huisgenoten	6.0%	6.5%	0%	
met partner	3.0%	22.6%	43.8%	
met kinderen	3.0%	37.1%	23.8%	

1.2.2 Tijdslijn alcohol

Tabel 1.5 metingen per fase

Metingen van mensen die alcohol drinken (huidige week, maand ervoor en/of pre-corona maand) (n = 560)⁷⁷

	PRE CORONA	FASE I	FASE II	FASE III	FASE IV
TOTAAL					
mensen die alcohol drinken	176	78	112	72	122

Tabel 1.6 frequentie en hoeveelheid per fase

Metingen van mensen die alcohol drinken (huidige week, maand ervoor en/of pre-corona maand) (n = 560)

fase	N	gebruik	dagen per week gem. (SD) ⁷⁸	glazen per dag gem. (SD) ⁷⁸	week hoeveelheid gem. (SD) ⁷⁸	index ⁷⁹	p
pre-corona	176	95.5%	3.3 (2.2)	5.0 (4.5)	17.9 (23.0)	100 (17.1)	
fase I	78	91.0%	3.0 (1.9)	4.9 (4.4)	15.7 (20.6)	84 (14.3)	n.s.
fase II	112	91.1%	3.0 (2.0)	4.8 (4.1)	16.0 (19.8)	86 (14.6)	n.s.
fase III	72	91.7%	4.1 (2.1)	5.1 (5.4)	22.8 (31.2)	122 (20.9)	n.s.
fase IV	122	86.9%	4.5 (2.3)	4.3 (3.5)	19.6 (20.0)	100 (17.0)	n.s.

1.2.3 Tijdslijn tabak

Tabel 1.7 metingen per fase

Metingen van mensen die tabak roken (huidige week, maand ervoor en/of pre-corona maand) (n = 256)⁸⁰

	PRE CORONA	FASE I	FASE II	FASE III	FASE IV
TOTAAL					
mensen die tabak roken	82	48	68	25	33

⁷⁷ Zie 1.1.1 Vragenlijsten en metingen (pag. 95) in VI Bijlagen en Fasen (pag. 34) in III Coronasurvey.

⁷⁸ Metingen van mensen die in de betreffende periode niet gebruikten buiten beschouwing gelaten.

⁷⁹ Tussen haakjes de gemiddelde weekhoeveelheid inclusief niet-gebruikers (0 glazen per week) op basis waarvan is geïndexeerd. P-waarden hebben betrekking op verschillen in deze weekhoeveelheden ten opzichte van de voorgaande fase.

⁸⁰ Zie 1.1.1 Vragenlijsten en metingen (pag. 95) in VI Bijlagen en Fasen (pag. 34) in III Coronasurvey.

Tabel 1.8 frequentie en hoeveelheid per fase

Metingen van mensen die tabak roken (huidige week, maand ervoor en/of pre-corona maand) (n = 256)

fase	N	gebruik	dagen	sigaretten	week	index	p
			per week 81 gem. (SD)	per dag 81 gem. (SD)	hoeveelheid 81 gem. (SD)		
pre-corona	82	93.9%	5.5 (2.3)	14.4 (17.1)	94.7 (123.0)	100 (88.9)	
fase I	48	91.7%	6.1 (1.7)	14.1 (14.8)	94.3 (105.9)	97 (86.5)	n.s.
fase II	68	91.2%	5.7 (2.1)	13.0 (15.7)	84.9 (112.7)	87 (77.4)	n.s.
fase III	25	96.0%	4.6 (2.6)	13.2 (13.7)	86.2 (100.7)	93 (82.8)	n.s.
fase IV	33	84.8%	5.6 (2.5)	18.6 (14.3)	127.3 (103.3)	121 (108.0)	n.s.

1.2.4 Tijdljn cannabis

Tabel 1.9 metingen per fase

Metingen van mensen die cannabis blowen (huidige week, maand ervoor en/of pre-corona maand) (n = 225)⁸³

TOTAAL	PRE				
	CORONA	FASE I	FASE II	FASE III	FASE IV
mensen die cannabis blowen	73	56	58	18	20

Tabel 1.10 frequentie en hoeveelheid per fase

Metingen van mensen die cannabis blowen (huidige week, maand ervoor en/of pre-corona maand) (n = 225)

fase	N	gebruik	dagen	joints	week	index	p
			per week 84 gem. (SD)	per dag 78 gem. (SD)	hoeveelheid 78 gem. (SD)		
pre-corona	73	86.3%	3.9 (2.4)	3.3 (4.1)	17.5 (30.3)	100 (15.1)	
fase I	56	89.3%	4.5 (2.3)	3.7 (4.3)	19.9 (25.4)	118 (17.8)	n.s.
fase II	58	79.3%	4.8 (2.4)	3.5 (3.4)	20.5 (25.5)	108 (16.3)	n.s.
fase III	18	77.8%	4.0 (2.6)	3.1 (3.3)	16.4 (24.4)	85 (12.8)	n.s.
fase IV	20	75.0%	4.3 (2.4)	4.4 (6.4)	26.5 (46.9)	132 (19.9)	n.s.

1.2.5 Tijdljn medicijnen

Tabel 1.11 metingen per fase

Metingen van mensen die medicijnen gebruiken (huidige maand en/of pre-corona jaar) (n = 87)⁸⁶

TOTAAL	PRE				
	CORONA	FASE I	FASE II	FASE III	FASE IV
mensen die medicijnen gebruiken	41	5	16	11	14

⁸¹ Metingen van mensen die in de betreffende periode niet gebruikten buiten beschouwing gelaten.

⁸² Tussen haakjes de gemiddelde weekhoeveelheid inclusief niet-gebruikers (0 sigaretten per week) op basis waarvan is geïndexeerd. P-waarden hebben betrekking op verschillen in deze weekhoeveelheden ten opzichte van de voorgaande fase.

⁸³ Zie 1.1.1 Vragenlijsten en metingen (pag. 95) in VI Bijlagen en Fasen (pag. 34) in III Coronasurvey.

⁸⁴ Metingen van mensen die in de betreffende periode niet gebruikten buiten beschouwing gelaten.

⁸⁵ Tussen haakjes de gemiddelde weekhoeveelheid inclusief niet-gebruikers (0 glazen per week) op basis waarvan is geïndexeerd. P-waarden hebben betrekking op verschillen in deze weekhoeveelheden ten opzichte van de voorgaande fase.

⁸⁶ Medicijnen = Slaap- of kalmeringsmiddelen (bijv. Valium, Seresta), zware pijnstillers (bijv. Oxycodon, Fentanyl, Tramadol) en/of antidepressiva (bijv. Prozac, Seroxat) al dan niet op recept. Zie 1.1.1 Vragenlijsten en metingen (pag. 95) in VI Bijlagen en Fasen (pag. 34) in III Coronasurvey.

1.2.6 Tijdelijk andere drugs

Tabel 1.12 metingen per fase

Metingen van mensen die andere drugs gebruiken (huidige maand en/of pre-corona jaar) (n = 122)⁸⁷

	PRE				
	CORONA	FASE I	FASE II	FASE III	FASE IV
TOTAAL					
mensen die andere drugs gebruiken	60	25	27	3	7

Tabel 1.13 type andere drugs per fase

Metingen van mensen die andere drugs gebruiken (huidige maand en/of pre-corona jaar) (n = 112)⁸⁸

	N	ecstasy/MDMA	amfetamine	cocaïne	lachgas	
fase						
pre-corona	60	100 (61.7%)	100 (25.0%)	100 (45.0%)	100 (40.0%)	
fase I	25	52 (32.0%)	16 (4.0%)	62 (28.0%)	50 (20.0%)	
fase II	27	60 (37.0%)	89 (22.2%)	82 (37.0%)	56 (22.2%)	
fase						
	N	ketamine	LSD	paddo's/truffels	GHB	
pre-corona	60	100 (23.3%)	100 (5.0%)	100 (15.0%)	100 (13.3%)	
fase I	25	52 (12.0%)	80 (4.0%)	80 (12.0%)	30 (4.0%)	
fase II	27	79 (18.5%)	222 (11.1%)	99 (14.8%)	83 (11.1%)	
fase						
	N	2-cb	3-MMC/4-MMC	overig	⁸⁹ totaal	p
pre-corona	60	100 (25.0%)	100 (10.0%)	100 (8.3%)	100 (95.0%)	
fase I	25	144 (36.0%)	0 (0%)	48 (4.0%)	72 (68.0%)	*
fase II	27	30 (7.4%)	111 (11.1%)	89 (7.4%)	74 (70.4%)	n.s.

1.2.7 Tijdelijk gamen en gokken

Tabel 1.14 metingen per fase

Metingen van mensen die gamen/gokken (huidige maand en/of pre-corona jaar) (n = 195/43)⁹⁰

	PRE				
	CORONA	FASE I	FASE II	FASE III	FASE IV
GAMEN					
mensen die gamen	95	34	31	9	26
GOKKEN					
mensen die gokken	21	5	9	3	5

Tabel 1.15 gamen per fase

Metingen van mensen die gamen (huidige maand en/of pre-corona jaar) (n = 195)⁹¹

	N	gamen	p
fase			
pre-corona	95	100 (88.4%)	
fase I	34	110 (97.1%)	n.s.
fase II	31	110 (96.8%)	n.s.
fase III	9	101 (88.9%)	n.s.
fase IV	26	113 (100%)	n.s.

⁸⁷ Ecstasy/MDMA, amfetamine, cocaïne, ketamine, lachgas, 2C-B, LSD, paddo's/truffels, GHB, 3-MMC/4-MMC en/of overige drugs (niet zijnde tabak, alcohol, cannabis of medicijnen). Zie 1.1.1 Vragenlijsten en metingen (pag. 95) in VI Bijlagen en Fasen (pag. 34) in III Coronasurvey.

⁸⁸ Geïndexeerd (gebruikspercentages tussen haakjes). Fase III en IV buiten beschouwing.

⁸⁹ Eén of meer van voorgaande typen andere drugs. P-waarden hebben betrekking op verschillen in deze percentages ten opzichte van de voorgaande fase.

⁹⁰ Zie 1.1.1 Vragenlijsten en metingen (pag. 95) in VI Bijlagen en Fasen (pag. 34) in III Coronasurvey.

⁹¹ Geïndexeerd (gebruikspercentages tussen haakjes). P-waarden hebben betrekking op verschillen in percentages gamen en gokken (totaal) ten opzichte van de voorgaande fase.

1.2.8 Tijdelijk Gooi en Vechtstreek vs. de rest van Nederland

Tabel 1.16 index per fase

Metingen van mensen die gebruiken⁹²

	PRE CORONA	FASE I	FASE II	FASE III	FASE IV
ALCOHOL					
Gooi en	100	84	86	122	100
Vechtstreek	(17.1;176)	(14.0;78)	(14.6;112)	(21.0;72)	(17.0;122)
rest van Nederland	(15;6.173)	(13.9;5.236)	(15.3;4.247)	(15.8;1.685)	(14.9;2.312)
TABAK					
Gooi en	100	97	87	93	121
Vechtstreek	(88.9;82)	(86.0;48)	(77.4;68)	(83.0;25)	(108.0;33)
rest van Nederland	(68;3.748)	(65.3;3.353)	(65.6;2.713)	(66.9;925)	(72.3;1.005)
CANNABIS					
Gooi en	100	118	108	85	132
Vechtstreek	(15.1;73)	(18;56)	(16.3;58)	(13.0;18)	(20.0;20)
rest van Nederland	(15.0;3.368)	(15.8;3.126)	(16.8;2.554)	(19.1;770)	(14.9;760)
ANDERE DRUGS					
Gooi en	100	72	74		
Vechtstreek	(95.0%;60)	(68.0%;25)	(70.4%;27)		
rest van Nederland	(93.1%;3.407)	(67.3%;2.225)	(77.3%;836)		
GAMEN					
Gooi en	100	110	109	101	113
Vechtstreek	(88.4%;95)	(97.1%;34)	(96.8%;31)	(88.9%;9)	(100%;26)
rest van Nederland	(89.7%;3.291)	(96.4%;2.064)	(93.4%;748)	(95.1%;247)	(94.4%;482)

1.2.9 Veranderpatronen alcohol

Tabel 1.17 frequentie en hoeveelheid huidige week en pre-corona

Selectie van mensen die alcohol drinken (huidige week, maand ervoor en/of pre-corona maand) (n = 176)⁹³

	huidige week	pre-corona maand	p
drinken			
percentage	73.2%	80.4%	**
(n)	(153)	(168)	
dagen per week⁹⁴			
gemiddeld (sd)	3.7 (2.3)	3.3 (2.2)	n.s.
mediaan	3	2	
aantal glazen per dag⁹⁴			
gemiddeld (sd)	4.8 (4.2)	5.0 (4.5)	n.s.
mediaan	4	3	
aantal glazen per week⁹⁴			
gemiddeld (sd)	19.0 (23.7)	17.9 (23.0)	n.s.
mediaan	12	11	
overmatig drinken⁹⁵			
in periode	32.0%	29.1%	n.s.

⁹² Zie 1.1.1 Vragenlijsten en metingen (pag. 95) in VI Bijlagen en Fasen (pag. 34) in III Coronasurvey. Tussen haakjes (1) de gemiddelde weekhoeveelheid inclusief niet-gebruikers (0 glazen/sigaretten/joints per week) voor alcohol, tabak en cannabis, en percentages voor andere drugs en gamen op basis waarvan is geïndexeerd, en (2) aantal metingen. Medicijnen en gokken, en fasen III en IV voor andere drugs buiten beschouwing gelaten wegens beperkt aantal metingen voor Gooi en Vechtstreek.

⁹³ Zie 1.1.1 Vragenlijsten en metingen (pag. 95) in VI Bijlagen. Gepaarde verschiltoetsen.

⁹⁴ Degenen die in de betreffende periode niet dronken buiten beschouwing gelaten.

⁹⁵ Meer dan 14 (vrouwen) of 21 (mannen) glazen alcohol per week.

Tabel 1.18 veranderpatronen – naar geslacht en leeftijdsgroep

Selectie van mensen die alcohol drinken (huidige week, maand ervoor en/of pre-corona maand) (n = 176)

	TOTAAL (n = 176)	man (n = 95)	vrouw (n = 80)	p	16-25 jaar (n = 64)	25-49 jaar (n = 52)	50+ jaar (n = 60)	p
patroon ⁹⁶								
gestopt	12.1%	12.8%	11.4%	n.s.	14.1%	6.0%	15.0%	n.s.
minder	24.1%	25.5%	21.5%		28.1%	24.0%	20.0%	
zelfde	24.7%	23.4%	26.6%		18.8%	24.0%	31.7%	
meer	35.6%	34.0%	38.0%		35.9%	42.0%	30.0%	
gestart	3.4%	4.3%	2.5%		3.1%	4.0%	3.3%	

Tabel 1.19 gebruik huidige week en pre-corona – naar veranderpatroon

Selectie van mensen die alcohol drinken (huidige week, maand ervoor en/of pre-corona maand) (n = 176)

	gestopt (n = 21)	minder (n = 42)	zelfde (n = 43)	meer (n = 62)	gestart (n = 6)
gem. huidige week (sd)					
dagen per week	n.v.t.	2.4 (1.7)	4.0 (2.4)	4.6 (2)	2.0 (2.0)
glazen per dag		3.9 (3.2)	4.6 (4.4)	5.7 (4.7)	2.8 (2.3)
glazen per week		10.3 (14.1)	20.1 (26.1)	25.5 (26.1)	5.2 (4.5)
overmatig drinken		12.2%	34.9%	58.1%	0%
gem. pre-corona (sd)					
dagen per week	1.7 (1.1)	4.1 (2.0)	3.9 (2.5)	2.9 (1.9)	n.v.t.
glazen per dag	3.7 (3.7)	7.4 (5.3)	4.6 (4.3)	4.1 (3.8)	
glazen per week	7.0 (9.9)	31.5 (30.3)	20.1 (26.1)	10.7 (10.1)	
overmatig drinken	9.5%	51.2%	34.9%	21.0%	
verschil weekhoeveelheid					
1 of 2 glazen	47.6%	9.5%	n.v.t.	16.1%	50.0%
3 tot 10 glazen	28.6%	33.3%		41.9%	33.3%
10 tot 20 glazen	14.3%	21.4%		21.0%	16.7%
20 glazen of meer	9.5%	35.7%		21.0%	

Tabel 1.20 setting van gebruik huidige week – naar veranderpatroon

Selectie van mensen die de huidige week alcohol dronken (n = 153)

	TOTAAL (n = 153)	gestopt (n = 21)	minder (n = 42)	zelfde (n = 43)	meer (n = 62)	gestart (n = 6)	p
setting ⁹⁸							
alleen	36.6%	n.v.t.	33.3%	39.5%	38.7%	16.7%	n.s.
huiselijke kring	49.7%		50.0%	48.8%	53.2%	16.7%	n.s.
buitenshuis	24.2%		21.4%	20.9%	27.4%	33.3%	n.s.
visite	44.4%		38.1%	41.9%	51.6%	33.3%	n.s.
georganiseerd feest	8.5%		4.8%	4.7%	14.5%	0%	n.s.

Tabel 1.21 redenen voor gebruik huidige week – naar veranderpatroon

Selectie van mensen die de huidige week alcohol dronken (n = 153)

	TOTAAL (n = 153)	gestopt (n = 21)	minder (n = 42)	zelfde (n = 43)	meer (n = 62)	gestart (n = 6)	p
reden ⁹⁹							
lekker	0.7 (1.2)	n.v.t.	0.5 (1.4)	0.7 (0.9)	1.0 (1.0)	-0.5 (1.8)	*
sociaal	0.6 (1.2)		0.8 (1.0)	0.3 (1.2)	0.8 (1.1)	-0.5 (1.6)	*
uitlaatklep	-0.5 (1.3)		-0.5 (1.2)	-0.7 (1.2)	-0.3 (1.5)	-1.7 (0.8)	n.s.
stress	-0.7 (1.3)		-0.5 (1.2)	-0.9 (1.2)	-0.6 (1.4)	-1.5 (1.2)	n.s.
eenzaamheid	-1.0 (1.2)		-0.9 (1.2)	-1.0 (1.2)	-1.0 (1.3)	-2.0 (0.0)	n.s.
niet weerstaan	-1.0 (1.2)		-1.0 (1.2)	-1.0 (1.1)	-0.9 (1.3)	-2.0 (0.0)	n.s.
in huis	-0.5 (1.3)		-0.4 (1.3)	-0.8 (1.2)	-0.4 (1.4)	-1.5 (1.2)	n.s.
gewoonte	-0.0 (1.3)		0.1 (1.4)	0.1 (1.3)	0.0 (1.3)	-2.0 (0.0)	n.s.

⁹⁶ Zie 1.1.3 Veranderpatronen (pag. 98) in VI Bijlagen.⁹⁷ Wegens klein aantal bij verschiltoetsen buiten beschouwing gelaten.⁹⁸ Afgekorte termen, zie 1.1.4 Setting van gebruik (pag. 99) in VI Bijlagen.⁹⁹ Afgekorte termen, zie 1.1.5 Redenen voor gebruik (pag. 99) in VI Bijlagen. Gemiddelde (sd) score op een Likert-schaal: helemaal mee oneens (-2), mee oneens (-1), neutraal (0), mee eens (+1), helemaal mee eens (+2).

Tabel 1.22 redenen voor gestopt/geminderd gebruik

Selectie van mensen die de huidige week waren gestopt/geminderd met alcohol drinken (n = 42)¹⁰⁰

	TOTAAL (n = 42)
reden gestopt of minder drinken huidige week t.o.v. maand ervoor	
ik ben gestopt met drinken	7.1%
ik drink af en toe; toevallig afgelopen week niet	9.5%
het is beter voor mijn gemoedstoestand	16.7%
het is beter voor mijn gezondheid/fitheid	38.1%
ik had minder vrije tijd	11.9%
ik had minder sociale gelegenheden (uitgaan, afspraken, visites, feestjes, enz.)	33.3%
ik was minder vaak alleen thuis	2.4%
iemand in mijn omgeving heeft daarom gevraagd	2.4%
ik was ziek / voelde me niet lekker	7.1%
anders	7.1%

Tabel 1.23 willen stoppen of minderen – naar veranderpatroon

Selectie van mensen die de huidige week alcohol dronken (n = 153)

	TOTAAL (n = 153)	gestopt (n = 21)	minder (n = 42)	zelfde (n = 43)	meer (n = 62)	⁹⁷ gestart (n = 6)	p
stoppen/minderen							
nee	49.0%	n.v.t.	47.6%	60.5%	38.7%	83.3%	****
misschien later	20.3%		16.7%	20.9%	24.2%	0%	
ja, minderen	26.8%		28.6%	14.0%	35.5%	16.7%	
ja, stoppen	3.9%		7.1%	4.7%	1.6%	0%	

1.2.10 Veranderpatronen tabak

Tabel 1.24 frequentie en hoeveelheid huidige week en pre-corona

Selectie van mensen die tabak roken (huidige week, maand ervoor en/of pre-corona maand) (n = 82)¹⁰¹

	huidige week	pre-corona maand	p
roken			
percentage	92.7%	93.9%	n.s.
(n)	(76)	(77)	
dagen per week ¹⁰²			
gemiddeld (sd)	5.5 (2.3)	5.5 (2.3)	n.s.
mediaan	7	7	
aantal sigaretten per dag ¹⁰²			
gemiddeld (sd)	13.0 (13.6)	14.4 (17.1)	n.s.
mediaan	9	8	
aantal sigaretten per week ¹⁰²			
gemiddeld (sd)	85.5 (98.2)	94.7 (123.0)	n.s.
mediaan	50	56	

Tabel 1.25 veranderpatronen – naar geslacht en leeftijdsgroep

Selectie van mensen die tabak roken (huidige week, maand ervoor en/of pre-corona maand) (n = 82)

	TOTAAL (n = 82)	man (n = 48)	vrouw (n = 33)	p	16-24 jaar (n = 45)	25-49 jaar (n = 20)	50+ jaar (n = 17)	p
patroon ¹⁰³								
gestopt	7.3%	8.3%	6.1%	n.s.	4.4%	5.0%	17.6%	n.s.
minder	23.2%	25.0%	21.2%		31.1%	15.0%	11.8%	
zelfde	39.0%	35.4%	45.5%		31.1%	50.0%	47.1%	
meer	24.4%	27.1%	18.2%		28.9%	30.0%	5.9%	
gestart	6.1%	4.2%	9.1%		4.4%	0%	17.6%	

¹⁰⁰ Zie 1.1.6 Redenen om te stoppen/minderen (pag. 100) in VI Bijlagen.¹⁰¹ Zie 1.1.1 Vragenlijsten en metingen (pag. 95) in VI Bijlagen. Gepaarde verschiltoetsen.¹⁰² Degenen die in de betreffende periode niet rookten buiten beschouwing gelaten.¹⁰³ Zie 1.1.3 Veranderpatronen (pag. 98) in VI Bijlagen.

Tabel 1.26 gebruik huidige week en pre-corona – naar veranderpatroon

Selectie van mensen die tabak roken (huidige week, maand ervoor en/of pre-corona maand) (n = 82)

	gestopt (n = 6)	minder (n = 19)	zelfde (n = 32)	meer (n = 20)	¹⁰⁴ gestart (n = 5)
gem. huidige week (sd)					
dagen per week	n.v.t.	4.8 (2.6)	5.9 (2.3)	5.8 (1.9)	
sigaretten per dag		8.9 (13.0)	15.8 (14.8)	11.9 (10.8)	
sigaretten per week		56.3 (93.5)	106.2 (106.7)	77.3 (78.9)	
gem. pre-corona (sd)					
dagen per week	5.0 (2.8)	5.8 (2.1)	5.9 (2.3)	4.7 (2.3)	n.v.t.
sigaretten per dag	9.5 (9.3)	19.8 (26.0)	15.8 (14.8)	8.3 (8.9)	
sigaretten per week	63.0 (67.3)	132.1 (185)	106.2 (106.7)	50.4 (66.0)	
verschil weekhoeveelheid					
1 of 2 sigaretten	33.3%	10.5%	n.v.t.	15.0%	
3 tot 10 sigaretten	0%	15.8%		10.0%	
10 tot 20 sigaretten	0%	15.8%		15.0%	
20 sigaretten of meer	66.7%	57.9%		60.0%	

Tabel 1.27 redenen voor gebruik huidige week – naar veranderpatroon

Selectie van mensen die de huidige week tabak rookten (n = 76)

	TOTAAL (n = 76)	gestopt (n = 6)	minder (n = 19)	zelfde (n = 32)	meer (n = 20)	¹⁰⁵ gestart (n = 5)	p
reden¹⁰⁶							
lekker	0.3 (1.2)	n.v.t.	0.3 (1.1)	0.4 (1.3)	0.4 (1.0)		n.s.
sociaal	0.4 (1.1)		0.7 (1.1)	0.0 (1.2)	0.6 (1.0)		***
uitlaatklep	-0.0 (1.3)		0.1 (1.3)	-0.3 (1.3)	0.3 (1.2)		*
stress	-0.1 (1.4)		-0.1 (1.4)	-0.3 (1.4)	0.1 (1.2)		n.s.
eenzaamheid	-0.8 (1.2)		-1.0 (1.2)	-0.7 (1.2)	-0.6 (1.2)		n.s.
niet weerstaan	-0.2 (1.3)		-0.2 (1.4)	-0.2 (1.4)	-0.1 (1.3)		n.s.
in huis	0.1 (1.3)		-0.1 (1.3)	0.1 (1.3)	0.3 (1.1)		n.s.
gewoonte	0.5 (1.3)		0.7 (1.2)	0.8 (1.2)	0.4 (1.1)		****

Tabel 1.28 willen stoppen of minderen – naar veranderpatroon

Selectie van mensen die de huidige week tabak rookten (n = 76)

	TOTAAL (n = 76)	gestopt (n = 6)	minder (n = 19)	zelfde (n = 32)	meer (n = 20)	¹⁰⁵ gestart (n = 5)	p
stoppen/minderen							
nee	7.9%	n.v.t.	15.8%	3.1%	5.0%		n.s.
misschien later	36.8%		31.6%	34.4%	35.0%		
ja, minderen	31.6%		36.8%	31.3%	35.0%		
ja, stoppen	23.7%		15.8%	31.3%	25.0%		

¹⁰⁴ Wegens beperkt aantal buiten beschouwing gelaten.¹⁰⁵ Wegens beperkt aantal buiten beschouwing gelaten.¹⁰⁶ Afgekorte termen, zie 1.1.5 Redenen voor gebruik (pag. 99) in VI Bijlagen. Gemiddelde (sd) score op een Likert-schaal: helemaal mee oneens (-2), mee oneens (-1), neutraal (0), mee eens (+1), helemaal mee eens (+2).

1.2.11 Veranderpatronen cannabis

Tabel 1.29 frequentie en hoeveelheid huidige week en pre-corona

Selectie van mensen die cannabis blowen (huidige week, maand ervoor en/of pre-corona maand) (n = 73)¹⁰⁷

	huidige week	pre-corona maand	p
blowen			
percentage	72.6%	86.3%	*
(n)	(53)	(63)	
dagen per week¹⁰⁸			
gemiddeld (sd)	4.6 (2.4)	3.9 (2.4)	n.s.
mediaan	5	3	
aantal joints per dag¹⁰⁸			
gemiddeld (sd)	3.7 (4.1)	3.3 (4.1)	n.s.
mediaan	3	2	
aantal joints per week¹⁰⁸			
gemiddeld (sd)	21.2 (30.0)	17.5 (30.3)	n.s.
mediaan	12	6	

Tabel 1.30 veranderpatronen – naar geslacht en leeftijdsgroep

Selectie van mensen die cannabis blowen (huidige week, maand ervoor en/of pre-corona maand) (n = 73)

	TOTAAL (n = 73)	man (n = 55)	vrouw (n = 17)	p	16-24 jaar (n = 57)	25-49 jaar ¹⁰⁹ (n = 14)	50+ jaar ¹⁰⁹ (n = 2)	p
patroon¹¹⁰								
gestopt	20.9%	18.9%	23.1%	n.s.	24.1%	8.3%		****
minder	19.4%	18.9%	23.1%		22.2%	0%		
zelfde	22.4%	22.6%	23.1%		13.0%	66.7%		
meer	31.3%	34.0%	23.1%		37.0%	8.3%		
gestart	6.0%	5.7%	7.7%		3.7%	16.7%		

Tabel 1.31 gebruik huidige week en pre-corona – naar veranderpatroon

Selectie van mensen die cannabis blowen (huidige week, maand ervoor en/of pre-corona maand) (n = 73)

	gestopt (n = 14)	minder (n = 13)	zelfde (n = 15)	meer (n = 21)	gestart ¹¹¹ (n = 4)
gem. huidige week (sd)					
dagen per week	n.v.t.	3.4 (2)	4.9 (2.9)	5.2 (1.9)	
joints per dag		2.2 (1.5)	4.7 (6.4)	4.2 (3.1)	
joints per week		8.2 (7.6)	30.5 (46.1)	25 (22.8)	
gem. pre-corona (sd)					
dagen per week	2.6 (2.1)	4.8 (1.8)	4.9 (2.9)	3.4 (2.2)	n.v.t.
joints per dag	1.5 (0.8)	4.7 (5.1)	4.7 (6.4)	2.6 (1.6)	
joints per week	5.1 (7)	27.1 (37.2)	30.5 (46.1)	10.4 (12.2)	

¹⁰⁷ Zie 1.1.1 Vragenlijsten en metingen (pag. 95) in VI Bijlagen. Gepaarde verschiltoetsen.

¹⁰⁸ Degenen die in de betreffende periode niet blowden buiten beschouwing gelaten.

¹⁰⁹ Wegens beperkt aantal buiten beschouwing gelaten.

¹¹⁰ Zie 1.1.3 Veranderpatronen (pag. 98) in VI Bijlagen.

¹¹¹ Wegens beperkt aantal buiten beschouwing gelaten.

Tabel 1.32 *setting van gebruik huidige week – naar veranderpatroon*

Selectie van mensen die de huidige week cannabis blowden (n = 53)

	TOTAAL (n = 53)	gestopt (n = 14)	minder (n = 13)	zelfde (n = 15)	meer (n = 21)	¹¹² gestart (n = 4)	p
setting¹¹³							
alleen	56.6%	n.v.t.	53.8%	66.7%	52.4%		n.s.
huiselijke kring	28.3%		15.4%	46.7%	23.8%		n.s.
buitenshuis	67.9%		76.9%	46.7%	90.5%		*
visite	47.2%		38.5%	46.7%	47.6%		n.s.
georganiseerd feest	18.9%		23.1%	20.0%	19.0%		n.s.

Tabel 1.33 *redenen voor gebruik huidige week – naar veranderpatroon*

Selectie van mensen die de huidige week cannabis blowden (n = 53)

	TOTAAL (n = 53)	gestopt (n = 14)	minder (n = 13)	zelfde (n = 15)	meer (n = 21)	¹¹² gestart (n = 4)	p
reden¹¹⁴							
lekker	1.6 (0.5)	n.v.t.	1.6 (0.5)	1.6 (0.5)	1.7 (0.5)		n.s.
sociaal	0.8 (1.1)		1.2 (1.1)	0.8 (0.9)	0.8 (1.2)		n.s.
uitlaatklep	0.5 (1.2)		0.7 (0.9)	0.3 (1.5)	0.3 (1.1)		n.s.
stress	-0.2 (1.5)		-0.2 (1.7)	-0.1 (1.6)	-0.3 (1.5)		n.s.
eenzaamheid	-0.9 (1.2)		-0.7 (1.5)	-0.6 (1.2)	-1.1 (1.1)		n.s.
niet weerstaan	-0.7 (1.3)		-0.8 (1.3)	-0.5 (1.6)	-0.9 (1.2)		n.s.
in huis	0.1 (1.4)		0.3 (1.6)	0.2 (1.1)	-0.0 (1.3)		n.s.
gewoonte	0.2 (1.3)		0.0 (1.6)	0.4 (1.1)	0.4 (1.3)		n.s.

Tabel 1.34 *willen stoppen of minderen – naar veranderpatroon*

Selectie van mensen die de huidige week cannabis blowden (n = 53)

	TOTAAL (n = 53)	gestopt (n = 14)	minder (n = 13)	zelfde (n = 15)	meer (n = 21)	¹¹² gestart (n = 4)	p
stoppen/minderen							
nee	34.0%	n.v.t.	30.8%	40.0%	28.6%		*
misschien later	43.4%		23.1%	33.3%	66.7%		
ja, minderen	15.1%		23.1%	26.7%	4.8%		
ja, stoppen	7.5%		23.1%	0%	0%		

1.2.12 Veranderpatronen medicijnen

Tabel 1.35 *medicijnen huidige maand en pre-corona*Selectie van mensen die medicijnen gebruiken (huidige maand en/of pre-corona jaar) (n = 41)¹¹⁵

	huidige maand	pre-corona jaar	p
medicijnen			
slaapmiddelen	68.3%	53.7%	n.s.
zware pijnstillers	22.0%	19.5%	n.s.
antidepressiva	26.8%	24.4%	n.s.
TOTAAL	87.8%	80.5%	n.s.
(n)	(36)	(33)	
aantal typen medicijnen¹¹⁶			
gemiddeld (sd)	1.3 (0.5)	1.2 (0.5)	n.s.
mediaan	1	1	

¹¹² Wegens beperkt aantal buiten beschouwing gelaten.¹¹³ Afgekorte termen, zie 1.1.4 *Setting van gebruik* (pag. 99) in VI Bijlagen.¹¹⁴ Afgekorte termen, zie 1.1.5 *Redenen voor gebruik* (pag. 99) in VI Bijlagen. Gemiddelde (sd) score op een Likert-schaal: helemaal mee oneens (-2), mee oneens (-1), neutraal (0), mee eens (+1), helemaal mee eens (+2).¹¹⁵ Medicijnen = Slaap- of kalmeringsmiddelen (bijv. Valium, Seresta), zware pijnstillers (bijv. Oxycodon, Fentanyl, Tramadol) en/of antidepressiva (bijv. Prozac, Seroxat) al dan niet op recept. Zie 1.1.1 *Vragenlijsten en metingen* (pag. 95) in VI Bijlagen. Gepaarde verschiltoetsen.¹¹⁶ Degenen die in de betreffende periode niet gebruikten buiten beschouwing gelaten.

Tabel 1.36 *willen stoppen of minderen*

Selectie van mensen die de huidige week medicijnen gebruikten (n = 41)

	TOTAAL (n = 41)
stoppen/minderen	
nee	50.0%
misschien later	36.1%
ja, minderen	2.8%
ja, stoppen	11.1%

1.2.13 Veranderpatronen andere drugs

Tabel 1.37 *andere drugs huidige maand en pre-corona*Selectie van mensen die andere drugs gebruiken (huidige maand en/of pre-corona jaar) (n = 60)¹¹⁷

	huidige maand	pre-corona jaar	p
andere drugs			
ecstasy/MDMA	31.7%	61.7%	***
amfetamine	11.7%	25.0%	n.s.
cocaïne	31.7%	45.0%	n.s.
lachgas	20.0%	40.0%	**
ketamine	15.0%	23.3%	n.s.
LSD	5.0%	5.0%	n.s.
paddo's/truffels	13.3%	15.0%	n.s.
GHB	10.0%	13.3%	n.s.
2C-B	16.7%	25.0%	n.s.
3-MMC/4-MMC	6.7%	10.0%	n.s.
overig ¹¹⁸	6.7%	8.3%	n.s.
TOTAAL	70.0%	95.0%	***
(n)	(42)	(57)	
aantal soorten andere drugs ¹¹⁹			
gemiddeld (sd)	2.4 (1.7)	2.9 (1.9)	**
mediaan	2	2	

Tabel 1.38 *veranderpatronen – naar geslacht en leeftijdsgroep*

Selectie van mensen die andere drugs gebruiken (huidige maand en/of pre-corona jaar) (n = 60)

	TOTAAL (n = 60)	man (n = 40)	vrouw (n = 19)	p	16-24 jaar (n = 37)	25-49 jaar (n = 19)	¹²⁰ 50+ jaar (n = 4)	p
patroon ¹²¹								
gestopt	30.0%	27.5%	31.6%	n.s.	35.1%	26.3%		n.s.
minder	20.0%	22.5%	15.8%		16.2%	26.3%		
zelfde	28.3%	27.5%	31.6%		24.3%	26.3%		
meer	16.7%	17.5%	15.8%		16.2%	21.1%		
gestart	5.0%	5.0%	5.3%		8.1%	0%		

Tabel 1.39 *veranderpatronen – naar soort andere drugs*

Selectie van mensen die de betreffende soort andere drugs gebruiken

	ecstasy (n = 42)	cocaïne (n = 31)	lachgas (n = 27)
patroon			
gestopt	54.8%	38.7%	55.6%
minder	2.4%	9.7%	7.4%
zelfde	21.4%	29.0%	22.2%
meer	9.5%	9.7%	3.7%
gestart	11.9%	12.9%	11.1%

¹¹⁷ Zie 1.1.1 Vragenlijsten en metingen (pag. 95) in VI Bijlagen. Gepaarde verschiltoetsen.

¹¹⁸ Niet zijnde tabak, alcohol, cannabis of medicijnen.

¹¹⁹ Degenen die in de betreffende periode niet gebruikten buiten beschouwing gelaten.

¹²⁰ Wegens beperkt aantal buiten beschouwing gelaten.

¹²¹ Zie 1.1.3 Veranderpatronen (pag. 98) in VI Bijlagen.

Tabel 1.40 *setting van gebruik huidige maand – naar veranderpatroon*

Selectie van mensen die de huidige maand andere drugs gebruikten (n = 42)

	TOTAAL (n = 42)	gestopt (n = 18)	minder (n = 12)	zelfde (n = 17)	meer (n = 10)	¹²² gestart (n = 3)	p
setting¹²³							
alleen	16.7%	n.v.t.	8.3%	17.6%	30.0%		n.s.
huiselijke kring	31.0%		41.7%	35.3%	20.0%		n.s.
buitenshuis	35.7%		25.0%	47.1%	30.0%		n.s.
visite	42.9%		41.7%	41.2%	50.0%		n.s.
georganiseerd feest	23.8%		8.3%	29.4%	30.0%		n.s.

Tabel 1.41 *redenen voor gebruik huidige maand – naar veranderpatroon*

Selectie van mensen die de huidige maand andere drugs gebruikten (n = 42)

	TOTAAL (n = 42)	gestopt (n = 18)	minder (n = 12)	zelfde (n = 17)	meer (n = 10)	¹²² gestart (n = 3)	p
reden¹²⁴							
lekker	1.5 (0.9)	n.v.t.	1.4 (0.5)	1.4 (1.2)	1.7 (0.5)		n.s.
sociaal	0.8 (1.1)		0.8 (0.7)	0.6 (1.3)	0.9 (1.2)		n.s.
uitlaatklep	-0.0 (1.4)		0.1 (1.2)	-0.2 (1.4)	0.5 (1.4)		n.s.
stress	-0.9 (1.2)		-1.2 (1.1)	-0.9 (1.3)	-0.5 (1.4)		n.s.
eenzaamheid	-1.2 (1.0)		-1.3 (1.2)	-1.4 (0.8)	-0.6 (1.3)		n.s.
niet weerstaan	-0.8 (1.4)		-0.7 (1.3)	-0.8 (1.5)	-0.5 (1.5)		n.s.
in huis	-0.2 (1.4)		-0.1 (1.4)	-0.5 (1.4)	0.4 (1.4)		n.s.
gewoonte	-0.9 (1.2)		-0.9 (1.0)	-0.9 (1.3)	-0.7 (1.2)		n.s.

Tabel 1.42 *redenen voor gestopt/geminderd gebruik*

Selectie van mensen die zijn gestopt of geminderd met andere drugs (n = 30)

	TOTAAL (n = 30)
reden gestopt of minder gebruik andere drugs huidige maand t.o.v. pre-corona	
ik ben gestopt met andere drugs	0%
ik gebruik af en toe; toevallig afgelopen maand niet	0%
het is beter voor mijn gemoedstoestand	20.0%
het is beter voor mijn gezondheid/fitheid	33.3%
ik had minder vrije tijd	13.3%
ik had minder sociale gelegenheden (uitgaan, afspraken, visites, feestjes, enz.)	66.7%
ik was minder vaak alleen thuis	10.0%
iemand in mijn omgeving heeft daarom gevraagd	3.3%
ik was ziek / voelde me niet lekker	3.3%
anders	6.7%

Tabel 1.43 *willen stoppen/minderen – naar veranderpatroon*

Selectie van mensen die de huidige maand andere drugs gebruikten (n = 42)

	TOTAAL (n = 42)	gestopt (n = 18)	minder (n = 12)	zelfde (n = 17)	meer (n = 10)	¹²² gestart (n = 3)	p
stoppen/minderen							
nee	54.8%	n.v.t.	50.0%	58.8%	50.0%		n.s.
misschien later	19.0%		25.0%	11.8%	30.0%		
ja, minderen	14.3%		8.3%	23.5%	10.0%		
ja, stoppen	11.9%		16.7%	5.9%	10.0%		

¹²² Wegens beperkt aantal buiten beschouwing gelaten.¹²³ Afgekorte termen, zie 1.1.4 *Setting van gebruik* (pag. 99) in VI Bijlagen.¹²⁴ Afgekorte termen, zie 1.1.5 *Redenen voor gebruik* (pag. 99) in VI Bijlagen. Gemiddelde (sd) score op een Likert-schaal: helemaal mee oneens (-2), mee oneens (-1), neutraal (0), mee eens (+1), helemaal mee eens (+2).

1.2.14 Veranderpatronen gamen

Tabel 1.44 gamen huidige maand en pre-corona

Selectie van mensen die gamen (huidige maand en/of pre-corona jaar) (n = 95)¹²⁵

	huidige maand	pre-corona jaar	p
gamen			
TOTAAL	96.8% (92)	88.4% (84)	n.s.

Tabel 1.45 veranderpatronen – naar geslacht en leeftijdsgroep

Selectie van mensen die gamen (huidige maand en/of pre-corona jaar) (n = 95)

	TOTAAL (n = 95)	man (n = 65)	vrouw (n = 29)	p	16-24 jaar (n = 55)	25-49 jaar (n = 27)	50+ jaar (n = 13)	p
patroon¹²⁶								
gestopt	3.2%	3.1%	3.4%	n.s.	1.8%	7.4%	0%	n.s.
minder	17.9%	21.5%	6.9%		21.8%	7.4%	23.1%	
zelfde	27.4%	27.7%	27.6%		27.3%	29.6%	23.1%	
meer	40.0%	32.3%	58.6%		36.4%	40.7%	53.8%	
gestart	11.6%	15.4%	3.4%		12.7%	14.8%	0%	

Tabel 1.46 willen stoppen of minderen – naar veranderpatroon

Selectie van mensen die de huidige maand gameden (n = 92)

	TOTAAL (n = 92)	gestopt (n = 3)	minder (n = 17)	zelfde (n = 26)	meer (n = 38)	gestart (n = 11)	p
stoppen/minderen							
nee	69.6%	n.v.t.	88.2%	73.1%	60.5%	63.6%	n.s.
misschien later	22.8%		11.8%	23.1%	23.7%	36.4%	
ja, minderen	7.6%		0%	3.8%	15.8%	0%	
ja, stoppen	0%		0%	0%	0%	0%	

1.2.15 Veranderpatronen gokken

Tabel 1.47 gokken huidige maand en pre-corona

Selectie van mensen die gokken (huidige maand en/of pre-corona jaar) (n = 21)¹²⁷

	huidige maand	pre-corona jaar	p
gokken			
online	33.3%	42.9%	n.s.
offline	47.6%	71.4%	n.s.
TOTAAL	61.9%	85.7%	n.s.
(n)	(13)	(18)	

Tabel 1.48 veranderpatronen

Selectie van mensen die gokken (huidige maand en/of pre-corona jaar) (n = 21)

	TOTAAL (n = 21)
patroon¹²⁸	
gestopt	38.1%
minder	19.0%
zelfde	0%
meer	28.6%
gestart	14.3%

¹²⁵ Zie 1.1.1 Vragenlijsten en metingen (pag. 95) in VI Bijlagen. Gepaarde verschiltoetsen.

¹²⁶ Zie 1.1.3 Veranderpatronen (pag. 98) in VI Bijlagen.

¹²⁷ Zie 1.1.1 Vragenlijsten en metingen (pag. 95) in VI Bijlagen. Gepaarde verschiltoetsen.

¹²⁸ Zie 1.1.3 Veranderpatronen (pag. 98) in VI Bijlagen.

1.2.16 Veranderpatronen combinaties

Tabel 1.49 combinaties veranderpatronen alcohol

Selectie van mensen die beide middelen gebruiken (huidige week/maand en/of pre-corona); percentages van totaal

	ALCOHOL		
	afname	zelfde	toename
TABAK (N = 74)			
afname	16.2%	1.4%	10.8%
zelfde	14.9%	13.5%	10.8%
toename	8.1%	6.8%	17.6%
CANNABIS (N = 61)			
afname	23%	4.9%	16.4%
zelfde	4.9%	4.9%	8.2%
toename	14.8%	8.2%	14.8%
ANDERE DRUGS (N = 56)			
afname	19.6%	8.9%	21.4%
zelfde	14.3%	5.4%	8.9%
toename	7.1%	3.6%	10.7%
GAMEN (N = 85)			
afname	7.1%	2.4%	9.4%
zelfde	14.1%	8.2%	4.7%
toename	20%	9.4%	24.7%

Tabel 1.50 combinaties veranderpatronen tabak

Selectie van mensen die beide middelen gebruiken (huidige week/maand en/of pre-corona); percentages van totaal

	TABAK		
	afname	zelfde	toename
ALCOHOL (N = 74)			
afname	16.2%	14.9%	8.1%
zelfde	1.4%	13.5%	6.8%
toename	10.8%	10.8%	17.6%
CANNABIS (N = 46)			
afname	10.9%	13%	15.2%
zelfde	8.7%	10.9%	2.2%
toename	13%	8.7%	17.4%
ANDERE DRUGS (N = 37)			
afname	2.7%	24.3%	18.9%
zelfde	5.4%	13.5%	5.4%
toename	8.1%	8.1%	13.5%
GAMEN (N = 46)			
afname	10.9%	6.5%	6.5%
zelfde	13%	8.7%	4.3%
toename	10.9%	15.2%	23.9%

Tabel 1.51 combinaties veranderpatronen cannabis

Selectie van mensen die beide middelen gebruiken (huidige week/maand en/of pre-corona); percentages van totaal

	CANNABIS		
	afname	zelfde	toename
ALCOHOL (N = 61)			
afname	23%	4.9%	14.8%
zelfde	4.9%	4.9%	8.2%
toename	16.4%	8.2%	14.8%
TABAK (N = 46)			
afname	10.9%	8.7%	13%
zelfde	13%	10.9%	8.7%
toename	15.2%	2.2%	17.4%
ANDERE DRUGS (N = 38)			
afname	26.3%	5.3%	15.8%
zelfde	7.9%	5.3%	10.5%
toename	13.2%	5.3%	10.5%
GAMEN (N = 50)			
afname	6%	6%	10%
zelfde	12%	4%	10%
toename	22%	12%	18%

Tabel 1.52 combinaties veranderpatronen andere drugs

Selectie van mensen die beide middelen gebruiken (huidige week/maand en/of pre-corona); percentages van totaal

	ANDERE DRUGS		
	afname	zelfde	toename
ALCOHOL (N = 56)			
afname	19.6%	14.3%	7.1%
zelfde	8.9%	5.4%	3.6%
toename	21.4%	8.9%	10.7%
TABAK (N = 37)			
afname	2.7%	5.4%	8.1%
zelfde	24.3%	13.5%	8.1%
toename	18.9%	5.4%	13.5%
CANNABIS (N = 38)			
afname	26.3%	7.9%	13.2%
zelfde	5.3%	5.3%	5.3%
toename	15.8%	10.5%	10.5%
GAMEN (N = 37)			
afname	10.8%	10.8%	2.7%
zelfde	13.5%	5.4%	5.4%
toename	24.3%	10.8%	16.2%

Tabel 1.53 combinaties veranderpatronen gamen

Selectie van mensen die beide middelen gebruiken (huidige week/maand en/of pre-corona); percentages van totaal

	GAMEN		
	afname	zelfde	toename
ALCOHOL (N = 85)			
afname	7.1%	14.1%	20%
zelfde	2.4%	8.2%	9.4%
toename	9.4%	4.7%	24.7%
TABAK (N = 46)			
afname	10.9%	13%	10.9%
zelfde	6.5%	8.7%	15.2%
toename	6.5%	4.3%	23.9%
CANNABIS (N = 50)			
afname	6%	12%	22%
zelfde	6%	4%	12%
toename	10%	10%	18%
ANDERE DRUGS (N = 37)			
afname	10.8%	13.5%	24.3%
zelfde	10.8%	5.4%	10.8%
toename	2.7%	5.4%	16.2%

Tabel 1.54 correlaties tussen veranderpatronen

Selectie van mensen die beide middelen gebruiken (huidige week/maand en/of pre-corona); Pearson's r

	alcohol	tabak	cannabis	andere drugs	gamen
alcohol		0.22 <i>n.s.</i> (n = 74)	0.08 0.552 (n = 61)	0.02 <i>n.s.</i> (n = 56)	0.05 <i>n.s.</i> (n = 85)
tabak	0.22 <i>n.s.</i> (n = 74)		0 1 (n = 46)	-0.12 <i>n.s.</i> (n = 37)	0.25 <i>n.s.</i> (n = 46)
cannabis	0.08 <i>n.s.</i> (n = 61)	0 <i>n.s.</i> (n = 46)		0.08 <i>n.s.</i> (n = 38)	-0.10 <i>n.s.</i> (n = 50)
andere drugs	0.02 <i>n.s.</i> (n = 56)	-0.12 <i>n.s.</i> (n = 37)	0.08 <i>n.s.</i> (n = 38)		0.10 <i>n.s.</i> (n = 37)
gamen	0.05 <i>n.s.</i> (n = 85)	0.25 <i>n.s.</i> (n = 46)	-0.10 <i>n.s.</i> (n = 50)	0.10 <i>n.s.</i> (n = 37)	

1.2.17 Veranderpatronen Gooi en Vechtstreek vs. de rest van Nederland

Tabel 1.55 veranderpatronen

Selectie van mensen die drinken, roken, blowen, medicijnen of andere drugs gebruiken, gamen, respectievelijk gokken

	n	gestopt	minder	zelfde	meer	gestart	p
ALCOHOL							
Gooi en Vechtstreek	176	12.1%	24.1%	24.7%	35.6%	3.4%	<i>n.s.</i>
rest van Nederland	6.173	11.7%	28.2%	22.1%	31.8%	6.1%	
TABAK							
Gooi en Vechtstreek	82	7.3%	23.2%	39.0%	24.4%	6.1%	<i>n.s.</i>
rest van Nederland	3.748	10.8%	22.3%	31.3%	28.8%	6.8%	
CANNABIS							
Gooi en Vechtstreek	73	20.9%	19.4%	22.4%	31.3%	6.0%	<i>n.s.</i>
rest van Nederland	3.368	15.7%	17.8%	22.8%	32.5%	11.2%	
MEDICIJNEN							
Gooi en Vechtstreek	41	12.2%	9.8%	39.0%	19.5%	19.5%	<i>n.s.</i>
rest van Nederland	1.397	21.2%	10.4%	38.9%	14.8%	14.7%	
ANDERE DRUGS							
Gooi en Vechtstreek	60	30.0%	20.0%	28.3%	16.7%	5.0%	<i>n.s.</i>
rest van Nederland	3.407	29.8%	20.5%	17.2%	25.6%	6.9%	
GAMEN							
Gooi en Vechtstreek	95	3.2%	17.9%	27.4%	40.0%	11.6%	<i>n.s.</i>
rest van Nederland	3.291	4.5%	11.7%	27.3%	46.2%	10.3%	
GOKKEN							
Gooi en Vechtstreek	21	38.1%	19.0%	28.6%	0%	14.3%	<i>n.s.</i>
rest van Nederland	793	30.4%	14.0%	24.2%	14.2%	17.2%	

2 Markt

2.1	Analysemethode	118
2.1.1	Categorieën testresultaten	118
2.1.2	Werkzame stof	118
2.1.3	Zuiverheid	118
2.1.4	Vervuilende stoffen	119
2.1.5	Dosering	119
2.1.6	Prijs	119
2.2	Tabellen	120
2.2.1	Testservice	120
Tabel 2.1	soort drugsmonsters aangeboden	120
2.2.2	Ecstasy	120
Tabel 2.2	vorm	120
Tabel 2.3	werkzame stof xTC-pillen	120
Tabel 2.4	dosering xTC-pillen	120
Tabel 2.5	prijs xTC-pillen	120
Tabel 2.6	werkzame stof MDMA-poeders	121
Tabel 2.7	dosering MDMA-poeders	121
Tabel 2.8	prijs MDMA-poeders	121
2.2.3	Cocaïne	121
Tabel 2.9	vorm	121
Tabel 2.10	werkzame stof cocaïnepoeders	121
Tabel 2.11	dosering cocaïnepoeders	121
Tabel 2.12	prijs cocaïnepoeders	121
2.2.4	Amfetamine	122
Tabel 2.13	vorm	122
Tabel 2.14	werkzame stof amfetaminepoeders	122
Tabel 2.15	dosering amfetaminepoeders	122
Tabel 2.16	prijs amfetaminepoeders	122
2.2.5	Ketamine	122
Tabel 2.17	vorm	122
Tabel 2.18	werkzame stof ketaminepoeders	122
Tabel 2.19	dosering ketaminepoeders	122
Tabel 2.20	prijs ketaminepoeders	123
2.2.6	2c-B	123
Tabel 2.21	vorm	123
Tabel 2.22	werkzame stof 2c-B-pillen	123
Tabel 2.23	dosering 2c-B-pillen	123
Tabel 2.24	prijs 2c-B-pillen	123

2.1 Analysemethode

De indeling van testresultaten en een aantal gehanteerde begrippen worden hieronder nader toegelicht.

2.1.1 Categorieën testresultaten

Sinds 2012 worden in Antenne testresultaten (en bij herkende pillen de testuitslag van eerdere analyse) in vijf categorieën gerapporteerd.

- 1 Het monster bevat **uitsluitend de werkzame stof** waarvoor het is gekocht.
- 2 Het monster bevat **voornamelijk de werkzame stof** waarvoor het is gekocht.¹²⁹
- 3 Het monster bevat voornamelijk of uitsluitend een **ander hoofdbestanddeel**.¹³⁰
- 4 Het monster bevat (1) geen enkele werkzame stof, (2) niet-gekwantificeerde andere werkzame stoffen, waardoor niet is vast te stellen wat het hoofdbestanddeel is of (3) de testuitslag is niet geregistreerd. Dit is de categorie **overig**. Vanwege de diverse samenstelling van deze restcategorie, wordt hier in de tekst geen aandacht aan besteed.
- 5 Het monster is **niet geanalyseerd**.¹³¹ Bij de berekening van percentages wordt deze categorie buiten beschouwing gelaten.

2.1.2 Werkzame stof

De actieve stoffen in een monster. Monsters kunnen de werkzame stof bevatten waarvoor het middel is gekocht, maar ook werkzame stoffen waarvoor het middel niet is gekocht.

Een monster kan bijvoorbeeld als 4-FA zijn gekocht, maar ook (of uitsluitend) MDMA bevatten.

2.1.3 Zuiverheid

Een monster is zuiver (categorie 1) wanneer een monster geen andere stof bevat dan de stof waarvoor het middel is gekocht. Monsters in categorie 2 zijn niet zuiver, maar bevatten

¹²⁹ Het monster bevat naast de stof waarvoor het is gekocht ook andere stoffen. Het gewicht of volumepercentage van de stof waarvoor het is gekocht is echter het grootst. Onder deze categorie vallen ook monsters die, naast de stof waarvoor het is gekocht, ook niet gekwantificeerde relatief onschuldige bijproducten bevatten.

¹³⁰ Het monster bevat andere werkzame stoffen. Daarnaast kan het ook de stof bevatten waarvoor het is gekocht, maar het gewicht of volumepercentage van de andere stof is het grootst. Dit kan alleen bepaald worden wanneer de andere stof werd gekwantificeerd.

¹³¹ Er zijn verschillende redenen waarom een monster niet wordt geanalyseerd, waaronder: (1) de gebruiker kiest ervoor om (de benodigde hoeveelheid van) het monster niet door te laten sturen of (2) er is een stop op de analyse van het middel door beperkte laboratoriumcapaciteit (bijvoorbeeld bij GHB en LSD).

voornamelijk de stof waarvoor het middel is gekocht en een beperkte hoeveelheid andere werkzame stoffen of bijproducten.¹³²

2.1.4 Vervuilende stoffen

Monsters kunnen andere werkzame stoffen bevatten dan waarvoor het middel is gekocht. Dit wordt vervuiling genoemd. Bijproducten worden niet als vervuilende stoffen genoemd. Wanneer bijzonder riskante vervuilingen worden, kan dat aanleiding zijn voor het DIMS om een zogenaamde Red Alert waarschuwing uit te brengen.

2.1.5 Dosering

De hoeveelheid werkzame stof in een monster. Dit wordt alleen weergegeven voor monsters die uitsluitend of voornamelijk de stof bevatten waarvoor het is gekocht. De dosering wordt voor pillen uitgedrukt in milligram, voor vloeistoffen in milligram per milliliter, voor papertrips in microgram en voor poeders in volumepercentage. Vrijwel alle poeders bestaan uit een psychoactieve base en een inactief zout. Voor de dosering wordt alleen het psychoactieve deel gemeten. Zelfs als een poeder volledig zuiver is, is de dosering door de aanwezigheid van zout nooit 100%. In tabellen en grafieken wordt naast het gemiddelde ook een boven- en benedenmarge aangegeven waarbinnen 95% van de monsters vallen.¹³³

2.1.6 Prijs

Klanten wordt gevraagd wat zij voor het middel dat ze komen laten testen hebben betaald. De gemiddelde prijs wordt alleen weergegeven voor monsters die uitsluitend of voornamelijk de stof bevatten waarvoor het is gekocht.¹³⁴ Bij de berekening van het gemiddelde worden gratis verkregen monsters niet meegenomen en onwaarschijnlijk hoge prijzen buiten beschouwing gelaten. Prijzen worden afgezet tegen de dosering.

¹³² Of een monster als zuiver wordt gekwalificeerd, hangt daarmee ook af van de nauwkeurigheid van de test. FT-IR heeft bijvoorbeeld een detectielimiet van 10%. Zijn er vervuilende stoffen in lagere concentratie aanwezig, dan zullen deze niet worden gedetecteerd en zal het monster als zuiver worden gekwalificeerd. (Zie: www.jellinek.nl/vraag-antwoord/why-do-they-test-drugs-the-netherlands-and-how-does-it-work-2/). Overigens bleek de inzet van FT-IR-analyses vanaf 2018 nauwelijks van invloed op het aandeel zuivere monsters.

¹³³ Deze marges zijn geschat op het gemiddelde plus of min 1,96 maal de standaarddeviatie. Wanneer de geschatte benedenmarge lager was dan de laagste dosering die daadwerkelijk werd aangetroffen, dan is het daadwerkelijke minimum genomen. Een soortgelijke procedure is voor de bovenmarge gevolgd. Bij monsters in poedervorm is de bovenmarge bovendien gemaximeerd op het maximaal haalbare volumepercentage.

¹³⁴ Als de aantallen dat toelaten wordt ter controle wel gekeken of andere monsters ('nep'-pillen en -poeders) vergelijkbaar geprijsd zijn.

2.2 Tabellen

2.2.1 Testservice

Tabel 2.1 soort drugsmonsters aangeboden

	2017	2018	2019	2020
XTC/MDMA	109	192	223	133
cocaïne	15	33	28	19
amfetamine	17	35	37	7
ketamine	10	9	16	15
GHB	4	4	6	2
LSD	4	3	3	7
2C-B	11	15	25	21
4-FA	16	0	17	3
overig	16	17	23	18
onbekend	0	10	1	5
TOTAAL	202	318	379	230

2.2.2 Ecstasy

Tabel 2.2 vorm

	2017	2018	2019	2020
pillen	90%	91%	94%	91%
	98	175	210	121
poeders/kristallen	7%	8%	6%	8%
	8	16	13	10
overig/onbekend	3%	1%		2%
	3	1		2

Tabel 2.3 werkzame stof xtc-pillen

	2017	2018	2019	2020
uitsluitend mdma	92%	92%	78%	69%
	76	129	130	72
voornamelijk mdma	5%	3%	15%	30%
	4	4	25	31
ander hoofdbestanddeel		1%	1%	1%
		2	1	1
overig	4%	2%	7%	
	3	5	11	
niet geanalyseerd				
	16	35	43	17

Tabel 2.4 dosering xtc-pillen

In mg MDMA, selectie van XTC-pillen met uitsluitend of voornamelijk MDMA

	2017	2018	2019	2020
gemiddeld (sd)	161 (41)	179 (35)	172 (32)	166 (42)
	80	133	155	103
min-max	39-230	74-241	62-235	68-287

Tabel 2.5 prijs xtc-pillen

Per pil, selectie van XTC-pillen met uitsluitend of voornamelijk MDMA met prijsopgave

	2017	2018	2019	2020
gemiddeld	€3,97	€3,83	€3,88	€3,78
	80	125	154	95

Tabel 2.6 *werkzame stof MDMA-poeders*

	2017	2018	2019	2020
uitsluitend mdma	90%	71%	85%	60%
	9	10	11	6
voornamelijk mdma		21%	15%	30%
		3	2	3
ander hoofbestanddeel	10%	7%		1%
	1	1		1
overig				
niet geanalyseerd				
		2		

Tabel 2.7 *dosering MDMA-poeders*

In volumepercentage MDMA, selectie van MDMA-poeders met uitsluitend of voornamelijk MDMA

	2017	2018	2019	2020
gemiddeld (sd)	77 (2)	72 (18)	79 (3)	77 (4)
	9	13	13	9
min-max	75-80	15-83	75-84	70-84

Tabel 2.8 *prijs MDMA-poeders*

Per gram, selectie van MDMA-poeders met uitsluitend of voornamelijk MDMA met prijsopgave

	2017	2018	2019	2020
gemiddeld	€19,14	€16,42	€15,58	€18,75
	7	12	12	8

2.2.3 Cocaïne

Tabel 2.9 *vorm*

	2017	2018	2019	2020
poeders/kristallen	100%	100%	100%	100%
	15	33	28	19
overig/onbekend				

Tabel 2.10 *werkzame stof cocaïnepoeders*

	2017	2018	2019	2020
uitsluitend cocaïne	20%	25%	11%	11%
	3	8	3	2
voornamelijk cocaïne	73%	66%	85%	74%
	11	21	23	14
ander hoofbestanddeel				5%
				1
overig	7%	9%	4%	11%
	1	3	1	2
niet geanalyseerd				
	-	1	1	

Tabel 2.11 *dosering cocaïnepoeders*

In volumepercentage cocaïne, selectie van cocaïnepoeders met uitsluitend of voornamelijk cocaïne

	2017	2018	2019	2020
gemiddeld (sd)	65 (18)	68 (13)	65 (13)	68 (15)
	14	29	26	16
min-max	19-86	32-84	31-83	41-84

Tabel 2.12 *prijs cocaïnepoeders*

Per gram, selectie van cocaïnepoeders met uitsluitend of voornamelijk cocaïne met prijsopgave

	2017	2018	2019	2020
gemiddeld	€46,64	€48,62	€48,65	€52,14
	14	29	26	14

2.2.4 Amfetamine

Tabel 2.13 vorm

	2017	2018	2019	2020
poeders/kristallen	100%	97%	100%	100%
	17	34	37	7
overig/onbekend		3%		
		1		

Tabel 2.14 werkzame stof amfetaminepoeders

	2017	2018	2019	2020
uitsluitend amfetamine	59%		53%	57%
	10		19	4
voornamelijk amfetamine	6%	29%	17%	14%
	1	10	6	1
ander hoofdbestanddeel	35%	68%	31%	29%
	6	23	11	2
overig		3%		
		1		
niet geanalyseerd				1

Tabel 2.15 dosering amfetaminepoeders

In volumepercentage amfetamine, selectie van amfetaminepoeders met uitsluitend of voornamelijk amfetamine

	2017	2018	2019	2020
gemiddeld (sd)	65 (11)	54 (6)	61 (14)	67 (9)
	8	10	25	5
min-max	57-72	45-65	3-73	57-74

Tabel 2.16 prijs amfetaminepoeders

Per gram, selectie van amfetaminepoeders met uitsluitend of voornamelijk amfetamine met prijsopgave

	2017	2018	2019	2020
gemiddeld	€6,18	€7,85	€6,36	€6,00
	11	10	24	5

2.2.5 Ketamine

Tabel 2.17 vorm

	2017	2018	2019	2020
poeders/kristallen	100%	100%	100%	100%
	10	9	16	15
overig/onbekend				

Tabel 2.18 werkzame stof ketaminepoeders

	2017	2018	2019	2020
uitsluitend ketamine	80%	89%	93%	100%
	8	8	14	15
voornamelijk ketamine			7%	
			1	
ander hoofdbestanddeel				
overig	20%	11%		
	2	1		
niet geanalyseerd				1

Tabel 2.19 dosering ketaminepoeders

In volumepercentage ketamine, selectie van ketaminepoeders met uitsluitend of voornamelijk ketamine

	2017	2018	2019	2020
gemiddeld (sd)	73 (11)	78 (11)	80 (4)	81 (12)
	8	8	15	15
min-max	50-83	52-87	69-87	41-87

Tabel 2.20 *prijs ketaminepoeders*

Per gram, selectie van ketaminepoeders met uitsluitend of voornamelijk ketamine met prijsopgave

	2017	2018	2019	2020
gemiddeld	€22,00	€20,71	€21,79	€22,00
	8	7	14	15

2.2.6 2c-B

Tabel 2.21 *vorm*

	2017	2018	2019	2020
pillen	100%	100%	100%	95%
	11	15	25	20
overig/onbekend				5%
				1

Tabel 2.22 *werkzame stof 2c-B-pillen*

	2017	2018	2019	2020
uitsluitend 2c-B	88%	36%	35%	53%
	7	4	6	9
voornamelijk 2c-B	13%	64%	18%	6%
	1	7	3	1
ander hoofdbestanddeel			12%	
			2	
overig			24%	41%
			6	7
niet geanalyseerd				
	3	4	8	3

Tabel 2.23 *dosering 2c-B-pillen*

In mg 2c-B, selectie van 2c-B-pillen met uitsluitend of voornamelijk 2c-B

	2017	2018	2019	2020
gemiddeld (sd)	11 (2)	10 (3)	11 (2)	10 (2)
	8	11	9	10
min-max	8-15	4-15	7-14	6-13

Tabel 2.24 *prijs 2c-B-pillen*

Per pil, selectie van 2c-B-pillen met uitsluitend of voornamelijk 2c-B met prijsopgave

	2017	2018	2019	2020
gemiddeld	€3,25	€3,91	€2,94	€4,45
	8	11	9	10